Digitized by Google

6
29-F
/47

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
17 H
22

~~13 f 30 D/°~~

~~6 - 4 - E - 447 -~~

~~6 - 30 - D - H -~~

HISTORIA,
DE VITA, MO=
RIBVS, DOCTRINA, ET
REBVS GESTIS THEODORI BEZÆ,

ARCHIMINISTRI GENEVÆ, QVANTVM hactenus perſpici cognoſcique potuit, interim, dum ipſe, ſi videbitur, reliquum adiiciat.

SCRIPTA GALLICE,

PER

M. HIERONYMVM BOLZEC,
Theologum, & Medicum, Lugduni;

ET LATINE REDDITA

PER

PANTALEONTEM THEVENINVM
Lotharingum Commercienſem, J. V. D.

Acceſſit eiuſdem de vita BEZAE Cento; itemque de Hæreticis ac de Religione poëmatia.

ECCLESIASTICI *XI.*
Ante mortem non laudes hominem quenq̃.

Cum Gratia & Priuilegio Caſarea Maieſtatis.

INGOLSTADII,
Ex Typographia DAVIDIS SARTORII.
Anno cIↄ. Iↄ. XXCIV.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

GENEROSO MAGNÆQVE SPEI ADOLESCENTI, DOMINO CAROLO A CASTELLETO, Caſtelli & Caſtrinoni Baroni, Domino Sorcei, Paſſauanti, &c. Domino ſuo humaniſsimo.

PANTALEON THEVENINVS S. P. D.

QVOD in mari laborantibus accidere ſolet, GENEROSE BARO, vt rector ad gubernacula ſedens rectum clauum teneat: nautæ, alij vela contrahant, alij anchoram iaciant, quidam per foros curſitent, nonnulli ſentinam exhauriant; dum, ſuperatis fluctibus, ad portum nauis appulerit: id in Eccleſia Catholica Petrique Cymba, hære-

BIBLIOTECA NAZIONALE V. E. ROMA

ſium fluctibus mirificè noſtris temporibus agitata contigiſſe perſpicimus. Gregorivs enim XIII. paſtor vigilantiſſimus, vereque Gregorivs, & eo numero Gregorivs qui Apoſtolorum integræ ſocietati tribuitur, ab eo tempore quo feliciſſimis eius auſpiciis, Lutetiæ, ſpectante me, ante annos 12. hoc ipſo menſe & die Caluinianus ſerpens cæſus occubuit (quod in ſcuto trophæum, anteà, non ſine ſorte Dei, ſibi ſumpſiſſe viſus eſt) ſic in eximio illo ac præcellenti munere ſeſe gerit, vt excitandis inſtruendisq;, in gratiam Germanorum, Anglorum, Iudæorum, Barbarorum etiam & Infidelium Seminariis atque Collegiis, Decretisque veterum & Faſtis corrigendis & emēdandis, nulli rei magis, quàm hæreticorum ſaluti & cōuerſioni, ſuorum verò paci & tranquillitati conſulere videatur. Ad eius æmulationem, cæteri, Epiſcopi, Sacerdotes, Doctores, vnoq; nomine Clerici ita ſe componunt,

ponunt, vt vitæ piè ſanctéq; traducendæ, & Religionis Catholicæ ab hæreſibus aſſerendæ vindicandæque ſuum omne tempus impertiant. In iis autem qui in eam curam incumbunt, vt peruerſitas hæreſeωn radicitùs euellatur, non poſtremas habere videri ſolent, qui, editis, ad fidem hiſtoriæ vitis Hæreſiarcharum rebusque geſtis, cæcis & caligantibus oculos aperiunt, vt qui antea fuco decepti eſſent, perſpecta vitæ deformitate eorum, quos Prophetas eximios, & Sanctos eſſe crediderant, ad ſeſe reuerſi, oblatam à Domino ſalutem amplectantur. *Beatus enim vir* (vt inde diuinum opus pſaltes Regius exorditur) *qui non abiit in conſilium impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in Cathedra peſtilentiæ non ſedit.* Quod quidem, ſibi dictum homines Caluinianæ perſuaſionis intelligẽt, ſi ad Caluini Bezæque vitam reſpexerint, & ad Apoſtoli verba, 2. ad Timoth. 3. luculenta ſanè, paulò diligentiùs attende-

rint. *Hoc ſcito* (inquit, diſcipulum admonens) *quòd in nouiſſimis diebus inſtabunt tempora periculoſa, Et erunt homines ſeipſos amãtes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, cæci, & voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas: Semper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes.* Quæ, vt ab Apoſtolo dicta ſunt grauiſſimè, ita in Bezam, vt ex hac hiſtoria videre eſt, cadunt vniuerſa, vt ſigillatim de ipſo, tot annos antè, pronunciata videantur. *Atqui oportet Epiſcopum ſine crimine eſſe* (ait idem Apoſtolus ad Titum 1.) *ſicut Dei diſpenſatorẽ, non ſuperbum, non iracundum, non vinolentum, non percuſſorem, non turpis lucri cupidum, ſed hoſpitalem, benignum, ſobrium, iuſtum, ſanctum, continentem, amplectentem*

ctentem eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem,&c. Vt & omittã illa, quæ in eam ſententiã, 1. ad Timoth. 3. ab illo ipſo Paulo referuntur. Cùm igitur hanc iſtius vitã Gallicè ſcriptã fore multis, & voluptati, & vtilitati perſpicerem, ſi modò, his quidẽ in partibus, latinè loqueretur, eam mihi, ſuperiore ſtudiorum iuſtitio, donandam eſſe Latio putaui, vt & Eccleſiæ Dei, & Reip. Chriſtianæ, qua parte poſſem, proficerem, & otij mei, iuxta Catonis antiquã ſententiam, tibi quidem, rationẽ redderem. Qua in tralatione ſic me geſsi, vt ſententiæ potiùs, quod interpretis eſſe ſcio, quàm verborum rationem haberem, & textum ipſum Gallicum nonnunquam iuuarem, quaſique fulcirem, quod ij ſatis intelligẽt, qui fontem ipſum cum mea verſione contulerint. Tibi verò, GENEROSE Adoleſcens, cur id laboris, quicquid eſt, nuncupare debuerim, (vt illud interea diſſimulem, me, cui in diſciplinam, iam

annos aliquot es traditus, nihil non tuis ſtudiis, tuæque Generoſitati meritò debuiſſe) cauſæ ſunt non paucæ. Princeps, qui cùm egregiis corporis & animi dotibus, tanquam ſuis omnibus numeris eſt abſolutus, tum verò, ſic auitam Religionem piè colit, eamque pro aris & focis tuetur, vt hoc ipſo anno, quotquot Caluiniſmo infatuati eſſent, è ſuis finibus eiecerit. Vtinam verò Sereniſs. Lotharingiæ Bauariæque Principum, qui ambo ſunt inter ſe, arctiſſimo affinitatis vinculo colligati, permulti eſſent in orbe Chriſtiano ſimiles! Parentes ambo, qui ſic Catholicè vixerunt, ſic Catholicè diem ſuum obierunt, vt quem à maioribus, Dei cultum metumque, veluti per manus, accepiſſent, ad te, tuumque fratrem & ſorores, de teneris vnguiculis, & cum ipſo lacte tranſmiſerint. Patruus ille tuus, Petrus à Caſtelleto dum ageret in viuis Tullenſis Epiſcopus, qui ob fidem, pietatem, Religionem, eruditio-

ditionem, cæteraſque ingenij dotes, ſic, ætate florenti, CAROLO V. Imp. ſemper Auguſto, fuit acceptus, vt in ſenectute, PIO V. optimo vereq; ſummo Pontifici gratiſſimus. Tua deniq; tota familia, ſic in auitam Catholicamq; Religionem affecta, vt eius propugnandæ cauſa mortem oppetere, vitamque profundere, occaſione data, non dubitet. Quæ profectò omnia te ſic ad virtutis literarumq; ſtudium, ſic ad pietatis cultum, defenſionem Catholicæ Religionis, & hæreſeos odium accendere & inflammare debēt, vt quam vniuerſis exſpectationem de te dudum concitâſti, eam, vbi paulò pòſt ad maturitatem perueneris, egregiè ſuſtinere queas. Accipies igitur, Generoſe Domine, ſerena fronte, hoc munuſculum, cum adiuncto Centone quaſique Paralipomenis, in ſignificationem obſeruantiæ in te meæ, eoque, cùm tibi ab hæreticorum fermento diligentiſsimè præcaueris, tum aliis e-

tiam, in re non contemnenda, pari ratione gratificabere. Precor Dominum Deum, vt ad honorem ſui nominis, Eccleſiæ, Reiquepublicæ vtilitatem, & familiæ tuæ ſplendorem, hanc T. G. adoleſcētiam ad felices rerum ſucceſſus euehat. Vale, Dilingæ a. d. 24. Auguſti. Anno Epochæ Chriſtianæ 1584.

EIUSDEM
GENEROSI BARONIS
ANAGRAMMA.

CAROLVS A CASTELLETO
O STELLA LATE CORVSCA.

Macte igitur virtute, Patrem, Patruumq́ue
referto,
Iamnunc ſpe LATE STELLA CORVSCA
micas.

IN ICONES BEZÆ, SIMVL-
q́ue de hoc ſcripto vaticinium.

Hæreticos nobis depinxit Beza Dracones,
Quæ ſat iam mundo cognita peſtis erat.
Caluinum BOLZEC *nobis expreſſit, ab illo*
Forſitan effingi ſe quoque Beza petit.

TYPO-

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

CVM mihi nuper (amice Lector) allata eſſet hæc hiſtoria vitæ rerumq́ geſtarũ perditiſſimi iſtius hominis, magnoq́ plurium animarum detrimento notiſſimi, ea tibi primo quoq; tempore communicãda viſa eſt, vt facta eius, aliarumq́ eiuſdem farinæ, quæ hactenus in lucem prodierunt, comparatione, cum hiſtoria ſanctorum Martyrum, vereq́ ſeruorum Domini noſtri IESV CHRISTI, *faciliùs intelligas, quo ſpiritu afflati ducantur ij, qui his temporibus, ſeditiones & turbas, in Eccleſia Chriſtiana, Catholica, & Apoſtolica concitârunt. Nam ea ratione, tibi perſuadebis, non eſſe fidem cuicunq; ſpiritui facilè adhibendam, niſi probato iis indiciis quæ ab Eccleſia præſcribuntur; Ne dum lucem ſequi putes, in denſiſſimas tenebras immer-*

mer-

mergaris. Ex hac enim vna narratione perſpicies, in communi hominum conſuetudine, nihil tetrius eſſe, vel fœdius ipſorum vita et moribus. Quod ſi fructus ij, quos ſua viuendi ratione, in commune aſſerunt, adeò ſpurci ſunt & venenati; cuiuſmodi tandem erit intima ipſa arboris medulla, hoc eſt, anima, & doctrina, ab eorum ingeniis excogitata & profecta? Nam in animam maleuolam non introibit ſapientia, nedum in ea diu conſiſtere morámue facere poſſit. Sed ſi cui mirum fortè videri poteſt, quòd hæc hiſtoria, viuente adhuc beſtia, in lucem exierit, illud eo conſilio factum eſſe intelligat, vt ipſi Bezæ liberum ſit, ea flagitia & ſcelera, quæ plurima & grauiſſima, ſine dubio, adhuc occulta ſunt, in hanc narrationem conferre, vt eo mortuo, nihil deſideretur eorum, quæ ad iſtius hiſtoriæ corpus integrum pertinebunt. Quod ſi, per occupationes, negotium non ſuſcipit, rerum omnium commentarios ſaltem conficiat, eosq́ue nobis tranſmittat, ei nos, hac in re, omne noſtrum ſtudium diligentiamq́ue pollicemur. Interea, Lector, accipies, id quod

tibi

tibi damus hoc tempore, coq; ad tuam vtilitatem, vtêre. Si forſan ibi ſis, vbi exemplorum copia nõ ſuppetat, fac intelligamus. Curabimus enim ad te trãsferri, ſi modò viam nobis ad eam rem munieris. Scimus enim Geneuæ, et locis ſimilibus, hunc, alioſq; bonos libros, qui à nobis proficiſcuntur, non tam facilè reperiri, quàm pernicioſos & damnoſos, qui ex eorum officina prodeunt, et qui ad nos etiam importantur, nimia quadam effrænataq; licentia, omni legum ſeueritate coërcenda. Sed nimirum illud eſt, inter apes, quæ venenum in mella conuertunt, earumq; aluearia, in quæ ſuauiſsima illa ſua, vtiliſsima, planeq; cæleſtia munera recondunt, comperire licet araneas, quæ quantumuis optimis & fragrantibus thymis & floribus paſtæ, nihil niſi venenum afferant. Vide, Lector, ne ex earum numero ſis, néue tetro ipſarum halitu inficiàre.

Vale.

MAGNI-

MAGNIFICIS ET HONORATIS DOMINIS, SYNDICIS ET ADIVNCTIS MINORIS ET maioris Senatus Geneuenſium: HIERONYMVS HERMES, BOLZEC, *ipſis integer & ſyncerus amicus, optat felicitatem, ſapientiam, diuiniq́; Spiritus præſentiam.*

DEVS in veteri Teſtamento (Magnifici Domini, Syndici honorifici) excitauit Heliam, qui tum Regi, tum imperitæ deceptæque plebi, conſtanter indicaret, modò in hanc, modò in illam viam minimè eſſe claudicandum: aut vlla ratione committendum, vt in plures ſectas & opiniones diducerentur, ſed modis omnibus enitendum, vt ſumma animorum conſenſione, vnam, veram, ſolam, ſynceramq́;, vnius veriq́ue Dei religionem profiterentur, quam ipſis ſua lege mandatisq́; præſcripſiſſet. Ac eo tempore, cùm Sacerdotes Baal & Pſeudoprophetæ extincti eſſent & è medio ſublati, idem Satanas mendacij pater, & ſchiſmatum diſſenſionumq́; auctor, in eum populum

pulum ſeptem ſectas hypocritarum introduxit; qui vnum quidem Deum omnes confiterentur, eiusque legem (vt præ ſe ferebant) obſeruarẽt, inter ſe tamen opinionum portentis diuiſi eſſent, ſimultates & inimicitias ſuſciperent & fouerent, & perfectiores ſeſe reliquis, in ſua quiſque ſecta exiſtimarent. Egeſippus Chriſtianus ſcriptor antiquiſsimus & venerandus, eas his nominib⁹ deſignauit, vt eſſent Iessæi, Galilæi, Hemerobaptistæ, Mathritæi, Samaritani, Sadvcæi, et Pharisaei: quorum opera & furore Satanas, magnos in eo populo motus, concertationes, controuerſias, & diſſenſiones excitauit, quæ curſum, ad Euangelij prædicationem vſq; tenuerũt: dum ille ipſe Satanas, vt veræ ſynceræque doctrinæ veritatis, tenebras offunderet, ſuis quibuſdam ſuperbis & arrogantibus miniſtris, vanas quaſdam & friuolas de articulis fidei, puriorique Dei verbo, diſceptationes & quæſtiunculas commoueret: quibus Eccleſia Dei quateretur, & mirum in modum turbaretur.

Primvs iſtorum, miniſtrorum inquam Satanæ, & tanquam inſtrumentorum, fuit impotentiſsimus quidam Epiſcopus, & importu-

portuniſsimus,nomine Theaubutus: cuius veſtigiis inſiſtentes complures alij exorti ſunt, qui varias de humanitate CHRISTI Seruatoris hæreſes inuexerunt, aliis verbum Patri conſubſtantiale eſſe & coæternum negãtibus, aliis, clam,aut etiam ãpertè vel humanam vel diuinam in CHRISTO naturam inficiãtibus. Principes verò & Hæreſiarchæ inter cæteros fuêre, Baſilides poſt Simonem Magum præceptorem, Menander Samaritanus, & Saturninus; qui mundum à Deo creatum fuiſſe pernegabant, itemq; CHRISTVM in cruce eſſe paſſum, aut vllam fore carnis reſurrectionem. In eum credi, qui cruci ſuffixus eſſet prohibebant, iidemque homines cohortabantur ad omnem contemptum honeſtatis, morum, diſciplinęq; & puritatis Chriſtianæ, eos idẽtidem inuitantes, ad omnem immũditiam & carnis illecebras, quas à ſuo illo præceptore didicerant.

HOS inſequutus eſt Carpocrates, qui ſimiliter creationem mundi tribuebat, non Deo, ſed Angelis, negabat diuinitatẽ CHRISTI Domini, & reſurrectionẽ carnis. Volebat inter Chriſtianos confuſam quandã & abominandam rerũ omnium communio-

nem intercedere, tollens ea ratione, & conuellens ordinem, quem principiò Deus in ſocietate generis humani conſtituit: repudiabat inſtitutionẽ ſacram, honeſtatemq́; coniugij, quod Sacramentum Deus initiò videtur eo fine inſtituiſſe, vt ſanctam æternamq́; Eccleſiæ cum filio Dei coniunctionem adumbraret. Docebat præterea, quò facilior ſit & liberior in cœlum aditus, in omnibus omnium ſcelerum flagitiorumq́; ſordibus oportere volutari, totamq́; legem vno verbo condemnabat.

CHERINTVS ſecutus eſt, qui eaſdem de creatione blaſphemias aduerſus diuinam maieſtatem euomuit. Reuocabat in dubium, num quiſquam vnquã circumciſus eſſet, CHRISTVM Dominum hominem eſſe tantùm, non etiam Deum & hominem aſſeuerabat; eum à mortuis nondum excitatum, ſed paulò pòſt excitatum iri ſomniabat, eiuſque regnum in voluptate corporis, omniq́; tetra & impura libidine futurum eſſe nugabatur.

SVCCESSIT Ebion, qui illa ipſa planè aſſeruit, cærimoniaſque legis contendit eſſe obſeruandas, quæ reuera vmbra tantùm & figura fuerunt earum rerum quæ eſ-

ſent

ſent conſequuturæ, quas ideóque CHRISTVS Seruator, ſuo in terram aduentu, morte, perpeſsione, & oblatione æterna in cruce, funditùs ſuſtulit, legemque adimpleuit.

POST illos erupit Marcion, qui blaſphemiis Cerdonis imbutus, tria principia, hoc eſt, tres eſſe Deos omni aſſeueratione contendebat, aiebatque CHRISTVM nihil, re ipſa, humanæ naturæ, præter ſimilitudinem quandam habuiſſe, neque in cruce paſſum eſſe, ſed pati ſe modò ſimulâſſe. Reſurrectionem etiam euertebat.

ARTEMON, cui adhæſit initiò, tandemque ſucceſsit Paulus Samoſatenus, CHRISTVM Dominum æternitate ſpoliabat, & per conſequens diuinitate, cùm, quod æternum non eſt, nec Deus eſſe poſsit. Lauacrum regenerationis eleuabat, tanquam ſignum quoddam nudum, nullaque virtute præditum, & quod gratiam vllam non conferret: ac propterea luſtralibus vndis tingebantur, ſi quando ad mentem redirent, Eccleſiamq; matrem agnoſcerent.

PRODIIT ex Acheronte Manes, inauſpicatus Manichæorum auctor, atque ope conſilióque Dæmonis, ſine dubio prodiit,

qui adiunctus illis, quos adhuc commemorauimus, Eccleſiæ Dei perniciem, ædificioq́ue CHRISTI ruinam moliretur. Docebat enim ſceleratiſsimus, duo eſſe principia ſibi coæterna, hoc eſt, duos eiuſdem æternitatis poteſtatisq; Deos, alterum bonum, alterum verò malum: ac circa perſonam CHRISTI Domini, errores Marcionis amplectebatur, ipſumq́ue præterea in duas perſonas tribuebat: vnicam etiam & ſimpliciſsimam Dei eſſentiam, in tres eſſentias, quod erat perinde ac ſi tres Deos eſſe diceret, ac demùm quaternionem, quemadmodum de ipſo refert B. Auguſtinus, conſtituebat. Paracletum eſſe ſe prædicabat, & cum prædictis, carnis reſurrectionem deſtruebat, liberum eſſe homini arbitrium, Baptiſmumúe conferre gratiam inficiabatur, neque Deo præpotenti, aras erigi, nomine Apoſtolorum vel Martyrum patiebatur, in euentis hominum & actionibus, neceſsitatem quandam fatalem, cum ſuis illis execrandis commilitonibus ineſſe confirmabat, eademq́ue via Deum authorem peccati faciebat, perditionisq́ue hominum æquè ac ſalutis.

DENIQVE ſecutus eſt Arrius, qui cùm

errorum,

errorum, quos antea Manichæorum principi adſcripſimus, partem arriperet, eorum præſertim, qui ad ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis articulum attinerent, inficias ibat Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum eandem eſſe naturam & eſſentiam.

Omitto cæteros cum ſuis erroribus, quorum maior eſt numerus, quàm vt huic tractatui inſeri debeant. Iam quæſo vos obteſtorque (Magnifici) vt mecum recognoſcatis, cuiuſmodi errores & blaſphemiæ, ex breui eorum catalogo, qui ſunt à nobis commemorati, aſſerantur in Scholis, publiceque è ſuggeſtu Geneuæ, pro pura ſanaque doctrina, doceantur & inculcentur à veſtris Miniſtris, quos Dei Prophetas eſſe creditis, non minore diuini luminis ſplendore illuſtratos, quàm vnquam fuerint Apoſtoli.

Ac inprimis Baſilides, qui in Christvm cruci ſuffixum credi noluit, annón aliquid Miniſtris illis veſtris contribuit, qui nullam perſonæ Christi adorationem deferendam eſſe cenſent, ne, vt inquiunt, pro Creatore, creaturam ſacrilego cultu proſequantur. Qua quidem in re, diuinitatem Christi negant, cùm ipſius perſonam, purè ſimplici-

pliciterque creaturam eſſe dicunt. Deinde, ex eadem ipſorum doctrina, fides Eccleſiæ in CHRISTVM, pars eius adorationis eſt, quæ Deo Chriſtiana perſuaſione tribuitur. Cùm igitur perſonam CHRISTI, eiuſmodi cultu afficiendam eſſe negant, in qua ſine vlla ſeparatione ineſt vtraque natura, diuina & humana, conſequens eſt, eos ex animis hominum fidem in CHRISTVM fiduciamque reuellere. Quòd è regione pugnat cum articulo ſecundo Chriſtianæ fidei, ex Apoſtolorum doctrina deriuatæ, quo docemur credere in IESVM CHRISTVM filium Dei & Seruatorem noſtrum.

SECVNDO loco non longè abeunt ab impudentia Carpocratis, qui impura flagitioſaque vita, viam in cœlum aperiri credidit. Nam modum confitendi ſecretò apud ſolum Sacerdotē è medio tollere, Sacramentumque pœnitentiæ, quo ſuſcepta in nos admiſſaque flagitia agnoſcimus, deformitatem eorum grauitatemque intuemur, in odium noſtræ ipſius improbitatis exardeſcimus, & ſanitatem CHRISTI gratia recuperamus: tollere inquam hoc Sacramentum, quidnam aliud eſt, quàm homines Chriſtianos omni Dei metu ſoluere, & in

in omne facinus confidenter impellere? Hoc loco conſiſtorium veſtrum allegabitis, ſed non eſt ita ſanè oculatum, vt ſecretiora magisque arcana flagitia poſsit ſpeculari. Dum in ædibus clam meretricia perpetrantur, dum veſtri ciues, cum vxoribus veſtris, adulteriis facinoroſè polluuntur, aliisque ſceleribus (ſi quæ ſunt immaniora) contaminantur, ſiue re ipſa, ſiue ardentiore quodam affectu (concupiſcentia enim peccatum eſt, et ſi nuda ipſa concupiſcendi facultas vitio non vertatur) dum, inquam, in iis ſordibus volutantur, quamdiu factum diſsimulare poſſunt, veſtra illa cenſura cæcutiat, neceſſum eſt. Si quæ ſuboriatur de admiſsis ſuſcipio, pernegant, ipſique interea manent in peccatis, atque in iis tantiſper, dum ſperant fore clam, perſeuerant. Si in eo ſtatu mortem contingit oppetere, moriuntur æternæ damnationi obnoxij, neque morbo cuiquam patefacto, neque fructibus pœnitentiæ dignis exhibitis, aut expiatione ſcelerum remiſsionéue conſecuta. Neque enim cuiquam confertur abſolutio, niſi dolor animi ac deteſtatio ſcelerum antecedat, dolorem verò ipſa confeſſio, ſatisfactioque ſubſequatur. Itaq; libido,

cæteræq; peſtes animorum, tamdiu inter vos aluntur atque retinentur, quamdiu in conſiſtorio veſtro neſciuntur. Quid ita verò? quia nimirum qui peccatum admittunt, quacunque tandem ratione, ante vel poſt flagitium perpetratum illud non cogitant, Sacerdotibus Dei reddendam eſſe rationem, quibus Christvs ſoluendi aut etiã ligandi, in terra, fecit poteſtatem, ea lege & conditione, vt quicquid hîc, pro ſua in animos iuriſdictione ſtatuerent, illud in cœlis ratum fixumque haberetur. Hærent in cœno ſuorum ſcelerum, in eoque computreſcunt, nulla vulnerum ipſis adhibita medicina, nulla flagitiorum deformitate in oculis & adſpectu propoſita, qua in odium dedecoris admiſsi concitentur.

Doctrina igitur Caluini, Bezæ, & reliquorum Miniſtrorum, præſcriptaque vobis diſciplina, eo demùm fine videtur eſſe cõparata, vt ad omne flagitij genus in ſe ſuſcipiendũ homines inuitentur, modò clanculùm & ſecretò perpetretur. Nam cùm homines, ſuapte natura, lõga Dei exſpectatione patientiaque facilè abutantur, illud minimè in animum inducent, vt à vitiis abſtineant, ſi perſuaſum habent, non eſſe reddendam

dendam Sacerdotibus Dei de occultis rationem. Eam ob rem, illa doctrina, ab errore inſaniaque Carpocratis re ipſa & in ſubſtantia (vt ita dicam) nihil differt, in modo tantùm & forma diſsimilis eſſe videtur. Carpocrates enim furorem illum ſuum directò planeque enunciabat; Caluinus verò veſter eiuſque ſectatores latenter & obliquè, transformantes ſe in Angelos lucis, tegentes mendacium, & velut obducentes veritatis inuolucris.

Doctrina atque diſciplina Eccleſiæ Catholicæ, quæ Romana dicitur, vt ea nimirum quæ eſt à Deo, opera Spiritus ſancti, Prophetarumq; & Apoſtolorum miniſterio profecta, eſt ſanctiſsima, vtiliſsima, & homini ad ſalutem omninò neceſſaria. Per confeſsionem enim, & ſaluberrimum hoc pœnitentiæ Sacramentum, eos animaduertimus, qui in peccata lapſi ſunt, ad Sacerdotis pedes abiectos, conſiliisq; ſalutaribus admonitos, primùm omnium, quod longè maioris eſt momenti, quàm ſi fiat tantùm generalis confeſsio, in odium turpitudinis admiſſæ concitari, & à libidine ad officium reuocari: deinde accepta venia, Christi inſtituto, qui in Eccleſia Sacerdo-

tes ea præditos eſſe poteſtate voluit, domum redire ſui compotes, læta, tranquilla pacataque conſcientia: memores tamen culpæ, & ſic affecta mente, vt tam turpiter lapſos eſſe, atque Dei præpotentis legem voluntatemque violâſſe, perpetuò doleant. Ita fit, vt & conſcientiam obtuſam & ſtupidam domum minimè referant, ſed pudore ſcelerum perculſam acriter, & impendentis diuini iudicij metu vehementer incitatam. Neque verò propterea, ex ea recordatione in deſperationem adducuntur, ſed erecta ſanataque, per adeptionem veniæ conſcientia, fructibus pœnitentia dignis exhibitis, ea mente atque propoſito, vt vitam in melius deinceps commutare velint, totos ſe infinitæ Dei miſericordiæ committendos eſſe credunt. Verè hoc affirmare poſſumus, multos, qui minùs quàm par eſſet, zelo amoreque Dei inflammentur, à peccandi conſuetudine deterreri, pudore verecundiaq; culpę, ſi facinus admiſerint, Sacerdoti retegendæ. Atq; hoc frænum, ad coërcendas hominum libidines, in Eccleſia Dei fortiſsimũ iniicitur, quo remiſſo vobis laxatoq; mirum non eſt ſi inter vos, qui breui numero eſtis, multò plura, maioraq;

ſcandala

ſcandala indies oriantur, quàm inter Catholicos, qui veſtrum numerum infinitis propè partibus excedunt. Prętereà illud eſt, quòd inter vos, metu, nō pudore, aut amore virtutis, à vitiis abſtinetur, plus iudiciorum ciuilium formidine, quàm timore numinis, vt vobis homines terrori ſint, Dei metum omittatis: Quod neq; Chriſtianum eſt, neque religioſum, ſed Atheiſmi genus & impietatis.

QVOD ad reliquos hæreticos attinet, qui ſunt à nobis ſuprà commemorati, cum ipſis etiam Miniſtri veſtri conſentiunt. Primùm quidem in articulo ſanctiſsimæ, ineffabilis, & indiuiduæ Trinitatis. Nam cùm Caluinus, & cæteri veſtri poſt illum prædicantes, aiunt: Filium, ſecundam perſonam in hypoſtaſi Trinitatis, habere ex ſeſe eſſentiam, non à Patre, atque pariter Spiritum ſanctum: nónne hoc ipſo vnicam ſimplicemq; Dei eſſentiam in tres eſſentias partiuntur, ac eo pacto, tres Deos, triaq; principia cum Cerdone, Marcione, &c. faciunt? & cum Ario Filium & Spiritum ſanctum, eſſe vnā eam eandemq; cum Patre naturam & eſſentiā inficias eunt? Similiter cùm perſonæ CHRISTI Domini cultum adorationemq;

nemq; Deo debitā ſubtrahunt, nónne cum Cherinto, Ebione, &c. negant, diuinitatem IESV CHRISTI Seruatoris, hoc eſt, negant CHRISTVM naturâ eſſe Deum, atq; in hac eius vnica eademq; perſona, duas, ſine vlla ſeparatione, ineſſe naturas, diuinam videlicet & humanam? Nàm cùm CHRISTVS Dominus Deus & homo ſit in vnica eademq; perſona, minimè deneganda fuit adoratio illi vni eius, eidemque & ſoli perſonæ, vbi omnis plenitudo diuinitatis corporaliter inhabitat.

PRÆTEREA dum Caluinus, Beza, cæterique veſtri Prophetæ, qui ſuum dogma, ab illis duobus acceperunt, Baptiſmum ſignum quoddam eſſe profitentur ita nudum & vacuum, vt gratiæ conferendæ, nullam vim habeat: an non ſubſcribunt erroribus, Arthemonis, Pauli Samoſateni, & Manichæorum? Simili ratione, cùm liberam homini voluntatem eripiunt, atque è prædeſtinatione Stoicam quandam neceſſitatem eliciunt, in omnibus hominum actionibus, quæ ad eorum ſalutem, condemnationémue referuntur, nónne cum omnibus illis Hæreſiarchis planè conueniunt, vt, quemadmodum illi, Deum autho-

thorem peccati faciant, flagitiorum effe-ctorem, authorem perditionis hominum; Vſq; adeò, vt ipſum, alterã generis humani partem, æterno ſupplicio deſtinâſſe, in eumq; finem ab eo creatã & productam eſſe, impio blaſphemoq; ore pronuncient?

Deinde cùm Caluinus, Beza, & reliqui eiuſdem farinę, qui ad ſuam veſtramq; confuſionem vobis imponunt, Deo templa & altaria nomine ſanctorum Apoſtolorum & Martyrũ erigi & conſecrari moleſtè ferunt, eaq; furẽter euertunt, demoliuntur & diſiiciunt, nónne eadem, qua olim Manichæi, ducuntur inſania? D. Auguſtinus, qui ante annos circiter mille ducentos, vixit in Eccleſia, querelam hanc aduerſus ſui temporis Manichæos diſceptauit: vt erigi Deo aras, & templa nomine ſanctorum Apoſtolorum & Martyrum inſtitui, minimè nouum ſit, ſed ab ipſa primitiuæ Eccleſiæ infantia repetitum, per ipſius primarios Antiſtites & Paſtores ſuſceptum, poſterisque tranſmiſſum. Quod tamen inſtitutum ſanctiſsimum illi veſtri Doctores, abolere vobis, & Donatiſtica rabie quadam diſiicere perſuaſerunt, vt Deo, inter vos, altaria non ſint ampliùs, neque Sacerdotes, qui, ad veſtram

ſtram ſalutem, ipſi,ex eius voluntate præ- ſcriptoque, ſacrificent.

En Euangelium! (Magnifici) en puram doctrinam, quæ vobis per Miniſtros annunciatur! En reformationē diſciplinamq; vobis præſtitutam! En blaſphemias execrādas & errorum portenta,aduerſus vnicam, omnipotentem, æternam, & infinitam diuinam eſſentiam; aduerſus perſonam Christi, Domini & Seruatoris noſtri, Verbi (inquam) diuini à Patre geniti,ante omnia ſecula: aduerſus purum putum Dei verbum: aduerſus myſteria noſtræ redemptionis & ſalutis:aduerſus deniq; gloriam & honorē æterni & præpotentis Dei. Hæc, inquam, quotidie in vrbe veſtra, audientibus & inſpectantibus vobis, à veſtris illis Miniſtellis & prædicantibus horribiliter euomuntur, quorum partes etiam cauſamque ſuſcipitis,errore forſan imprudentiaque ducti, vt qui res illas planè cœleſtes & diuinas, ac tanti ponderis & momenti nō intelligatis. Animalis enim homo & ad paſtum abiectus, nō ſentit ea quæ Dei ſunt, quæque ad ſuam ſalutem pertinent facilè non perſpicit.

Vervmenimvero, huius ſæpe rei fuiſtis admoniti,

admoniti, planeque intelligitis, quæ veſtris ceruicibus calamitates impendent ni reſipiſcitis. Hoc enim frequenter audiuiſtis, cùm ab iis, qui gratiâ benignitateqúe Dei conſtantes in fide Chriſtiana, veraqúe Apoſtolica & Catholica Eccleſia Domini noſtri IESV CHRISTI, permanſerunt: tum ab iis, qui olim, vti iam vos, ſeducti, ad vos trãſfugerant, indeq; poſtea, pœnitentia ducti, perſpectaqúe veritate, deſertis Caluini caſtris, in gremium matris Eccleſiæ Apoſtolicæ & Catholicæ, tanquám poſtliminio ſeſe receperunt. Memoria tenetis, opinor, hac in parte, quàm officiosè vobiſcum egerim, qui annó ſaulutis, 1532. pro concione publica, in templo D. Petri Caluinũ, dùm ibi vnà cum Collegis eſſet, Chriſtianè admonuerim, expreſſaqúe Scripturarum auctoritate, & veterum Patrum ſententia arguerim: quod ipſum, me planiùs adhuc perfecturum confido, apud omnes, qui ſpiritu Dei zeloqúe incitati, veritatis & puræ doctrinæ intelligentiam appetunt, neq; ſe occupari permittunt, aut præpediri erroneis impoſtorum, Miniſtrorumqúe Satanæ opinionibus.

POST illos demùm hæreticos prodiit Pelagius,

lagius, qui aſſumptis duobus aſſeclis, aduerſus gratiam Dei hæreſin diſſeminauit. Secuti ſunt poſteà infiniti homines temerarij atque leuiſsimi, qui diſſenſionum rixarumq; authore ſpiritu concitati, varia ſchiſmata induxerunt, quidam circa rationem modumque procedendi ſancti Spiritus, alij circa Sanctorum interceſsionem atq; preces pro mortuis ſimilesq; plurimas vanas & curioſas quæſtiunculas, quæ nihil ſecum aliud afferunt, quàm diſcordiam, inutilesq; aduerſus Dei gregem diſceptationes, ad pacem Eccleſiæ Dei conſenſumq; infringendum. Quæ friuolæ omnes ac euanidæ quæſtiunculæ, hac tempeſtate, ſuaſu Diaboli recruduerunt, per ambitioſos quoſdam, elatos, peruicaces, obſtinatos, & imperitos (cuiuſmodi Miniſtri, vt plurimum, eſſe conſueuerunt) aduerſus quos, permulti huius ętatis magno ingenio, ſummáque eruditione viri ſtylum acuerunt, atq; etiamnum aſsiduè acuunt. Has nimirum Satanæ technas, D. Paulus multò antea perſpexerat, qui cap. 11. prioris ad Corinthios, ſcribit in hæc verba: *Timeo (*ait*) ne ſicut ſerpens Euam ſeduxit aſtutia ſua; ita corrumpantur ſenſus veſtri, vt excidant à ſimplicitate, quæ eſt in* C H R I-

STO

STO IESV. Enimuerò hac mundi ſenecta, in quam incidimus, videntur poteſtates omnes inferorum copias coniunxiſſe, ſuasque fraudes & cautelas congeminâſſe, ad euertendum, pacem, tranquillitatem, amorem, & animorum coniunctionem, quæ in CHRISTI membris, & Eccleſiæ filiis à Deo Patre exigitur.

SED magiſtratibus ego, cùm politicis, tum Eccleſiaſticis, vitia cognoſcenda puniendaq; relinquo, morumq; deprauationem in omni hominum genere atque ſtatu, quæ inter eos, qui Chriſtianos eſſe ſe profiterentur, hodie tanta eſt (proh dolor!) vt in omni turpitudine ſcelerum, flagitiorumq; fœditate, Turcas & infideles antecedant. Quod inſtantem viciſsitudinem quandam, ſeueramq; Dei manum portendere minitariq; videtur, qui noſtrorum ſcelerum pertęſus, breui, ſupplicium, non modò de plebeis & infimæ ſortis hominibus, ſumet, verùm etiam, & maximè omnium Superiores, Pręlatos & Præfectos malè multabit, qui nimiùm negligentes, deliniti voluptatum illecebris, ſuæque libidini ſeruientes, altum dormiunt, non ſine magno glorię Dei contemptu, ſupinaq; in ſuo munere obeundo

negligentia. Hæc, inquam, omitto, illudq́; vnũ vrgeo, quod noſtris temporibus Reip. Chriſtianæ, atque Eccleſiæ Dei imminere maximè videatur. Singulari enim quodam aſtu Satanæ factum eſt, vt omnes penè hæreſes, opiniones, & ſchiſmata, quæ à prędicato annunciatoq; Dei verbo, vſpiam, toto orbe terrarum filios Eccleſiæ conturbârunt, quęq; à ſanctis olim Patribus & Doctoribus, Apoſtolorum ſeculo viciniori-bus damnata ſunt, & egregiè confutata, in lucem, hac ætate, reuocentur, vt in religionis negotio tot iam ferè ſint ſectæ ſententiæque, quot capita.

QVIDAM ſunt Lutherani, alij Huſsitę, alij VVicleſiſtæ, alij Zvvingliani, alij Oecolampadiani, alij Melancthoniani, alij Donatiſtæ, quidam Anabaptiſtæ, alij denique Caluiniani. Immò verò præter iſtos ex Britannia (Angliani appellant) & Ibernia, abhinc duobus tribúſue annis, Puritani ex Acherontis cloaca eruperunt: qui omnes opinionum diſsidiis inter ſe conflictantur, atq; in omni cærimoniarum & traditionũ ratione, animiſq; internè, ita furioſè inter ſe dimicant & confligunt, vt ſuam quiſque vanitatem, beatam eſſe ſolam exiſtimet, aliorum

liorum verò ſectam ſuperbè & impotenter aſpernetur. Quanquàm in hac vna re bellè cōueniunt, vt aduerſus Catholicam Romanamque Eccleſiam nefariè conſpirent, ipſi contradicant pertinaciterque reſiſtant, ac poteſtati in reliquas Eccleſias ipſi à Deo dudum attributæ, ſimulq; Prælatorum & Paſtorum dignitati, omni conatu, ruinam perniciemq; moliantur. Verùm, hæc in omnibus omnium temporum hæreticis fuit animaduerſa arrogantia & temeritas, vt teſtis eſt B. Cyprianus Carthaginēſis Epiſcopus, qui pro fide Catholica ſuum ſanguinem fudit, & circa annum ſalutis orbi reparatæ 258. & 259. in Eccleſia vixit: qua de re illius ipſa verba huc afferre non pigebit, ex epiſt. 65. ad Rogatian. *Hæreticorum* (ait) *hæc ſunt initia & ortus: & conatus ſchiſmaticorum malè cogitātium, vt ſibi placeant, vt Præpoſitum ſuperbo tumore contemnant: ſic de Eccleſia receditur, ſic altare prophanum foris collocatur, ſic contra pacem Chriſti & ordinationem atque vnitatem Dei rebellatur.*

Reperiuntur etiam hoc tempore Athei & Achriſti, qui tacitè vetus & nouum Teſtamentum irrident, neq; propterea, quę ipſorum eſt ambitio & auaritia (à quibus om-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nium malorum eſt ſcaturigo) dignitates & beneficia Eccleſiaſtica ardentiſsimè ambire, venari, aucupari, perſequi deſiſtunt, aduerſus quod hominum genus meditatum iam & lucubratū habeo opuſculum, quod, ſi Dei benignitate mihi adhuc aliquandiu vita ſuppetet, propediem exibit in vulgus, ſuiſq; illi, vt exiſtimo, coloribus tam expreſsè diſtinguentur, vt quinam illi ſint, ne nominati quidē, facilè cuiuis innoteſcat. Sed meum hoc inſtitutum duo hominum genera condemnant, quorum alij ſunt diuerſarum partium œſtro pciti, atq; ita Doctoribus ſchiſmaticis, & ſectariis copulati, vt iis perinde eueniat, quod olim de artium liberalium, prophanarumq; diſciplinarum ſectiſtis memoriæ proditum eſt. Nam vt pręclarę ſumma eruditione, magnáque auctoritate viri animaduerterunt, præcipuè verò Galenus in lib. de Sectis: Omnes qui poſthabita ratione & neglecta veritate, certis præceptoribus certas erroneas opiniones propugnantibus ſeſe dediderunt, tanto ſectæ ſtudio exardeſcūt, velut aliquo Cyrcęo poculo incantati, bonorum & fortunarum amiſsionē omnium, exilium, mortem parentum, orbitatemq; faciliùs ferant, quàm vanitatis

illius

illius ruinam, cui ſe ſemel addixerunt. Scio equidem, quanta ſit maleuolorum iſtorum in me inuidia, ſępe maximo meo damno, & penè vitę periculo expertus ſum, qui vniuerſi in me ita impetum faciunt, quòd eorum me Doctoribus oppoſui, perniciosamque illorum doctrinam confutaui. Sed adiutorē habeo Deum, qui me hucuſq; ſua ſancta prouidentia & gratia ab eorum inſidiis eripuit, cui æternas habeo immortalesque gratias, & cui gloria, in ſecula ſeculorum. Alij qui meum hoc, in impugnandis hęreticis, ſtudium parum probant, ſunt ſapientes huius ſeculi, qui vni me vacare Medicinę ſatius fuiſſe contendunt, quàm hiſce me controuerſiis immiſcere, alienisq; à mea ꝓfeſsione rebus implicare, è quibus nihil præter odium quoddam Vatinianum & implacabile, ſummamq; aduerſariorum inuidiam reportare queam.

VERVM, vt iis opinionibus breuiter reſpondeam, quis tandem ille eſt qui probi viri nomen, & amici minimè fucati perſonam ſuſtinere poſsit, qui, ſi fures ad ædes vicini ſcalas admouere, furari, & prædari ſenſerit, non ſtatim ſumma contentione vocis, eos, qui domi ſunt, excitârit, & vt à furi-

bus caueant, monuerit? Aut quis demùm ille ſeruus eſt, ſi modò fidus, & acceptorum à Domino beneficiorum memor exiſtimari velit, qui ſi Domini ſui hoſtes perſpexerit, hinc quidem facultates diripere, illinc familiam veneno tollere, liberóſue eius alea, libidine, perpotationibus corrumpere, ira ſubitò non accendatur, tantasque iniurias propulſet intrepidus, etiam cum capitis vitæque diſcrimine? Prophetæ omnes vereq; ſerui Dei olim in veteri inſtrumēto, ſic animo affecti fuêre, vt miniſtrorum Satanæ & Pſeudoprophetarum, qui populo Iſraëlitico imponerent, contumelias perpeti non potuerint, ſed iis acriter, neglectis Potentatibus & Regibus, ſeſe obtulerint, & mortis ſupplicium, ad maiorem gloriam præpotentis Dei, & populi ędificationem libentiſſimè ſubierint: Christvs Dominus ipſe, quem nobis ad imitandum, quantum fieri poteſt, proponere debemus, qua grauitatę & conſtantia, Principes Sacerdotum, Scribas & Phariſæos coarguit, eosque hypocritas & diris deuotos ſępiùs appellauit. Quid? nónne Apoſtolis illud & diſcipulis toties inculcauit, vt vitioſos & facinoroſos inſectarentur acriùs, pudorem mundi & vere-

cun-

cundiam parum religioſam abiicerent, mortemque ipſam contemnerent? Veriſsimè, inquiens, ſeruum non eſſe ſupra magiſtrum, qui ſi vexatus modis omnibus fuiſſet, fore vt ipſi quoque in hac mortali vita mirificè vexarentur.

Istis igitur mundi huius ſapientibus, quibus cùm flagitioſorum hominum, tum verò hæreticorum & verbi Dei ſophiſtarum reprehenſio & cenſura tam grauis & acerba viſa eſt, vnus ſua meáque cauſa Diuus Paulus ſatisfacit, qui ad Galatas cap. 1. Deo ſe, cui ſeruiret, non hominibus, placere cupere ſcribit, & prioris ad Corinthios, cap. 9. *Euangelizandi*, ait, *neceſsitas mihi incumbit, væ enim mihi ſi non euangelizauero.* Quod cum beato Paulo debet vnuſquiſque profiteri, qui doctrinæ & ſcientiæ munus, coniunctum cum zelo Spiritus ſancti, conceſſu diuini numinis acceperit. Quotus enim quiſque, pietatis oculis aſpexerit, hinc quidem mundum adeò corruptum, & omni flagitiorum genere diffluentem, illinc verò diuiſum diductumque in infinitas hæreſes & opiniones erroneas, opera miniſtrorum Satanæ, in orbem vniuerſum ſparſas & diſſeminatas, in contemptum ac vitu-

perium diuini nominis,& perniciem imperitæ multitudinis:quotus,inquã,quiſq; hæc aſpexerit, adeò meritis in ſe gratiæ Dei non reſpondens,adeò Spiritui ſancto rebellis,& ſuæ ipſi conſcientiæ inhumanus, qui dolorẽ inde maximum nõ ſentiat, & perditiſsimos atq; profligatiſsimos hoſce homines non laceſſat & inſectetur, contendatque neruis omnibus,vt,quoad eius fieri poteſt,hæreſes conuellat & extirpet,atq; conatibus hęreticorũ, miniſtrorumq; Satanę ſeſe obiiciat, q orbem Chriſtianum deploratis iſtis temporibus in extremã miſeriam coniecerunt. Ad me quod attinet (Magnifici Domini) teſtis eſt mihi Deus, ſi vel amicitia, vel priuatum cuiuſquam odium, me in concionẽ veſtram produxerunt, vt doctrinæ reſiſterem, quæ tum à Miniſtro, pro ſuggeſtu, populo traderetur, ac non potiùs feruor zelusque gloriæ Dei, atque veritatis, tranſuerſum me rapuerit, in quarum gratiam, mundum ipſum totum flocci non facio, ac vitã ipſam profundere ſum paratus, ſi eam eſſe Dei voluntatem intelligam.

SCRIPSI antea, & in lucem emiſi breuem tractatũ, de vita, moribus, & morte Ioannis Caluini veſtri olim doctoris, & mini-

ſtri

ſtri ſingularis, cui delatæ vobis Reformationis Euangelicę honos eſt attributus, quo titulo cæteras oẽs nationes anteire putatis. Res tamen ibi omiſſa eſt, vt memoratu ſanè digna, ita multis, etiam popularibus veſtris, adhuc hodierno die, ſine dubio, notiſsima. Fuit enim quidam, nomine Vignero, ex defuncto Domene Faure, in ædibus ſui Domini Geneuæ obſeſſus à Diabolo, ab eoq; miſerrimè diuexatus. Rẽ vbi Caluinus accepiſſet, magna turba ſtipatus eò ſe contulit, qui poteſtatem atque munus ſibi arrogans, quod ſuis Apoſtolis, vereque filij ſui miniſtris Deus reſeruauit, nimirum eiiciendi Dæmonis, & obſeſſum ab ea miſeria liberandi, ei perinde contigit ac ſeptem Sceuæ liberis, de quibus S. Lucas Actorum c. 19. Deus enim qui mendacij teſtis eſſe neque vult, neq; poteſt, permiſit Spiritui vt afflictum hominem in pedes erigeret, ac tam furenter, tantoque cum impetu, pugnis, vnguibus, pedibus & dentibus in ſanctum Prophetam Caluinũ irrueret, quantumuis ea turba frequens, quæ aderat, obſiſteret, vt fœdiſsimè tuſus, cæſus, morſus, laceratus & diſcerptus, ægrè tandem manus eius euaſerit. Qua quidem ex re facilè

potuit intelligi, eum talem non fuiſſe, qualē eſſe ſe maximè diceret, verè ſcilicet Dei ſeruum, & miniſtrum IESV CHRISTI noſtri Seruatoris.

IN eo ipſo tractatu receperam, me paulò pòſt exhibiturum hiſtoriam, de vita, moribus, rebusque geſtis Theodori Bezæ, ipſius Caluini ſucceſſoris, veſtriq; iam Archiminiſtri: quem vnum eius diſcipuli, doctrinæ gloria reliquis hominibus huius ætatis anteponunt, atque ipſe ſe talem eſſe thraſonicè gloriatur in ſuis quibuſdam ſcriptis, ſub larua tamē & perſona fictitij cuiuſdam Theopſaltis. Neque enim ſuppoſititio illo partu, ſimilibúſue ſuis nugis, cuiquam noſtrûm facilè ſe putet imponere, ſed idiotis tantùm & Aſellis ſibi creditis, & pecori miniſtellorum Arcadico. At enim ſuis ille verſutiis & crebris impoſturis, quarum artifex conſueuit eſſe mirificus, hactenus editionem tractatus illius retardauit: ſed hoc tempore nihil efficiet (Deo propitio) quin breui hac narratione veniat in manus hominum: quam & vobis inſcribere, & ab eorum rebus geſtis & moribus exordiri viſum eſt, vt ea ipſa res fidem faciat, quamnám tandem doctrinam ab iis acceperitis, aut

quam

quam ſanctam Euangelij reformationem, vobis, & ciuibus veſtris importârint. Etenim, vt eſt in veteri prouerbio, noſcas ex vngue leonem, & ex opificio artificem: ac (vt CHRISTVS ipſe, veritatis omnis auctor, in Euangelio) ex fructu natura cognoſcitur arboris, & velut indoles, ſiue ea bôna ſit, ſiue mala: Fieri enim nullo modo poteſt, vt arbor mala, bonum fructum ferat. Itaque ſi cuiuſmodi eorum mores & tempora fuerint accęperimus, faciliùs, opinor, inde coniecerimus, quam vos ab eis doctrinam, quamq́ue diſciplinam hauſeritis, ſi modò negotium hoc ratione ſuſcipiemus, quæ quaſi quidam radius eſt ſolis cuiuſdam ſupernaturalis, diuinitùs à Deo mentibus noſtris ingeneratus & inſitus, vt homines, ad ipſius normam & amuſsim, omnes ſuàs actiones ţemperent atque moderentur. Si enim illud acciderit, vt affectu potiùs, homo, quàm ratione moueatur, toto vitæ genere quidem, à beſtiarum natura nō aberit, phantaſia verò & opinione, à Iudæo nil diſtabit aut à Saraceno; qui quam à parentibus initiò cum lacte nutricis perſuaſionem imbiberunt, eam mordicùs tenent, ac pro aris & focis tuentur, atque huiuſcemodi omnium,

mnium, qui ſchiſmate ſeſe obſtrinxerunt, ſolet eſſe religio. Antequam autem ad hiſtoriam Bezæ vitamque aggrediar, non abs re fortè videatur, ſi vos ego cohorter, vt vobiſcum habitetis, & rationem ineatis, ex eorum recepta conſuetudine, qui plus cæteris ſapientia & prudentia valere iudicantur. Statum vrbis veſtræ conſideretis quàm immutata ſit, atque adeò imminuta, ab eo die, quo bellam hanc reformationẽ, in qua gloriari ſoletis impenſiùs, intra mœnia receperit.

PRIMVM omnium, vt in hunc campum paulò liberius excurram, exemplar eſſe ſolita eſt, reliquis vrbibus inter Allobroges (Sabaudos vocant hoc tempore) virtutis, pietatis, & doctrinæ, vt quę copioſa eſſet, atque eruditiſsimis hominibus, & liberaliter inſtitutis afflueret, qui facta hac mutatione, ſtatim auolârunt, & turpiſsimis ſimul ac indoctis hominibus ceſſerunt. Neque enim poteſt virtus diu cum ignorantia conſiſtere, cùm ferè ignorantes æquè ſint, & peruerſi, & aduerſus eos, in quibus aliqua virtutis ſignificatio conſpicua eſt, coniurati. Secundo loco, nulla tum fuit vrbs, in qua maior eſſet annonæ copia, aut in qua viliùs

omnia

omnia venderentur, ſed irrumpentibus eò ſub prætextu religionis, ex omni regione peregrinis, omnia cariùs æſtimari cœpta ſunt, atque vix etiam precio ſummo, ſatis commodè reperiri. Heluones enim & lurcones, verè libertini, & abdomine nati, quicquid in forum adferretur, ſtatim intercipiebant, vt ea res murmurandi ciuibus occaſionem præbuerit, cùm potentioribus, tum etiam obſcurioribus, aduerſus illos peregrinos, qui ſe, adductos Spiritu, eò confluxiſſe dicerent, ſanctioris puriorisque vitæ gratia, & reformationis Euangelicæ: qui tamen ad paſtum natura abiecti, ſuarumque libidinum ſerui eſſe cernerentur: Sed ea de re à me ſatis dictũ eſt in vita Caluini, cui lautiſsima quæque aſſeruari, & vina eſſe in cellis generoſiſsima ſolita ſunt, vt teſtes adhuc eſſe queant, ſi qui ſunt ſenes Geneuæ, qui ea tempeſtate florebant.

Redeo ad faciem vrbis veſtræ, ab illa reformatione mirificè deformatam: Tum enim Geneua facta eſt ſentina, receptaculum & cloaca omnis generis hominum ſceleratiſsimorum ex Galliis, Flandria, Italia, &c. ob perpetrata à ſe flagitia & ſcelera profugorum. E quibus alij eſſent fures, la-

trones,

trones, decoctores, qui bonis ceſſerant, alij falſarij, falſi teſtes, periuri, monetæ adulteratores: vt infinitam Apoſtatarum turbam ſilentio prætercam, qui ſurreptis crucibus, vaſis ſacris, aliaque ſuppellectile argentea illius ſacræ Domus in qua vitam olim ſanctiſsimam profeſsi eſſent: aut expugnatis per vim honeſtiſsimis matronis, vel ſtupro flagitiosè virginibus illato (vt auerſæ libidinis accerſiti obruantur obliuione ſempiterna) ad vos, ſub colore reformationis Euangelicæ turmatim confugerunt.

Sed, vt tota res manifeſtior oppoſitione exemplorum euadat, duos è latronibus & falſariis appellabo, in ſuo genere maximè nobilitatos & inſignes. Ville-Mongis, cuius tragœdia ſatis ex eius cæde orbi cognita eſt, qua iuſtiſsimè Ambroſij in ea cõiuratione occubuit, quam inſtigante Caluino & Beza, aduerſus Franciſcum II. Galliarum Regem, ſuumque Principem nefariè molitus eſt: Quam neq; probare ſe, neq; verò promouere, ſatis ex eo Deus iudicauit, quòd coniurati intercepti, meritas credulitatis, perfidiæ, nequitiæque pœnas exſoluerunt. Ille ipſe Ville-Mongis ad vos ſe recepit, cùm in capitis diſcrimen veniſſet

ob

ob diſsimulatas à ſe literas Regias, ementitumque ſigillum, quod adhuc hodie conſtare poteſt ex inſtrumentis & proceſſu iuridico iudiciario, aduerſus ipſum in Senatu Diuionenſi inſtituto. Nicolaus de Fer Hannoyer, ceſsit bonis Antuerpiæ, ſpoliatis ea ratione multis bonis viris & mercatoribus, Geneuam in Aſylum ſe contulit, & ſecum magnum auri pondus aſportauit: veritus tamen ne creditores inſequerentur, & ab iis, quod abſtuliſſet, turpiter euomere cogeretur, Caluinum adit, & communicata cum Propheta, diuiſaque præda, conſilium petit, quo ſeſe faciliùs ab iis anguſtiis explicaret. Paulò pòſt igitur ſuaſu hortatuque Caluini, ex ea furtiua pecunia, molēdinos, prata, vineas, agros ſibi comparat, verùm non ſuo, ſed coniugis duarumque filiarum nomine, quarum minorem natu Antonius Caluinus, aut veriùs Chauuinus, Prophetæ frater ilicò duxit in vxorem, quam poſtea repudiauit. En prætextum perſequendæ veſtigandæq; reformationis Euangelicæ!

SED animaduerſione dignior adhuc eſt alia in vrbe veſtra mutatio, ex occaſione reformatorum huiuſmodi: nam ex florente olim vrbe, nobili & magni nominis, eua-

ſit

ſit non modò ſpelunca latronum, vt iam o-ſtenſum eſt, verùm etiam impudiciſsimorum hominum, atque meretricum proſtibulũ & lupanar: immò verò & mœchorum, & adulterarum mulierum, quæ relicto marito deſertisque liberis, quò liberiùs cum ſuis adulteris & nequiſsimis hominibus libidinem expleant, prætextu reformationis ad vos ſeſe receperunt. E multis, vnam vobis Dominam de Clelles in medium proferam, quæ defuncti Montbrun ſoror fuit. Ea cuidam Comiti Iulio d'Athiene Vincentino proſtituta, ex ædibus mariti, qui Dominus de Clelles apud Delphinates erat, eo abſente profugit, illum ſuum ganeonem Iulium ſecuta, amotis ſurreptisque & conuaſatis rebus omnibus, quas vndique corradere potuit, atque ad vos Geneuam aufugit: quo loco ipſe ille Dominus de Clelles, cùm rem tam flagitioſam ſeueritate legum vindicari peteret, hoc à Præfectis Cõſiſtorij veſtri reſponſum tulit, quò poſſet ſeſe recipere, ſibiq; aliam, ſicubi queat, coniugem adſciſceret; illam enim ganeone commemorato remanſuram. Res deteſtanda quidem! ſed cuius Maſconij contigit non prorſus abſimilis. Ex ea enim vrbe,

legitima coniunx ciuis honeſti cuiuſdam, cui nomen, de Piſe, relicto marito & liberis, ſimiliter Geneuam adiit cum ſuo Mœcho, nomine Contour, cuius flagitij pœnas, cum iudicio maritus perſequeretur, neque ipſe, neq; ſua cauſa quiſquam alius à vobis obtinuit. Atqui res execranda eſt & deteſtabilis, ſuppliciis omnibus expianda, ſacris literis nominatim interdicta, omni iure, omnique damnata conſuetudine, quam neque Turcæ, neque infideles ferrent, qui conſiſtent aduerſus vos in horrendo illo ſupremoque Dei iudicio. Itaque, Magnifici, Domini honorifici, prudentiæ ſummæ fuerit fortaſsis, hæc trutina examineque rationis & maturi iudicij expendiſſe, ac ſalutaria Spiritus ſancti præcepta ponderare, iis Diuino conceſſu ac munere permiſſa, qui ad præſcriptum legis Euangelicæ vitam inſtituunt, & affectu toto, viam æternæ vitæ & ſalutis inſiſtunt.

Contourij adulteriũ.

PRIMVM omnium diligẽter ea ſententia animo & cogitatione luſtranda eſt, quã nobis Rector vniuerſi Deus, miniſterio B. Ioannis relictam eſſe voluit, primæ Canonicæ c. 4. (*Chariſſimi, nolite omni ſpiritui credere,*

D ſed

ſed probate Spiritus ſi ex Deo ſint, quoniam multi Pſeudopropheta exierunt in mundum, loquentes. & ſignificantes, quemadmodum ex vſu eſt Prophetis, tempus futurum pro præterito. De iſtis Pſeudoprophetis ſcribit D. Paulus, poſterioris ad Corinthios, cap. 11. *Nam eiuſmodi Pſeudoapoſtoli (*ait*) ſunt operarij ſubdoli, transfigurantes ſe in Apoſtolos* CHRISTI. *Et non mirum, ipſe enim Satanas, transfigurat ſe in Angelum lucis. Non eſt ergo magnum, ſi miniſtri eius transfigurentur veluti miniſtri iuſticia, quorum finis erit ſecundum opera ipſorum.* At enimuerò, vt faciliùs perſpici, & à veris, rectis & ſynceris diſtingui poſsint, communibus animis, & ardentiſsimis votis, Dei gratia continuè nobis eſt imploranda. Audiendus & D. Paulus, primæ ad Theſſalonicenſes, cap. 5. qui nos admonet in hæc verba: *Spiritum nolite extinguere*, hoc eſt, receptas ſemel opiniones erroneas mordicùs tueri, aut eis adhærere perpetuò, quod Turcis ſolemne eſt, Iudæis, hæreticis, omnibuſque ſectariis, obſtinatis, deploratis, & perditorum hominum nugis dicatis atque conſecratis: ſed omnia certo conſilio, certaque via & ratione ponderare, vt quid ſequendum, quídue fugiendum, ſi liquidò nobis appa-

Spiritus probandi.

appareat. Hac verò narratiuncula, in ſpem venio, fore, vt veri CHRISTI ſerui à falſis & ementitis facilè dignoſcantur: & quinám ſynceri Spiritus ſancti miniſtri re vera ſint, qui Satanæ & peruerſi. Vera enim examinis huius diſcuſsioniſque nota ea eſt; quam D. Paulus, ad Romanos c.8. expreſsit, his verbis. *Si quis(* ait *)Spiritum* CHRISTI *non habet, hic non eſt eius.*

AD rem igitur aggrediamur, & diligenter expendamus, quonám illi tandem ſpiritu acti fuerint, qui ab Eccleſia Catholica vniuerſaque vos primùm ſeparatos eſſe voluerunt, in eamque fraudem induxerunt, vt in abſoluta cognitione Dei, & religione Euangelica, cęteras nationes, quę Chriſtiani nominis communione vinciuntur, longo vos interuallo ſuperare putetis. Obiter igitur & quaſi per tranſennam vobis in memoriam reuocabo, conditiones eorum & attributa, qui in veſtra Cathedra Bezam præceſſerunt, qui Caluino, cuius hiſtoriam mea opera dudum habuiſtis, in diem hodiernum vſque ſucceſsit. Ac inprimis perſtringamus ſummatim vitam & mores Gulielmi Farelli. Is Gapij natus, patrem *Gulielmi Farelli vita & mores.*

notarium habuit, nomine Fareau, cuius pater Iudæus fuit: atq; is ipſe G. Farellus cum fratribus, cùm ingenio ad hæreſin nato factoq; eſſet, ac præterea effreni & petulante lingua, & in blaſphemias, quæ Lutheri inſaniam redolerent impotēter effuſa, eos quidā Gapij Mercator, Ioannes Touaſſe acriter eſt inſectatus, qui vrbe pulſi exilioque multati, nouas ſedes quærere, ſibique fuga conſulere coacti ſunt. Appulit igitur in veſtram vrbem Farellus, atq; fuit tandem ex principibus vnus, qui nouam illā reformationem vobis obtruſerunt. Si eos teſtes adſciſcimus, qui hominem probè cognitū habuēre, neq; enim veſtros etiam hac in parte recusâro, fuit homo nullius penè eruditionis, nullius iudicij, turbulētus, importuniſſimè ſuperbus, elatus, audaciſsimus. Eius rei vel me tacente, fidem faciet exiliū, quo primùm Ducentumuirali ſentētia, deinde generali frequentiq; Senatu multatus eſt, & è veſtra ciuitate turpiſsimè eiectus, quòd minoris Senatus Syndicos, dum ipſi pro tribunali ſederēt in Baſilica, cōuitiis atq; maledictis petulantiſsimè confixiſſet; qua in re impotentiam animi ſuam, contumaciā non ferendam, furioſamq; ſuperbiā ſatis indicauit:

Farellus & fratres Gapio vrbe pulſi.

Farellus homo turbulentus.

uit:idq; anno 1537.menſe Aprili cõtigit,vt is,Caluinus,& Couraultus ex vrbe fœdiſsimè pulſi exilio merito afficerẽtur,vt etiamnum ex actis liquet quæ in Baſilica veſtra,in libro rubeo aſſeruata continentur. Ea verò contumacia, ſuperbia, & incredibilis arrogantia ſatis arguit illum à CHRISTO IESV minimè eſſe profectũ,qui lenis eſt,manſuetus, benignus, patiens, humilis, longanimis,ad easque dotes,imitatione ſui diſcipulos cohortatur.

Farellus Geneua pellitur.

ERGO Geneuâ turpiſsimè quidẽ,ſed iuſtiſsimè detruſus Farellus, Nonum Caſtellum venit, extremisque temporibus ſatis confirmauit, quo ſpiritu tandem toto vitæ curſu fuiſſet agitatus: nam annum agens, minimùm 70. qua continentia, nihil dico, nouit Deus, iique nouêre, qui familiariùs cum eo agere conſueuerant, annum, inquam, agens 70.filiam ancillæ ſuæ duxit in vxorem,iuuenculam, & quæ vix 17. aut 18. annos nata erat. Rogatus ab amicis, quî ſui tantoperè eſſet oblitus, eisque ſe, ridendi ſui Papiſtis (ſic enim Catholicos, modeſtiæ cauſa, appellare ſolent) occaſionem dediſſe adiicientibus, nihil reſpondit aliud ſanctiſsimus Propheta Farellus,

Farellus ſeptuagenarius puellam 17. annorũ. vxorem ducit.

quàm ſe, id ætatis, vxoriæ rei adhuc indigere. Nullos ego iã, hoc loco, Magnifici, præter vos ipſos, iudices fero, qui ex præſcripto rationis ſapientiæq; definiant, num hic reformator integerrimus, qui ſe IESV CHRISTI miniſtrũ eſſe prædicaret, CHRISTI IESV ſpiritu, vel Dæmonis potiùs ageretur. Longũ verò ſit ſociorũ eius vitam resq; geſtas percenſere, qui ſibi mutuas operas præſtiterũt, vt ſancta hæc & Euangelica (ſi Diis placet) reformatio, altiſsimas Geneuæ radices ageret.

Abel Popinus Franciſcanus, Apoſtata.

ANTEQVAM tamẽ ad Bezam propiùs accedamus, Abelem quendam Popinum nec potui nec volui ſilentio præterire, qui à ciuium veſtrorũ plurimis, eorũ qui adhuc in viuis agũt, ſæpenumerò & viſus eſt & auditus. Fuerat is apud Andegauos Frãciſcanus in Gallia, homo bacchicus atq; liberrimus, & qui, vt de ipſo rumor increbuerat, è ſuo

Furta, ſacrilegia Popini.

Cœnobio cruces argenteas, ſacros calices, & ſuppellectilem eiuſmodi ſuſtulerat, eaq; præda onuſtus ad veſtros Nouatores accurrerat, à quibus ilicò in Miniſtrorum numerum eſt cooptatus. Si de genio hominis eiusque natura dicimus, menſis ſplendidè oppipareque inſtructis natus, iisque exhila-

hilarandis factus eſſe videatur, vt iis dicteriis minimè deſtitutus, atque facetiis, quæ vel maximè ſeueros, & melancholicos ad riſum incitarent. Itaque per iocum, quod multi adhuc Geneuæ meminiſſe poſſunt, dictus eſt vulgo Dom Iean Chapponnier (tanquam diceres: Dominus Ioannes de Capônibus, quorum anatomiam egregiè calleret) quòd habitu corporis & ſtatura Sacerdotem quendam non malè referret, qui eo nomine, mutata ſubitò religione, à Reformatoribus malitioſè fuerat appellatus. Fuit igitur Popinus (nam à popina nomen fortè contraxerit) conuiua feſtiuus, & in epulis dicax, & in omni genere hilaritatis vrbaniſſimus, ſi maledicentia vrbanitas appellari poteſt. Nam, vt omiſſa vita Epicuræo digna, & flagitioſa conſuetudine, ad eius è ſuggeſtu ſtylum orationemque veniamus: Multi ex vobis omninò mihi teſtes erunt, aut ſaltem eſſe poterunt, eum hanc in concionando tenuiſſe rationem, quæ neque ſpectaret ad ædificationem proximi, neq; ad mortificationem carnis, neq; ad vllam imitandi Christi, aut vitæ cõgruenter Spiritui Dei informandę perſuaſionem:

Popinus cur dictus Ioannes de Caponibus.

Popinus Epicuræus.

Popini do-ctrina. ſed quæ rectà tenderet ad extirpandas Cærimonias, traditiones, & ſtatuta veterum Patrum & Doctorum in Eccleſia Catholica: in quibus configendis totus deſudabat, æſtuans, vt Verres aliquis in Cathedra, ſubinde erumpens in clamores & vlulatus, more furioſi, aduerſus Prælatos & Eccleſiaſticos viros, aduerſus Eccleſiæ ſanctæ cærimonias & veneranda Sacramenta quæ coram Deo & hominibus adeò deteſtanda ſunt, adeò execranda, vt piis auribus, ſi proferantur, non parum ſint offenſionis allatura, planeque ſempiterno ſilentio obruenda videantur: *Popinus Scurra.* Noua enim indies homo nefariè ingenioſus, aduerſus Deum eiusq; Sanctos excogitabat epitheta & ſcommata, dicteriaq; ridicula comminiſcebatur, vt nihil ab eius concionibus aliud auditores reportarent (quænã enim pietas in conuiciis, quænam inſtructio?) præter incredibile quoddam Eccleſię Dei odium, animorumque auerſionem à cærimoniis, Sacramentis, & totius Eccleſiæ ſanctæ & Catholicæ vetuſtate. Quo loco, quæſo obteſtorque vos, Magnifici, ne in malam partem capiatis, ſi vos ſemel atque iterum admonuero, vt ratione & ſapientia exiſtimetis, num quic-

quicquam ſimile reperiatur in concionibus, ſcriptis & epiſtolis Apoſtolorum, diſcipulorum ſanctorumque Patrum, quorum opera & miniſterio Deus vſus eſt, ad importandum, ſpargendum, ferendum, diuulgandumq; in orbem terrarum Euangelium.

Exstant eorum cõciones & epiſtolæ, in quibus elucet ſumma modeſtia, & affectus ſanè ardentiſsimus, quo inter docendum cohortandumq; vti conſuêſſent, vt qui ad id opus moliendum, vero honoris gloriæq; Dei zelo accederent, adiuncta ſapientia quadam incredibili & planè diuina, patientia, caritate, & lenitate, à Spiritu Christi magiſtri deriuata. Quod ſi verò de hęreticis, qui ſuæ ipſorum ſanctæ ſanęq; doctrinæ ſeſe opponerent, ab illis vlla facta mentio eſt, ſuis iſtos nominibus ſimpliciter deſignârunt, nullis additis vel grauioribus epithetis vel ſcommatibus iniurioſis atq; ſatyricis. Cui rei fidem, vel hæc duo epiſtolarum Pauli loca facient, quorum alter eſt, in poſteriore ad Timotheum, 2.c. vbi agens de duobus hęreticis, qui Chriſtianos à veritate auerterent, Reſurrectionem vniuerſæ carnis cõtigiſſe iam, impudentiſsimè mentientes, ſuis tantùm illos nominibus Hy-

Apoſtolorũ ſanctorũq; Patrum in ſcribendo modeſtia.

meneum & Philetena ppellauit. Deinde in eadem epiſtola, ca.3. duos Moyſis grauiſsimos aduerſarios commemorans, ſatis ipſi eſt eos Iamen & Mambren ſine vlla verborum contumelia, ſuis nominibus appellare. *Apoſtolorũ & hæreticorum ſtylus diuerſus.* Atq; eorum ſemper ſtylus eſt eiuſmodi, qui Spiritu IESV CHRISTI incaleſcunt, contrà verò Schiſmaticorum & Apoſtatarum ab Eccleſia Catholica, torua, furens, violenta, cruenta, truculentáque eſt oratio, vt quæ à Satana rixarum contentionumq; parente propagatur, & ad excitandas ſeditiones, turbas & vaſtitates comparatur. Sed interea (Magnifici) dum his de rebus ſententiam proferetis, Abelem Popinum, Raymundum Chauuetum, & ſimiles ſtudioſiſsimos Caluini diſcipulos & ſocios, quietos eſſe ſinam, vt qui ex hac vita, cum magiſtro, ſublati, ſeueriſsimam ſupremi iudicis ſententiam exſpectent: atque ad vnius Bezæ vitam, mores atque geſta oratione exprimenda ſtylum conuertam: qui etiamnum in viuis agit, apud vos, & Miniſter Geneuæ primarius, Caluini Cathedram, eodem quo ille titulo iam aliquot annos occupauit. *Beza Caluini ſucceſſor.* Eſt, inquam, Archiminiſter ille, & Anteſignanus vobis hoc tempore,

&

& quem ſocij veſtri atque fœderati præcipuè ſuſpiciunt, ac inter cæteros (inter eos enim regnat iſte vt inter cæcos ſtrabo) pluris æſtimare ſolent. Tenetíſne quænám homini prima fuerit adoleſcentia? aut qua tandem inſpiratione adductus, in veſtram vrbem ſibi confugiendum eſſe putârit? Si hactenus ignorâſtis, en vobis aperio, mihíque Deum teſtem eſſe volo, me de ipſo ea tantùm literis mandaturum, quæ ita ſe habere compertum habeo, citra vllam hominis offenſionem, aut cuiuſquam inuidiam: ad veritatis illuſtrationem, propagationemque gloriæ Dei, Eccleſię ædificationem, ac Pſeudoprophetarũ, miniſtrorumque Satanæ confuſionem & ignominiam, qui ſeſe in Angelos lucis transformant, & ementito Apoſtolorum, & Seruorum Dei nomine, pacem Reipublicæ turbant conſenſionem fidelium labefactant, & in exitium ſempiternum imperitam, nimiumque credulam multitudinem adducunt. Cuius quidem rei, omnes, breui hac vitæ rerumque ab ipſis geſtarum hiſtoria, admonitos eſſe volo.

Vt igitvr à loco natiuitatis exordiar, conſtat illud vel ex iſtius monumentis,

Beza pa-tria. tis, ipſum Vezelij eſſe natum: de parente, cuiuſque ſortis aut conditionis fuerit, nihil hîc attinet dicere. De ſuis verò in adoleſcentia ſtudiis, Lutetiæ atque Aureliæ, ad ſuam ipſe laudem vaniſsimè multa ſparſit: ſed quibus tum artibus deditus fuerit, quamq; inſolenter & diſſolutè eam ætatem traduxerit, callidè reticuit. *Prima adoleſcentia Bezæ.* Nam ſi quis vmquam adoleſcens omni ſe libidinis & flagitiorum turpitudine maculauit, noſter Beza fuit, non modò verborum obſcœnitate inter ſocios, verùm etiam morum geſtorumq; corruptiſsimorũ fœditate deteſtanda, & pudicis auribus execranda. Hoc ne vmquã negare poſſet ipſe prouidit, mãdauit enim ſcriptis ſuam nequitiam, quæ impreſſa Lutetiæ 1548. magno ſuo mœrore & ignominia, ad hæc vſq; tempora ſarta tecta peruenerunt. Quanquam enim nullum non lapidem mouerit vt ſupprimerentur, in eorumq; vicem alia ſuffecerit, in quibus multa, quæ in prioribus continerentur, detraxit, non potuit tamen illud perficere, quin è prima editione, quæ anno prædicto Lutetiæ, in officina Roberti Stephani inſtructa eſt, multa omninò exempla ſupereſſent, quæ de nefaria Bezæ libidine & impuri-

puri-

puritate ſcelerata, poſteritati teſtarentur. Veriſsimè enim poſſum illud affirmare, nullum vnquam poëtam extitiſſe, tam laſciuum, tam perfrictæ frontis, tam deteſtabilem, cuius quidem ſcripta in lucem venerint, vel qui modeſtię fines adeò ſit egreſſus, aut tantùm calamo indulſerit, vt ſuam turpitudinem literis conſignaret, cuiuſmodi ſe Beza profeſſus eſt in libro Epigrammatum de Candida: Præſertim verò in illo carmine, quo dolorem ſuum confitetur, quòd Vezelij in ædibus paternis tamdiu à ſuis amoribus atque deliciis (ſic enim ganeo loquitur) Audeberto nimirum & Candida miſer exularet. Quod ne confictum à me crimen cuiquam eſſe fortè videatur, ſuum illud lepidiſsimum epigramma tranſcribere, hucque ſubiicere libuit, vt quemadmodum ab ipſo ſcriptum olim, & typis publicè mandatum eſt, ab omnibus agnoſcatur. Eſt igitur titulus ſiue epigraphe eiuſmodi.

Beza quouis poeta laſciuior.

THEODORVS BEZA, DE SVA IN CANDIDAM ET AVDEBERTVM BENEVOLENTIA.

Ver-

Verſus verò ſic habent:

Abeſt Candida: Beza quid moraris?
Audebertus abeſt: Quid hîc moraris?
Tenent Pariſij tuos amores,
Habent Aurelij tuos lepores,
Et tu Vezeliis manere pergis,
Procul Candidulaq́ amoribusq́
Et leporibus, Audebertuloq́?
Immò Vezelij procul valete,
Namque Vezeliis carere poſſum,
Et carere parente, & his, & illis:
At non Candidula, Audebertuloq́.
Sed vtrum, rogo, præferam duorum?
Vtrum inuiſere me decet priorem?
An quenquam tibi, Candida anteponam?
An quenquam anteferam tibi, Audeberte?
Quod ſi me in geminas ſecem partes,
Harum vt altera Candidam reuiſat,
Currat altera verſus Audebertum?
At eſt Candida ſic auara, noui,
Vt totum cupiat tenere Bezam.
Sic Bezæ eſt cupidus ſui Audebertus,
Beza vt geſtiat integro potiri.
Amplector quoque ſic & hunc & illam
Vt totus cupiam videre vtrumque:
Integriſq́ frui integer duobus.
Præferre attamen alterum neceſſe eſt,

O du-

O duram nimiùm neceſſitatem!
Sed poſtquam tamen alterum neceſſe eſt,
Priores tibi defero, Audeberte:
Quod ſi Candida fortè conqueratur,
Quid tum? baſiolo tacebit imo.

Tale eſt ergo ſanctiſsimum eius epigramma, quo pacto illud primum compoſuit, & velut æternũ quoddam probitatis ſuæ monumentũ immortalitati conſecrauit. Cùm eum igitur adoleſcentiæ curſum tenuiſſet, vt æquales omnes, ſi qui iſtius furfuris eſſent, improbitate, nequitia, ſcelere, libidine impudentiaque ſuperaret, meritas tandem pœnas impuritatis eũ perſoluiſſe multi cognouerunt: morbo enim Neapolitano (Gallicum appellant) correptus eſt, cuius exprimendi, totoq; corpore exhalandi cauſa, in certo ſuburbio Pariſienſi, ad Camnum cuiuſdam balneatoris, æſtuans & anhelus diu multumq; deſudauit. *Beza morbo Gallico corripitur.*

SED de eius Lutetiâ diſceſſu ſeu fuga potiùs, pręcipua quæſtio eſt: quænám illũ cauſa impulerit, vt relictis tanta feſtinatione Galliis, Geneuam velis remiſq; contenderit. Nec enim id è conſcientiæ ſtimulo, vel Religionis cuiuſdam ſanctioris purioriſuè voto profectum eſſe putandum eſt; *Cur Beza Lutetiâ Geneuam fugerit.*

quic-

quicquid inducant in animum imperiti nimiumque creduli. Intellexerat videlicet, homo egregiè auritus, aduerſus ſe latam decretamq; in Senatu Pariſienſi ſentētiam, quo ſiſti ganeo comprehendiq; iuberetur, vt pium illud ſanctumque epigramma, frequēti Senatu exponeret. Re percepta, cùm Prioratum, cui nomen, de Loniumeau, multos iam annos, religioſiſsimus Clericus detineret, eius prouentum confeſtim ſub annuo cenſu quibuſdam reliquit, ea conuentione, vt quinque annorum Canonem, præſenti pecunia veterator acciperet, atq; re ita cum iſtis trāſacta, clam ad alios tranſfugit, cum quibus illud idem beneficium accepta grandi pecunia commutaret. Conductores igitur ſeu villici eum Lauſannam vſq; & Geneuam proſecuti ſunt, vt aduerſus Simoniacum & Latronem iure experirentur, ſed cùm id fruſtrà ab ipſis diu tentatum eſſet, in Gallias irati reuertuntur. Cùm autem ad colloquium Piſsiacum Beza veniſſet, illi ipſi eò etiam aduolârunt, huicq; ſuo negotio tam acriter inſtiterunt, vt ea res ſociis miniſtris maximum pudorem incuteret. Perfecit igitur iſtorum rubor, vt ex ærario (burſam appellant) Conſiſtorij,

Beza Simonia.

ſtorij, quod eo tempore Caluiniſtæ Pariſiis habuêre, trecentas libellas cõductores obtinerent, quas ipſis Matthæus Launæus (de Launoy) numerauit, tum quidem Miniſter & ſeductus, iam verò Eccleſiæ copulatus & redditus, atq; IESV CHRISTI Sacerdos integerrimus, eruditiſsimus, hæreticisq; formidabilis. Duos verò Bezam tenuiſſe Prioratus à quibuſdã accipio, ac in altero diſtrahẽdo ſimiliter ſe geſsiſſe, ſed quia rumor eſt, ea tantùm aſſeuero, quæ ita habuiſſe certò ſcio. Prioratus enim eſt de Loniumeau, de quo iſtius flagitioſiſsimæ nundinæ exſtiterunt, cuiuſque nomine pecuniam vtrinque collegit, qua onuſtus, clam ſe ſubducens è Galliis ad vos trepidus aufugit. Quod ſi verò, omnis adeò pudoris expers eſt, vt negare factum audeat, lis inter emptorem & cõductores in Senatu Pariſienſi agitata, ſatis eum mendacij impudentiæq; coarguet.

Matthæus Launæus Caluiniſmum deſeruit.

SED præter hoc ſtratagema Pantagruelium, aliud eiuſdẽ Priapicum accipite. Nam cùm Lutetię vir quidam honeſtus ſartor habitaret, in eo vico qui Calẽdrę (de la Calendre) vulgo nominatur, huius vxorem Beza primùm ſollicitare cœpit, atq; eius pudicitiam expugnare, deinde ſecum etiã Geneuam abducere, quam adhuc ibi retinet, non

Sartoris Pariſieſis vxorem Beza Geneuam abducit.

E ſine

ſine magna veſtra labe, & nota infamię ſempiterna. Atque, ſi hoc hactenus ignorâſtis, eam, illam eſſe meretricem aio, quam ſuis verſibus tantoperè celebrauit, ficto tamen nomine Candidæ, cum vera appellatione Claudia nominetur. Miſer maritus, cùm in colloquio Piſsiaco, raptori litem intendiſſet, non eſt auditus ob ſecuritatem, quæ ipſi cum ſociis Miniſtris publica fide data eſſet. Igitur duplicis ſe furti (ſeu potiùs ſacrilegij) Beza alligârat, immaniſsimi ſe raptus & adulterij reum peregerat, cùm in veſtram vrbē incredibili lætitia eſt exceptus, aduentum gratulāte Caluino, cæterisq; Miniſtris, Chriſtianæ pietatis, & Reipub. veſtræ Deformatoribus. Nec ita multò pòſt, eorum opera, Lauſannæ, ad profeſsionem linguæ Græcę eſt admiſſus, vbi ſtatim epiſtolam D. Pauli ad Romanos interpretari cœpit, non ſine ingenti ſtupore multorum qui vitā & mores hominis accepiſſent, & ea ferè quæ paulò antè commemorauimus, proindeq; & receptum eum eſſe vehemētiſsimè mirararentur, neq; ſibi tēperarent, quin ea dē re, cum ſtomacho, ipſi Caluino loquerentur. Quinetiam factū eſt in eam rem epigramma, ipſiq; tranſmiſſum Lauſannam, quod in gratiam Lectoris non pigebit ſubiicere.

Beza Candida ſiue Claudia.

Beza raptor & adulter.

Beza Lauſannæ Græcas literas profitetur.

Spin-

Spintria nunc fueras, mollisq́ salaxq́ poëta,
Mox doctor ſacri factus es eloquij.
Vnde, rogo, potuit ſubita hæc mutatio gigni?
Non tribuenda Deo, ſed potiùs Satanæ:
Nempe tui ſimiles verſutos ardeliones
Exquirit: quorum fraude fides pereat.
Angelus ergo Erebi, luci CHRISTIq́ *miniſtrum*
Mentitus, cæcos ducit in exitium.

NVNC verò illum pro doctore & miniſtro ſuſcepiſtis, quod bonis omnibus videtur inſolens & inauditum. Veſtri, ſi qui ſunt, quibuſcum ea de re conferatur, eum quantum in ipſis ſitum eſt, excuſant, quáque poſſunt * ratione tegunt; dicunt enim, cùm primùm Lauſannam appuliſſet, ipſum Tragicomœdiam de ſacrificio Abrahæ in pœnitētiæ ſignū ſcripſiſſe; magniſq; viris olim, & præſtantibus, vt peccarent, accidiſſe: atq; inter alios ipſi D. Paulo, q̃ CHRISTVM IESVM eosq́; qui ipſum cōfiterentur, inſectatus eſſet. Sed ſunt verba & voces * quæ imperitæ multitudini fortaſsis obtrudi queāt: Prudētes verò, qui niſi certa ratione nō mouētur, & ad Spiritum Dei reſpicere ſolent, eiuſmodi nugas facilè non admittunt. Nam S. Paulus Moſaicæ legis vindex acerrimus, honoriſq; fratrum Iſraëlitarū amantiſsimus, qui

** Sacco madido & lacero, Gallicè.*

** Ad paſcēdum aſinos & vitulos bipedes, Gall.*

D. Paulus Moſaicæ legis vindex.

originem ducerent ex Abrahamo & Prophetis, quibus ſuam benedictionem Deus impertiſſet, ipſisq; & eorum poſteris terrã Chananęorum promiſiſſet: Cùm ſpiritum non aſſequeretur, neque qui verè eſſent Iſraëlitæ ſatis intelligeret, doctrinam Euangelicam, quæ reiectis ſecundum carnem Iſraëlitis, Gẽtibus communicaretur, probare non poterat: Itaq; in Religionem Chriſtianam, & eos qui ipſam profiterentur, vehementiſsimè exarſit. Sed eius miſertus eſt Deus, hominis temerario, & ignorantiæ tenebris inuoluto zelo reſtitit, eam ipſi gratiam attribuens, vt & veritatem agnoſceret, & ſe in viam ſalutis daret. Quod ipſum confiteri non puduit, tum prioris ad Timotheũ, cap. 1. tum 1. cap. ad Galatas. Diuum verò Paulum maſculorum fuiſſe concubitorem, aut in Sodomię horrẽdo ſcelere gloriatum, ſtupris, flagitiis, libidinibus inquinatum, furem, prædonem, impoſtorem, periurum, adulterum, raptorem, alieni thori violatorem, nulla vnquam mentio eſt: vt econtrà ipſe de ſe ſcribat, omnes ſe coæuos, obſeruanda lege, à prima ætate ſuperâſſe: & dum conuerſus eſt, erat annorum 27. Itaque ſcribens ad Timotheum, 1. cap. 3. & ad Titum

tum 1. commemorat adiuncta, verasq; notas quæ in eo requiruntur, qui ad miniſterium verbi Dei velit accedere; aut ad Epiſcopi munus & dignitatem aſpirare.

Si quis obiiciat in Eccleſia Catholica & Romana, ne hoc quidem tempore illud obſeruari, haud grauatè conceſſero. Meo enim magno dolore plerumq; video, indigniſsimos quoſq; & maximè ignorãtes, ad Eccleſiaſtica munia & dignitates euehi: quod, vt plurimùm ob fauorẽ Principum, aliorumq; ſecularium hominum cõmittitur, cuius rei ſeueriſsimã olim ſupremo iudicij Deo rationem reddent. Sed interea licitum nõ eſt eos eiicere, violare, aut ab obſequio & obediẽtia diſcedere, quæ debetur Principibus & Prælatis Eccleſię. Hoc enim expreſsè Dei verbo prohibetur, & in eam ſentẽtiam multa Sanctorũ exempla memoriæ prodita ſunt, eius ætatis qua Dei Filius in gratiam humanę ſalutis carnẽ aſſumpſit. Inter cæteros Ioachimus & Anna parẽtes glorioſiſsimę Virginis & Matris CHRISTI conſeruatoris: Zacharias & Eliſabetha, è quibus ortus eſt magnus ille Propheta Ioan. Baptiſta, itemq; Simeon ille iuſtus, gloriæ Dei acer ꝓpugnator, qui omnes è vita diſcedere cupierũt, dum ſui ſęculi

Eccleſiaſtici, licet indocti, non violandi.

mores corruptiſsimos eſſe perſpicerent, præſertim verò in ſacerdotali dignitate, quę iam tum, vt plurimùm, venalis haberetur, & iis tantùm accederet, qui Principibus terrarumq́; Dominis, præ reliquis arriderent. Ipſi tamen in ſua ſe religione & patrio ritu continuerunt, aſsiduis precibus, ab omnium rerum parente Deo contendentes, vt aliquã ipſis, tandem aliquando, vitæ morumq́; reformationem indulgeret. Minimè verò cum hæreticis illorum temporum cõſpirârunt, cuiuſmodi fuêre Iudas quidam Galilæus, itemq́; Theudas miniſtri Satanæ, qui Cenſores ſeſe, Prophetasq́; Dei dictitabant, eoq́; pacto multos ad ſe ignorantes & credulos nullius cerebri aut conſtantiæ viros vulgus pellexerunt, quibus infelix demùm & miſerabilis fuit exitus, vti Actorũ 5. obiter memoratur. Sed digreſsionẽ abrumpam, ſi priùs admonuero, vt ex iis quæ dicta ſunt diligenter attendatis, quanta demùm malorum Ilias conſequatur, ſi Prælatorum Eccleſię negligatur imperium, ſi ſanctiones & decreta Patrum veterum, & Doctorum Eccleſiæ cõuellantur, ſi nouæ ſectæ & ignoti Doctores admittantur.

Iudas Galilaus & Theudas miniſtri Satana.

AD Bezam igitur eiusq́; vitæ conſuetudinem Lauſannę redeo, forſan enim ad frugem

gem ibi redierit, forſan magis piè religioſeque vixerit, forſan meliorem mentem adeptus, à perditis in adoleſcētia moribus maturior factus diſceſſerit. Primùm igitur eius ambitio, & putida doctrinæ oſtentatio, præſertim in ſacris literis, in quibus videri voluit, multis eum ſenatoribus viriſq; eruditiſsimis, qui tum ibi viuerent, odioſum effecerunt. Iactauit enim in prælectionibus publicis multa ſe loca Epiſt. ad Roman. per ſe cōſequutum, citra cuiuſquā interpretis, veteris aut recētioris, ſubſidium: ſeorſum verò cuiuſdam intricatioris, ca. 8. eiuſdē epiſtolæ loci, cuius tamen intelligentiam acceperat à quodam M. Franciſco à ſancto Paulo, miniſtro tum Veneij. Nam omninò contextus illius obſcuritas, exercuerat oēs qui hactenus ſcripſiſſent in eam epiſtolam, neq; ſatis adhuc fuerat explicatus, niſi interpres Origenis admoneret, voculā Græcanicam, περὶ eo loco, non (de) ſed (pro) ſignificare, vti ſatis eſt vſitatum, cùm in ſacris literis, tum ſæpiùs alibi. Sed miſſam facio immanem hanc eius inſolentiam, & ambitionem non ferendam, & ad eius admirabilem continentiam me confero. Ancillam, ipſum habuiſſe compertum eſt, florenti ętate, atq; leuiculam, eleganti forma, & cui nomen eſſet

Beza ambitio & ignorantia.

à Veney. Gall.

Beza flagitium & mendacium.

Claudia. Hæc eius domi concepiſſe reperta eſt; ex quo, non facilè dixero. Beza tum veritus, ne ſtipendia quæ à Bernenſibus acciperet, cum infamia dimittere cogeretur, rumorem ſparſit, quaſi ancilla peſte laboraret, effecitq; adeò vt à M. Petro Vireto tuguriolum obtineret, quod ad eius horti latus erigi curauit, in quo ſeſe Claudia contineret. Claudiæ quidam Chirurgus adoleſcens, ſed tenuiſsimæ ſortis adiungitur, qui eius concluſæ curam gereret, & cui, Beza impulſore, tantum ſanguinis extraxit, & medicamenta tam violenta adhibuit, vt & illa abortum fecerit, & infans in lucem editus mortuus, in eiuſdem horti parte ſepultus ſit. O nequitiam incredibilē! O libidinem execrandam! Et tamen vt eſſet cur ea res vera putaretur, ipſe ſe Beza peſte correptum eſſe ſimulat, idque Canticum ſcribit, cuius initium infrà ſubiiciam, quod Geneuæ ſtatim typis mandatum eſt, & vbiq;, tanquam res alicuius momenti diuulgatum. Eius porrò fuit hoc initium, quod Gallicè adiiciam, & in gratiam rudium linguæ noſtræ, ad verbum, vt potero, conuertam.

Seiché de douleur,
Tout cuit de chaleur,

Seigneur

Seigneur tu me vois:
Si te veux-ie encore,
O Dieu, que i'adore!
Louer vne fois.
Siccatum dolore
Planè coctum calore
Domine me vides:
Nihilominus adhuc te volo,
O Deus quem adoro!
Laudare ſemel.

Reliquo carmine Galliam & amicos valere iubet, tanquam is qui animam efflare, iamiamque ex hac vita migrare videretur. Si ex animo dixit, vtinam eum non fefelliſſet opinio, magna vaſtitate Gallia careres! Quemadmodum igitur nihil adeò obſcurum eſt & occultum, quod in lucem & in apertum aliquando non proferatur, vt eius ſententiæ CHRISTVS ipſe Dominus auctor eſt, ita tam tetrum tamque immane facinus ſileri nec potuit nec debuit. Chirurgus igitur rem vti geſtam eſſe cognouiſſet aperuit, cùm ei ſermoni mecum (ſic enim Dei voluntate factum eſt) multi præſtantes auctoritate viri intereſſent. Agnoſcite (Magnifici) agnoſcite, qua tandem iſtum eſſe cõſcientia oporteat, qui domum propriam

in lupanar & proſtibulū nequiſsimè commutârit, ſuam ancillam ac domeſticam flagitioſiſsimè conſtuprârit, ſuam ipſius prolem crudeliſsimè ac nefariè exſtinxerit, atque ad tam horrendum ſcelus perpetrandū tertium quendā perditiſsimè induxerit, deniq; Deum eius diuina patiētia abutens ad ſuorum occultationem maleficiorū, vt faciliùs hominibus imponeret, in rebus perridiculis & profligatiſsimis, impiè & ſceleratiſsimè inuocârit. Atqui exactiſsimā eorum rationem haberi voluit Apoſtolus, qui ad prædicationē miniſteriumq; verbi Dei euehuntur, qua vitæ conſuetudine eſſent, & moribus. Omninò enim crimine vacēt, neceſſe eſt, atq; Deus, quoties in Eccleſia reformatione aliqua opus eſſe iudicauit, ad eam rem homines innocentes, inculpatos, doctrina & pietate illuſtres, aliisq; neceſſariis in ea vocatione notis adhibuit. Videamus igitur nū ea in Epiſcopo & Paſtore veſtro Beza eluceant, cui tantum excellentiæ vni tribuitur, & quē eius diſcipuli ſuis etiā in ea Cathedra maioribus anteponunt. Cęteras eius virtutes inſpiciamus; quamquam enim alia permulta ſuppetant libidinis eius exempla, & impudicitiæ, ea tamē reticebo,

vt & quibuſdam nuptis parcam, & ne maiori malo occaſionem attuliſſe videar: tantum illud acceſsionis loco, & pro coronide adiiciam, quod ſcurriliter luſit in M. Ioachimum Thenoni miniſtrum. Ei Ioachimo contigerat, vt cum ſua famula committeret adulterium, qua prægnante, reque patefacta, idem Ioachimus è miniſterio pulſus eſt, cum infamiæ nota ſempiterna. Id Beza cùm reſciret (vt ſcurra eſt nòn infacetus) hominem plurimis cachinnis ludificatus, ad extremũ, annòn potuit (inquit) fatuus honeſtam aliquam rationem nanciſci, ſuæ turpitudinis occultandæ? Veniamus ad eius opera & ſcripta quæ in lucem edidit, atq; illud conſideremus, quàm ſint ab eis diſiuncta, immò contraria, quæ ſancti Patres Eccleſiæque Doctores, Spiritus ſancti lampade colluſtrati, nobis reliquerunt. Primum enim neque ſuum nomen, neq; eorum quibus ſcriberent, celatum eſſe voluerunt: ac ſæpenumerò locum ipſum apponunt, ex quo ſua ſcripta dederũt, quod in B. Pauli epiſtolis Iacobi, Petri, Ioãnis, facilè perſpici poteſt, atq; ſimiliter in omnibus libris veterũ, qui religionem Catholicam quaſi per manus ad nos tranſmiſerunt.

A Thenon, Gall.

Bezæ libelli nugarum pleni.

In

In iis verò, quæ initiò Beza, cùm eſſet Lauſannæ, ſcripſit, nomen eius ſuppreſſum eſt, ac typographia vel ſuppoſititia, vel certè ſimulata. Deinde pleni ſunt eius libri, plena refertaq; volumina rebus ridiculis, ſarcaſmis, ſcommatibus, ineptiis, vti fidem facere poteſt inſignis illa epiſtola, cui titulum præfixit *Benedictus Paſſeuantius, ad Dominum Petrum Liſetum*, vbi Mimum agit ineptiſsimè, deinde altera, cui titulus eſt *Harenga in monaſterio Cluniacenſi habita, ad Reuerendiſſimum & Illuſtriſſimum Cardinalem de Lotharingia.* Maioris momenti periculique ſunt reliqua, vt quæ præſentiſsimum venenum, quod Lectori imprudenti exhalent, in ſe contineant, nimirum Alitheia, Furores Gallici, le Tocſsin (claſsicum) le Reueillematin (excitatio matutina) itemque vita Catharinæ. Eiuſmodi enim omnes quiſquiliæ nullo ſunt alio fine comparatæ, quàm vt inter populos, turbas, tumultus, diſſenſiones, ſeditionesq; excitent.

Vbinam autem in libris Doctorum, qui Religionem Catholicam confeſsi ſunt, eiuſmodi nugæ reperiantur, & inuentiones mimicæ, quæ concertationum, populis: Reipublicæ verò Chriſtianæ cauſa belli,

cauſa peſtis, atq; exitij ſint? Eorum tamen omnium (quos famoſos libellos veriùs quàm libros appellâris) vel certè partis maximę, auctor Beza celebratur. Bellꝰ ille grauisq; liber, qui *Matagon de Matagonibus* inſcribitur, cuidam miniſtro attribuitur, qui dum viueret, fuit illius Gaſparis Collignij, Admiralis, qui in tumultu Pariſienſi 1572. ſuæ perfidiæ pœnas luit. Apologiæ, in Herodoti gratiam inſtitutæ, auctorem ſe ſcribere Henricum Stephanum nō puduit, & eo ipſo, ſe, diſcipulū M. Ioannis du Pont Allez profiteri. Nam in eo opere nullam tam ridiculam narrationem, nullas tam aniles fabulas prætermiſit, quarum vanitate Monachis & Sacerdotibus non obſtrepat. Rediuiuum Eraſmum, aut atheū illum potiùs Lucianum poſsis agnoſcere. Eiuſmodi mimica monumenta, neque cuiuſquam in Eccleſia Dei ſunt ædificationis, neque digna, quæ, ab iis, qui ſe filios Dei & eſſe & haberi volunt, in publicum proferantur. Atque in eo ſolo argumento, ſatis eſt momenti, vt inde colligatur, neque Bezam, neque hujuſcemodi vanitatum rapſodos Spiritu Dei, agitari. Etenim ſi de minimo etiam otioſo verbo, reddenda olim ra-

Matagō de Matagonibus.

Cædes Admiralis.

tio eſt, ſeueriſsimo illi iudici Deo, qui ſuo poſtremo aduentu ſecreta conſcientiarum reuelabit, quid fiet his tenebrionibus, qui ſeditioſis turbulentisq́; ſuis ſcriptis totum orbem complẽt ridiculis, nugis & cachinnis, irriſionibus diſcipulos ſuos aſſuefaciũt, immò verò malitioſis importuniſsimisque verbis: cùm interea perfectionis Chriſtianę titulũ nomenq́; ſibi impudentiſsimè vendicent? Pergendũ vlteriùs, iiq́; inſpiciendi libri ſunt, quos ſuo ipſe nomine in vulgus exire paſſus eſt. In reliquis, eſt ei⁹ ea præfatio, quam Commentario in librũ Ioſue Caluini ſui magiſtri patris & amici præfigendã curauit. Deinde eſt Apologia quam Claudio Sanctæo (de Sainctes) repoſuit, in eum librum quẽ ſcripſit, de Caluiniana Bezanaq́; doctrina circa cœnam Domini. Tria verò ſunt (vt de cæteris taceamus) in eius opuſculis, quæ ſtylum Doctorũ Eccleſiæ, & Orthodoxorum Patrum minimè redoleant, quæq́; à S. Spiritu maximè ſunt aliena; Mendacia, Cachinni, & Ambitio, ab hæreticis & ſchiſmaticis auctoribus, & magiſtris, ſine dubio deriuata, qui ducuntur à parente Satana, ſummo mendaciorum omnium artifice, ſcommatum, petulantiæ, libidinis, & irriſio-

Bezæ commentarij quales.

irriſionum auctore, inprimiſq; inflatorum, tumidorum & ambitioſorum fautore, qui & ſibi pulchri belliq; eſſe videantur, & præ ſe reliquos, ipſamque ſeculorum omnium antiquitatem nihili faciant.

QVOD ad mendacia attinet, iis eſt Beza mirificè nobilitatus, vti in illa ipſa aduerſus Sanctęũ Apologia videre eſt, vbi, mihi teſtis Deus, cùm de Caluino agit, quàm impudenter & ſplendidè mentiatur, aduerſus rei geſtæ memoriam, propriamque conſcientiam, ſi tamen conſcientiam habet vllam. Sed in libello de vita, moribus, geſtis, & morte Caluini feciſſe me luce meridiana clarius exiſtimo, quantũ ea quidem in re, à veritate Beza diſceſſerit, re tota, quo pacto habuiſſet, à me commentata, adiunctisque rationibus & teſtibus omni exceptione maioribus. Itaque illi re-ſuperſedebo hoc tempore, ne actum (quod dicitur) agere videar. De mendaciis tamen ab ipſo, aduerſus priuatos multos audaciſsimè pronunciatis, conticere neq; debeo neq; poſſum. Sanctæo enim non concedit Caluinum de prædeſtinatione conferendi cauſa, fuiſſe Bernam appellatũ, ſed ibi ſolummodò munere legationis eſſe functum. *Bezæ mendacia.*

Ad-

Adfuit quoq; (ait ibi) *Caluinus, non vt Reus, ſed vnus ex legatis, quem honorem ei non ſemel hæc ciuitas, vel inuito, habuit.* O Diabolicum mendacium, ô impudentiam prædicandam. Huius enim rei mihi teſtis eſt Deus, teſtes Bernenſes magnifici, teſtis veſter ipſe magiſtratus.

REM igitur, vti habet, purè ſimpliciterq; aperiam, nullo admixto mendacio, nulla circumſtantia diſsimulata. Poſtquam enim anno 1552. mea, Geneuæ, interceſsione, doctrina Caluini Miniſtrorumque, de prædeſtinatione, cœpit eſſe controuerſa, plurimi Bernatium Miniſtri oculos aperuerunt, Caluinumque cum ſuis, in hoc argumento, turpiter errare perſpexerunt. Ortæ ſunt igitur ilicò, inter eos, ea de re cùm in Synodo (quæ Lauſannæ communiter haberetur) contentiones grauiſsimæ. Caluiniticam verò hanc, ex officina Manichæorum depromptam nobiſque inuectam, de prædeſtinatione doctrinã erroneam, quidam Nioni (quod oppidum eſt, Gallicè Nion) miniſter, nomine, non Zacharias, quemadmodum ipſum Sanctæus nominârat, ſed Zebedæus (quod in Apologia nomẽ callidè Beza reticuit) præ cæteris, acriter oppu-

Vnde Caluiniana doctrina profecta ſit.

oppugnabat. Huius admoniti Bernates, vt politici prudentesque Domini, earum in ſuis ditionibus controuerſiarum pertæſi, ſcripsêre Geneuatibus, vti Caluinum Bernam, ſuosq; alios miniſtros mitterent, qui ibi conſtituto die audirentur, atq; eam à ſe doctrinam in medium allatam propugnarent, vt quæ totius inter ſuos diſſenſionis cauſa eſſet. Et quia miſer Bolzec Medicus, qui ei de prædeſtinatione dogmati ad Diui Petri Geneuæ, anno 1552. iam ſæpe commemorato publicè reſtiterat; ei contentioni primus omnium cauſam attuliſſe videbatur ipſi vt eò ſe ſiſteret per Balliuum Thenonij (vbi domicilium eo tempore fixiſſet) imperatum eſt. Etſi tum temporis abſens eſſet occupatus in curando nobili; cui nomen; de Maillac; qui decumbebat in Breſsia; in pago, qui Virieu le grand (Virieu maius) appellatur. Bolzec, vt primùm magnificorum Bernenſium mandatum accepit ex literis, quas ad ſe Balliuus Thenonij è veſtigio perferendas curârat, nihil prius habuit aut antiquius, quàm vt imperata faceret, vſus diſpoſitis equis, vt eò citiùs perueniret. Ingreſſus Bernam, caſu factum eſt, vt hoſpitium;

Thenon Gall.

ſpitium,in quo Caluinus diuerteret, in equo adhuc expeditus, cum pegaſario curſore præteriret.Itaq; à M.Raymundo Chauueto Caluini ſocio, qui tum fortè caput è feneſtra demiſerat, conſpicitur. Chauuetus Caluino veniſſe medicũ ſubitò renunciat,qui puncto temporis equos frænari iubet, ſumma feſtinatione Berna diſcedit, ac contentione mira Nonum Caſtrum iter inſtituit,mutata ratione itineris,cùm, Lauſanna, veniens iter habuiſſet. Bolzec, vt primùm ab equo deſiliit, nulla interiecta mora, Dominum Auoërium nomine de VVateuille adit, ſe apud ipſum excuſans, quòd ad diem non veniſſet, abfuiſſe enim ſe è prouincia, nec opportuniùs Magnificorum imperata capere potuiſſe, cuius rei fidem facerent literæ Balliui Thenonij, quas eo nomine ſecum attuliſſet.

Raymũdus Chauuetus Caluini ſocius.

Igitur Caluino per miniſtrum publicum protinùs imperatur, vt ſequenti die veniret in Senatum,ſed bonus vir ex vrbe iam auolârat. Re accepta Auoërius, equites imperat, qui incitato curſu fugientem inſequerentur, & in Senatum ad diem ſequentem accerſerent: ſed fruſtrà, tametſi eſſet equitum diligentia incredibilis, malitioſè

Caluini fuga.

tioſè enim Caluinus iter mutauerat; vt oſtenſum eſt, & inſequentes veritus, ocyſsimè Nonum-Caſtrum contenderat. Atque ita res habet, quicquid Beza ſimulârit, vti impudentiſsimus eſt, & addictus mendaciis.

Dicam & de illa altera re, quã homo perfrictę frontis aſſerit, nempe Caluinum, non vt reum, ſed vt legatum Bernam ſe contuliſſe. Verum quidem illud eſt ipſum, cùm ſibi Bernam proficiſcendum à Magnificis Geneuenſibus acciperet, ad propugnandam ſuam de prædeſtinatione Mateotechniam, quæ turbas inter Miniſtros excitâſſet, à minoris Senatus honorificis Syndicis impetrâſſe, vt ex ipſis quidam, qui ei diſputationi intereſſent, ſecum eò venirent. Cùm enim ſibi ſuæque doctrinæ metueret, tutiorem fore ſe ſibi perſuaſit, ſi illi Domini, tanquam legati à Geneuatibus mitterentur, ſeſeque ipſis eodem titulo adiungeret: fore enim vt eo nomine ſibi aliquis honor haberetur. Nulla tamen alia de cauſa à Bernatibus, erat accerſitus, quàm vt quæ ſcripſiſſet, & in dies cum ſuis aſſeclis cõcionaretur de prædeſtinatione, defenderet; eò quòd illa res inter Bernenſium *Mateotechnia Caluini de prædeſtinatione.*

miniſtros, ex eius occaſione, controuerſa redderetur. Cùm ergo Bernates impoſturam Caluini didiciſſent, eumq́;, re infecta, diſcedere, & quidem mutatis itineribus, & inſalutato hoſpite perſpexiſſent, vehementer commoti ſunt. Itaq; dimiſsis Geneuatibus qui cum ipſo venerāt, decreuerunt, atq; Miniſtris ſuis ſubditis mandauerūt, ne amplius in eā de prædeſtinatione concertationem deſcenderent, neúe de ea, vel publicè, pro ſuggeſtu, vel priuatim in colloquiis verba facerent, niſi purè ſimpliciterq́; quantū verbis ſacræ Scripturæ contineretur. Mandant ſimiliter omnibus & ſingulis ſuis ſubditis, cuius tandem ſortis aut conditionis eſſent, ne relictis ſuis paræciis, Geneuam confluerent, vt ibi cœnam acciperent: illud enim intelligebant, quamplurimos cùm indigenas, tum etiam incolas, qui eò ſe religionis cauſa receperāt, ſic eſſe Caluini ſtudioſos, eiusq́; idolo affectos, vt præ illo ſuas paræcias & miniſtros negligerent. Miſer porrò Bolzec Thenonium ad ſuos dimiſſus eſt, cum literis Dominorum Bernenſium ad Balliuum Thenonij, quibus admonerent, ne Miniſtrorum cōtrouerſiis impoſterū ſeſe implicarent, néue de eo prędeſtina-

Bernenſiū mādatum.

deſtinationis argumẽto diſceptarent. Ambitionem enim Geneuenſium ſemper prudentiſsimè præcauerunt, qui cũ Bernatibus amplitudine copiis, ſplẽdore, viribus pares nõ eſſent, ſummo indefeſſoq; ſtudio conati ſunt, vt in ſimultates eos adducerent, & ex eorum factionibus accreſcerent. Sed ipſum Bolzec exilio multatum fuiſſe à Bernenſium magiſtratu Beza ſcribit, & quidem lata à quatuor pagis Heluetiorum ſententia. O Satanicam audaciam! ô mendacium omni pœnarum atrocitate vindicandum! Nam primùm omnium controuerſiæ iudicium, tribus tantùm pagis, Tigurino, Bernenſi, & Baſileenſi permiſſum eſt, quorum ſententia, Bolzec, tantùm abeſt vt erroris damnaretur, vt eum congruentem eſſe verbo Dei, & eius intelligentiæ pronunciarent. Deinde cùm Bernatium terris ipſi Bolzec interdictum fuiſſe ſcribit, ſplendidiſsimè, impudentiſsimeque mentitur, ſuo more, atque huiuſce rei, ipſos Bernates Dominos teſtes fero. Verum quidem illud eſſe confiteor, Caluinum, Bezam, Viretum, aliosque iſtarum partium homines perquàm ſtudioſos, tum ſuo, tum ficto aliorum ſuppoſititioq; nomine, cre-

Bezæ mendacium de Bolzeci exilio.

brò ad ſingulares quoſdam Bernenſium Dominos,ſcribere ſolitos, itemque ad illorum miniſtros Halerũ & Muſculum, eumque nouis indies accuſationibus onerâſſe, & cõfictis criminibus detuliſſe. Quibus calumniis tam frequenter iteratis Bernates adducti, & ſi illud totum intelligerent, ab odio & maleuolorũ inuidia proficiſci (contra omnem pietatem Chriſtianam) vt iis ſe moleſtiis ſemel liberarent, quendã è Senatoribus, nomine d' Ausbourg, ſi benè memini, ipſi Bolzec delegârunt, qui, communi nomine, melius illi fore diceret, ſi ab eorum ditionibus ſecedere, & in loco aliquo quieto & tranquillo, ab aduerſariis longiùs eſſe vellet, fore enim, vt vicinus perpetuis eorum calumniis agitetur. Bolzec igitur optimo & amico ipſorum conſilio acquieuit, atque inde cum eorum fauore & beneuolentia in Galliam ſe recepit.

Bezæ aliorumq; Caluinianorũ calumniæ.

Nec minus impudens eſt de Zebædeo Bezæ mendacium, cùm turbulentum illum eſſe dictitat, & infamẽ multis iudiciis. Multi enim boni viri & graues, norunt rem aliter habuiſſe. Verum illud eſſe conceſſerim, fuiſſe Zebedæum vindicem veritatis acrem & vitiis inimiciſsimum. Obſiſtebat igitur ipſis

Bezæ de Zebedæo mendacium impudens.

ipſis ſtrenuè. Sed Theodorus Beza, non ſatis attendit S. Pauli 4. ad Epheſios ſalubre conſilium, dum illos ſalutariter admonet. *Deponentes mendacium loquimini veritatem vnuſquiſq; de proximo ſuo, quia ſumus inuicem membra.* Item; *Omnis ſermo malus de ore veſtro non procedat, ſed ſi quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus.* Hac poſita hunc in modum, B. Pauli ſententia, libenter illud à Beza ſciſciter, quemnám tandem in Eccleſia Dei fructum afferant mendacia, quæ de aliis procaciſsimè vel enũciauit, vel literarum monimentis cõmendauit? Contumelioſa verba ſimiliter & ſcommata, quibꝰ in ſuis libris illos perſtringere ſolet, quibus malè eſſe velit? An quicquam inde gloriæ Dei accedit, vel vtilitatem aliquam ex iis Eccleſia conſequitur?

Epitheta quibus Beza vti ſolet.

SED ENIM, quia in contumelioſa verba & epitheta, quibus ſuos libros referſit, incidimus, videamus quibus modis illa adhibeat. Quoſdã enim maledictæ memoriæ inſimulat, alios mõſtra horrẽda appellat, alios damnatos & reprobos, tanquam ſingulari quodam priuilegio, in ſecretius iudiciorum Dei incomprehenſibiliũ conclaue admiſſus eſſet, vt inde veluti è ſpecula perſpexerit

deſtinatos ad vitam,aut ab ea reiectos in omnem æternitatem.Pighium quidem Goliat vocat immenſæ magnitudinis: Cardinalem Sadoletum (virum vt pietate præſtantem,ita eloquentia clariſsimum) ambitioſum & elatum: Sanctæum (integerrimum & erudităſsimum Epiſcopum) Theologaſtrum & Monachum,alios, impuros, ſordidos,olentes,fœtidos.Sed in eo ſtylum magiſtri ſui,patris,& amici Caluini æmulatur,qui ſi de quoquā qui ſibi obſtitiſſet, aut loqueretur aut ſcriberet, horrendis eum & execrādis epithetis adornabat;aduerſarios, impios,perditos,deſperatos, canes mortuos appellabat,atq; eiuſmodi deſcribebat,vt ſi deteſtabiles eſſent, & indigni,quorū eſſet inter homines memoria, vel qui ſermone hominum vſurparentur. Hoc vt intelligatur eſſe veriſsimum,vnicus ille liber efficiet, quem ſcripſit aduerſus quendam, qui ei in materia prædeſtinationis reſtitiſſet. Hunc igitur cùm neque poſſet neque vellet nominare, eum appellauit nebulonem.

Hæreticorū ſcommata. Atque hæreticorum & ſchiſmaticorum omnium qui vnquam fuiſſe memorantur is fuit ſtylus, ea fuit oratio: cuiuſmodi eſt & adhuc hodie Bezæ & ſociorum, qui

tum

tum familiari ſermone, tũ ſcriptis & editis libris, toti in eo ſunt, vt aduerſarios ſcômatis, irriſionibus, & calumniis onerent: nec tantùm Catholicos & Orthodoxos, verùm etiam eos (ô indomitam & immanem conuiciandi libidinem) quos ſuis impoſturis ab Eccleſia Chriſtiana & Catholica, ad ſua conuenticula pertraxerunt. Quod aduerſus Ramum Bezæ contigit, hominem longè iſto doctiorem. Eum enim, quod ab illo fuerat apertè liberéque reprehenſus, tam incredibili odio, etiam mortuum proſecutus eſt, vt ſuæ inhumanitatis teſtimonium poſteritati reliquerit. Quam tamen iniuriam, ſuo arbitrio nondum ſatis vltus, vt immanitati ſuæ ſatisfaceret, edidit Icones virorum illuſtrium, è quorum numero Ramum exemit, vt quantum poſſet, eius memoriam obrueret obliuione ſempiterna. Sed in eo libello impotentia animi, ſtultitiam hominis ſatis indicauit, dum illuſtres eos eſſe diceret, homines ſi paucos excipias, nullius planè momenti, ſibique & ſuis tantùm notos, aut à quibus beneficium acceperat. Nam ſi qui fuêre qui beſtiam non adorârint, eos indigniſsimè, ſpectantibus vobis, exercuit, nemine opponente ſe eius *Bezæ odiũ in Petrum Ramum.*

audaciæ, vt recentia ſunt apud vos exempla, & in tabulas veſtras relata.

Ne repetam obſoleta vetuſtate, quid de eo æſtimari poteſt, quod ipſe tam impotenter iudicio proſecutus eſt, Merlinum è veſtris miniſtris vnum, literis Hebraicis inſtructiſsimum, ſi quem alium ab infelici tempore mutatæ Religionis habuiſtis. Meminiſſe debetis conceptam eius, intimis ſenſibus aduersùs eum, inuidiam, quòd in côncionibus eſſet diſcipulis acceptior, literatis hominibus eruditione clarior, & reliquæ plebi multis partibus Beza iucundior.

Favorem Merlino conciliabant vitæ conſuetudo modeſtior, mores amabiliores, & exemplo probatiores, & in Prophetis ad amuſsim hæreticæ veſtræ prauitatis, examinandis & explanandis, dexteritas exercitatior, quemcunque faſtum iſte præ ſe ferat. Omninò enim, ambitioſus, regnare vult, & ſolus digito monſtrari & dicier hic eſt (vt ille ait) vti Phœnix aliquis, qui parem toto terrarum orbe non habeat.

Beza

Beza igitvr, cum inueterato in Merlinum odio flagraret, & inuidia rumperetur, nihil obſeruabat aliud, quàm vt occaſionem arriperet, declarandæ in illum egregiæ ſuæ voluntatis. Quam, vt ſeſe primùm obtuliſſet, minimè prætermiſit, ſed diu celatum vlcus aperiens, in miſerum nihilque tale metuentem Collegam, ſuæ maleuolentiæ virus effudit. Nam dum veſtram vrbem peſtis inuaderet, cùm affecti morbo, ſine cuiuſquam ope, diu neglecti iacuiſſent, tandem le Gaigneur è Miniſtris vnus, nominatus eſt, qui per ciuitatem obambulans eos inuiſeret. Hic ſuæ vitæ timens, conſilium init, quo ſic munus illud obiret, vt interim ipſe nihil periclitaretur: Itaque ægrotos eminùs affari hortarique cœpit, non etiam intrare domos: ita vt ſuo munere tamen egregiè functus, & affectis ſatisfeciſſe videretur.

Beza odiū in Merlinum.

Peſtilentia correptis, Geneuæ à ſuis Miniſtris deſeruntur.

Sed cvm hoc perſpexiſſet è Syndicis vnus, neque id conſilium ſatis probaret, rem ad ſocios retulit, qui è veſtigio Miniſtrum iuſſerunt, & in ædes ingredi, & ad laborantium lectulos accedere. Re in Senatu diſceptata, ſancitum eſt, non poſſe

magi-

magiſtratum in eo quicquam miniſtris edicere, cùm enim ea ratione fieret decumbentibus ſatis, licere ipſi le Gaigńeur, & aliis eiuſdem in eo munere ſociis, ſuæ valetudini proſpicere, & occaſiones morbi, bonis artibus declinare. Neque enim permittit ipſis ſua fides & caritas, vitam pro Dei gloria, vel ſalute proximi profundere, neq; viam iſtam eorum quiſquam ingreditur. Memoria tenetis, opinor, Merlinum cauſam Collegæ ſui Gaigneur ſuſcepiſſe, & in defendendo Senatuſconſulto acrem perſtitiſſe. Quod Beza perſpiciens, qui eum ſciret in concepta ſemel opinione pertinacem (quæ laus conſtantiæ eſt, ſi præſertim aſſenſu communi decreta ſit) etſi principiò cariſsimum Gaigneur habuiſſet, eumq́ue, quòd vir eſſet ætate florẽti & elegans, ſuum filium appellaret, eius tamen partes deſeruit, vt aduerſus Merlinum, tandem aliquãdo in campum deſcenderet.

Beza vindictæ appetens. TVRBVLENTVM igitur hoc ingenium, de vltione perpetuò cogitans (quod ipſa re multi experti ſunt) telam hanc ordiri cœpit, perfecitq́; breui, partim ambiendis iudicibus, partim terrefaciendis, ſi qui eſſent qui leuiuſculi longam ſuam illam barbam exti-

extimeſcerent, vt illos corruperit, & à priſtina ſententia depulerit. Merlinus, qui ob rem paruam facilè non moueretur, à ſua ſententia deduci non potuit, ideoque à vobis in Senatum appellatus eſt & abſolutus, neque enim rem eſſe eiuſmodi cenſuiſtis, vt aduerſus illum durius ageretur. Continuò Bezam in accuſatione ferociter perſiſtere, permiſcere Senatum, fulgurare, fulminare, eiq; Merlinum pariter, quamquam maiori cum modeſtia moderationeq;, reponere. Ad extremum, Sycophantę huius tanta fuit importunitas, tam implacabilis ira, tamque atrox audacia, vt nulla neque occaſione iuſta, neque forma legitima, quæ aliàs, inter vos recepta eſt, more maiorum, à ſuo munere officioque Merlinus exciderit. Ei enim ſententiæ vos ipſi conſenſiſtis, vt tyrannidi importuniſsimæ ſuperbiſsimi iſtius Antichriſti morem gereretis, eaque ratione, Academiæ veſtræ florem, ſpem diſcipulorum, & eruditorum hominum in veſtra ciuitate delicias vno tempore perdidiſtis. Deinde quid putetis de inſidiis quibus Dominum de Pacy excepit in Galliis, eò quòd iſto clarior haberetur? Vatiniano illum odio proſequebatur, quòd, ſe neglecto, legatus

Beza implacabilis.

tus á defunčto Principe Condęo, eiuſque ſociis, ad Imperatorem Ferdinandum piæ memorię, ſtatusq́; Imperij Francofurtum, anno 1562. miſſus eſſet, vt arma à ſe ſuſcepta per illum excuſarent. Igitur, cùm innocens eſſet ille de Pacy, damnatum tamen ſupplicio affeciſtis, atque iudicium, inſtigante Beza, præcipitâſtis, cùm illud intelligeretis, fore vt vicem quidam veſtri potentiores, vobiſque formidabiles ipſum repoſcerent. Adhuc tamen eius innocentię creditur, apud omnes populos, quibus Geneuę nomen eſt cognitum, etſi contrarium in vulgus ſpargi multorum ſcriptis & prædicatione curâſtis. Cui ſi ſe ſuamq́; vitam iuridicè tueri per vos licuiſſet, ea fortaſſe de veſtro Patriarcha ab ipſo accepiſſetis, vt eum diuturniore lucis huius vſura indignum eſſe cenſeretis. Vt rem in pauca conferam, neque ſuperiorem patitur, neque parem, niſi qui ſibi deferat omnia, atque ea fortaſſe quæ vix puer à pedibus hero tribueret, quæ nota eſt Antichriſti certiſsima, qui ſine vocatione electionéue, in eos exercet tyrannidem, quos vt fratres, minimùm teneretur agnoſcere.

Beza neq; ſuperiorem neq; parem patitur.

MINI-

MINISTRI quidem reliqui & Sacramentarij in blaſphemiis & conuiciis, quæ petulantiſsimè in Sacramentum corporis CHRISTI, & Eccleſiam Catholicam (quam Cacolicam vocant) congeſſerunt, Berengarium eiuſque ſectatores ſuperant, qui pro Pontifice Pompificem & Pulpificem ſcribunt, ſed iis tamen de rebus, itemq; de IESV CHRISTO, eiuſque matre Virgine MARIA, nunquam tanta verborum contumelia locuti ſunt, quanta Beza & eius aſſeclæ. Veſtræ verò partes ſunt (Magnifici) his de rebus prudenter ferre iudicium, omni conſtantia & integritate mentis, neque illud in veſtra ciuitate perpeti, vt ibi Satan eiuſque miniſtri regnum ſibi ſtabiliant, & miſeras animas, CHRISTI Seruatoris ſanguine lotas & aſſertas, in fraudem inducant. *Beza Berēgario Sacramentario petulātior.*

PROGREDIAMVR vlteriùs, & videamus quo ſpiritu Beza ducatur. Stylum ipſius in eius ſcriptis conſideremus, nihil admodum reperies, præter vanas ineptias, loquacitatem, nænias, quiſquilias, tricas, præter mendacia, impuritates & impudicitias, præter contumelias, ſcommata, probra, iniurioſa verba & epitheta, falſa tamen qui- *Beza ſpiritus & ſtylus.*

quibus aduerſarios impotẽter afficit. Quod è regione pugnat cum doctrina CHRISTI Domini, & eius Euangelio; vetuit enim quemquam iniurioſè accipi, ac pœnas decreuit, quibus ij ſunt obnoxij, qui de fama proximi detrahunt, vel eius exiſtimationem offendunt.

Obſeruemus & aliud, quod quidem glorioſi Thraſonis eſt, ſuperbi, & putidè arrogantis, qui non exſpectat dum laudetur ab aliis, ſed ipſum ſe ornat, multa enim iactat Beza, ſeſeque aliquid eſſe putat, vt talis inter idiotas & ſimplices habeatur: ſed ad populum phaleras, ait ille; prudentiores enim illum intus & in cute norunt. Ad apologiam cõtra Sanctæum quam ſuprà commemorauimus (in qua illum mille conuiciis perſpergit) adiunxit aliud opuſculum, iiſdem caracteribus impreſſum, eodem loco & anno, ſcilicet 1567. in quo quilibet alicuius iudicij eius dictionem & phraſim agnoſcere poſsit, illud tamen diſsimulat & adſcribit alteri fictitio nomine Theopſaltis. Qua quidem in re ſimilis eſt planè Iuriſconſulto, aut alicui alij in honoris gradu collocato, qui modeſtiæ fines egreſſus, aliquantò laxiùs atq; ſolutiùs agere geſtiens, aſſu-

Beza Theopſaltes.

aſſumit laruam, & ſibi minimè conſuetas veſtes accommodat. Qui tametſi à plebeis & rudioribus non agnoſcatur, fallere tamen prudentiores ſaniorisque iudicij homines non poteſt, quin eum inceſſu, geſtibus, & aliis indiciis ipſum eſſe deprehendant. Perpendamus igitur quid ipſe de ſe in eo libro ſcribat, aduerſus Sanctæum, q. eius ſeſe Caluiniq; dogmatibus expoſuit. *Porrò* (ait) *vt inuadere in mortui ſepulcrum immanitatis: ita Bezam etiam in certamen vocare temeritatis fuit. Qui enim totius ſcholæ Sorbonicæ turmas, qui Epiſcoporum cohortes, qui doctorum Lutetianorum aciem in campo illo Poſſiacenſi non extimuit: an poterit vnius ſagittarij telo inflexo obtuſoq́, commoueri?* Quænám, quæſo (Magnifici) verba iſta ſunt? Videtur eſſe Remuli illius Numani apud Virgilium perſimilis, qui de ſe ſuisq; geſtis mira prædicat, mox imberbis & inexercitati adoleſcentis telo configendus. Satis enim conſtat quo in precio, quoque in numero Beza tum fuerit, & quàm operæprecium audire tacentem, & ſolationes Petro Martyri ſociisque relinquentem. Sed vbínam in libris Patrum eiuſmodi voces Thraſonicæ, vbi talis iactantia, ſi quando de ſe ſuisque

Bezæ vanitas.

Lib. 9.

que rebus, verba faciunt?

Hoc ſolo argumento poteſt intelligi, non eſſe eum ex filiis Dei, neq; Spiritu Iesv Christi duci: itaq; ſententiam illã B. Pauli repeto; Qui nõ habet Spiritũ Iesv Christi, non eſt Iesv Christi, ſi non eſt Iesv Christi, à quo tandem niſi à Satana profectus ſit? à quo niſi à principe tenebrarũ exierit? Sed inſpiciamus geſta hominis non paulò grauiora, quàm ea quæ in rebus mimicis, mendaciis, iniuriis iactantiaq; cõſiſtere diximus. Enimuerò proditorem eſſe, aduerſarios ad mortem vſque perſequi, bella inter Principes commouere, ſeditiones inter populos excitare, maioris alicuius momenti ſunt, & atrocioribus ſuppliciis vindicanda.

De Bezæ dolis & fraudibus. De dolis eius & fraudibus in eos qui ipſi plurimùm confiderent, ſubiiciam hiſtoriam, quam ne ipſe quidem negare poſsit. Nam quidam adoleſcens (nomen eius non prodam memoriæ niſi requiſitus) cùm diſcipulus eſſet Bezę ſtudioſiſsimus, & in eius amore ſibi beatus eſſe videretur, cùm intelligeret, Legatum Britannię ad Regem Galliæ, adoleſcentem expetere honeſtis moribus & doctrina liberali, cui ſuos liberos in diſciplinam traderet, quos paulò pòſt in Ger-

Germaniam miſſurus eſſe diceretur: is, inquam, adoleſcens iis rumoribus excitatus, ad Bezam acceſsit, fauorem eius & fidem implorat, vt literis, apud Legatum perficeret, vt liberis illis inſpector nominatus, eos in Germaniam ſtudiorum cauſâ deduceret. Id cùm ſe Bezæ facturum eſſe recepiſſet, pecuniam colligit adoleſcens, vt ad Legatum, qui tum temporis Lutetiæ in aula Regis eſſet, quàm poſſet celerrimè proficiſceretur. Beza igitur dedit ad Legatum literas, quibus acceptis adoleſcens in ſpem erectus, vt in earùm gratiam optatis potiretur, diſcedit. Ingreſſus aulam, oblatisq; Legato literis, vultum eius animaduertit, ad indignationem magis, quàm ad beneuolentiam eſſe compoſitum: nam tantùm aberat, vt eius cauſæ negotióue facerent, vt nominatim admonerēt, ne petitionem eius admitteret. Bellerophontis erant literæ. O homo & humanitatis expers, & vitæ communis ignarus! Legatus perfidiam hominis & impoſturam demiratus, moleſteq; ferens ingenuum adoleſcentem, & ſumptus feciſſe, & labores fruſtrà ſuſcepiſſe, communicatis cum eo literis, ei pecuniarum nonnihil in ſumptus reuerſionis

impertiit. Offenſus interea mirificè, ob tantam ab eo profectam iniuriam, qui ſe ex filiis Dei prædicaret, & miniſtrum eſſe verbi eius ſeſe mentiretur. Qua verò ratione Doctorem, ſe verbi Dei eſſe iactet is, qui ipſum minimè factis obſeruet? qui contraria via incedat? Scitum enim illud eſt, quod apud Lucam CHRISTVS ait: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. An tali Beza ſe proditione traductum eſſe velit? Hinc facilè concluditur, in eo Spiritum Dei nullum eſſe, nullum ſtudium veritatis, ſed Pſeudoprophetæ partes eum ſuſcepiſſe.

Exempla Bezæ immanitatis.

IAM immanitatis in eos, qui ipſi contradicerent, aut quibus malè eſſe vellet, exempla videnda ſunt. Mandatum eſt, Euangelica lege Chriſtianis, vt ab omni iniuria abſtineant, ſibique illatas, ab aliis contumelias ferant, adeò vt qui dignè & diligenter euoluerit vitas & geſta ſanctorum Apoſtolorum & Doctorum Eccleſiæ Catholicæ, illos ſemper afflictos, pulſos aut etiam interfectos ab infidelibus hæreticis & ſchiſmaticis fuiſſe deprehendat. Apoſtolorum diſcipulorumque vitæ & martyrologia in manibus ſunt, Doctorum item ſanctorumque

que Patrum expreſſæ hiſtoriæ, quibus, ab hæreticis, vexati ſemper & afflicti fuiſſe memorantur. Ac vt ex infinitis pauca quædam exempla ſubducam, Euſtachius Pamphilus, Epiſcopus Antiochenus ſub Imperatore Cōſtantino, Arianorum importunitate, relegatus eſt Traianopolim, quæ ciuitas eſt Thraciæ. Euſebius Epiſcopus de Vaſeil, inſtigantibus etiam Arianis, deportatus eſt in Cappadociam. D. Hilarius Epiſcopus Pictauienſis, ſic fuit ab hæreticis diuexatus, vt extorris è patria in Phrygiam conceſſerit. Quidam Geronenſis Epiſcopus, nomine Ioannes, natione Gothus, imperante Phoca, latere diu coactus eſt, ob calumnias & opprobria hæreticorum, quos impugnauiſſet. Inter reliquos, Athanaſius, Alexandriæ Epiſcopus, vt ſanctiſsimus, ita etiam eruditiſsimus, ſic variis hæreticorum inſidiis eſt exercitus, ſic appetitus inſultibus, vt errare per orbem ferè vniuerſum coactus ſit, & tandem ad Conſtantium, qui Catholicus eſſet, ſeſe recipere. Iſti verò, præſertimque Beza, non modò calumniis vexant, & diris, verbo ſcriptoque deuouent, quos odio proſequuntur, verùm etiam in eorum necem cædemque proditoriè conſpirant.

Epiſcopi malè ab hæreticis mulctati.

Cædes Ducis Guiſij. ſpirant. Auſitné, ſceleſtus inficias ire, Illuſtriſsimum Principem Guiſium apud Aureliam, eius ſuaſionibus, à Poltronio infami nefarioq́; proditore cæſum eſſe? Atqui proditor id ſe feciſſe Beza auctore cõfeſſus eſt, & dum in diuerſa Lutetiæ quadrigis religatus diſcerperetur, ſe ſi factum non eſſet, qua ratione daretur, eſſe perfecturum. Quis autem adeò hebes eſt aut plumbeus, qui proditiones eiuſmodi à Deo non eſſe neſciat, ſi proditorum exitus horrendos perſpiciat? *Vindices populi Dei.* Aod, vti ſcribitur in lib. Iudicum, cap. 3. cùm inſiliſſet in eum Spiritus Domini, ſolus ad inferendam necem Eglon Regi Moab profectus eſt, atque poſt illum Samgar filius Anath, aculeo quo boues incitantur, 60. Philiſtæos percuſsit, populumque Dei in libertatem vindicauit. Exſtat & in libris Regum Dauidis hiſtoria, qui cùm paſtor eſſet adoleſcens ac penè puer, nullis aliis armis, niſi pedo paſtorali, & quinque lapidibus inſtructus, ad ſingulare certamen cum Goliath inuſitatæ magnitudinis gigante deſcendit, eumque profligauit, cùm ſolus antea totis Iſraëlis caſtris terrorem incuteret, & verſos exercitus in fugam turpiter ageret. Denique hiſtoria Iehu vel ſola argumen-

gumento eſſe poſsit, Deum, quos ad aſſerendum populum, opprimendumque Tyrannum miſerit, eos perfecta re, illæſos integroſque ſolere reducere. Quod Poltronio & aliis immiſsis à Beza ſicariis non contigit. Nam poſt contentiſsimum curſum & fugam rediit ad locum vnde diſceſſerat, captus eſt & fœdo ſupplicio affectus, quemadmodum & antea Ville-Mongis, qui ſolo inſtigante Caluino & Beza, non etiam inſpirante Deo, Amboſium aduerſus iuniorem Regem profectus eſt. Deus enim in ipſorum perniciem & ruinam, ſua illorum conſilia inuertit, vt facilè conſtet, non eſſe auctorem Deum ſui facinoris iſtiuſmodi homicidis, ſed potiùs malignum ſpiritum, qui ſe ducem offert Pſeudoprophetis & falſis Doctoribus, vſurpatoribus nominis Dei, & ſeductoribus multitudinis imperitæ. Itaque in eam curam cogitationemq; diligenter eſt incumbēdum ſpiritus vt probemus, num Dei ſint, an potiùs eius qui Simius Dei eſt, Diaboli. Impoſtorem igitur, duplici animo & fallacem, verſipellem, mendacem & cędis bonorum plurimorum auctorem Bezam eſſe, ex iis exemplis, quæ à nobis prodita ſunt, conſtat.

Poltronius à Beza immiſſus.

Poltronij ſupplicium.

Dæmõ Pſeudoprophetarum dux.

Bella & ſe-ditiones auctore Beza.

VIDEAMVS iam de bellis, ſeditionibus, turbis, vrbium inuaſionibus, combuſtionibus arcium, ædium direptionibus, vaſtationibus oppidorum & pagorum, templorum prophanationibus, prouinciarũ ruinis, quæ omnia opera ſcelerati Bezę, in Galliis aliisq́; multis locis, nata ſunt, cõflata, ſuſcepta, perpetrata. Quibus ita poſitis, qua ſe ratione Beza, quaq́; via purgare queat, quò minùs Satanæ filius, & Principis tenebrarũ inſtrumẽtum eſſe veriſsimè proferatur? Primum omnium certum eſt, à Caluiniſtis Bezaniſque hæreticis vrbes tota Gallia fuiſſe occupatas, Anno 1562. qui fuit annus ſequens, poſt belliſsimum illud colloquium Poſsiacenum. Cùm enim illud Dæmoni non ſucceſsiſſet, vniuerſam Galliam Beza inflammauit, & vbique rebelles excitauit, adeò vt præcipuæ vrbes ſtatim interciperentur, & ab hæreticis, Dei, ſuperiorum, decretorumq́; Eccleſiæ Catholicæ cõtemptoribus tenerentur. Hoc aũt totum ab auctore Deo cauſam nõ habuiſſe liquet. Nam vrbes & loca omnia ita nefario conatu, contra Dei voluntatẽ occupata, dimittere prędones & latrones fœdiſsimè coacti ſunt, atq; inde turpi fuga ſeſe ſubducere. Dixi auctore Satana,

mini-

miniſtroque Beza, eiuſmodi rebelliones & inuaſiones emerſiſſe; Is enim eo tempore cucurrit in Heluetiam & Germaniam, vt Gallis perduellibus facinoroſos & profligatos quosq; fugitiuos, & exules coniungeret, in quorum conſortio ſæpe viſus eſt, tanquam alter Catilina vel Spartacus, quod ne ipſe quidem inficias ierit, niſi abiecto omni pudore Chriſtiano, manifeſtiſsimo ſe mendacio teneri velit, & eo pacto, mendaciorum principis Diaboli ſe filium eſſe profiteri. Scio enim me in rebus celebratiſsimis omnium ſermone verſari. Sed antequam pergamus vlteriùs, percipite quem exitum hæc eorum fabula habuerit. Dux Bipontinus, repentinò poſt cœnam extinctus eſt: ſui, vaſtata miſerè Gallia, omnes ad vnum cæſi. Princeps Condæus, cum ſuorum parte maxima trucidatus. Gaſpar Collignius, in fugiendo ſemper, ex veteri quadam arte ſua, primus tandem annuentibus ſuperis, cecidit in foueam quam Regi dudum & piis Galliæ principibus effodiſſet. Quod ſi tot cladibus identidem perduelles affecti ſunt, nunquã victores, ſemper victi, quis voluntati diuinæ id acceptum non ferat?

Beza Heluetiorũ & Germanorum exules ſollicitat.

Exitus Galliæ perduellium.

SED de his hactenus: inſultus iam & ca-

Delphinatus calamitates Bezæ opera. lamitates videamus Delphinatibus & vicinis regionibus,inſtigãte Beza illatis. Quod ipſa luce clarius eſt. Neque enim Capitanei iſtorũ & belli Duces ad rei cuiuſquam molitionem, vrbium inuaſionem, arcium, portuum, propugnaculorum incitantur, quin à ſuis Miniſtris adducantur, & iſti nunciis Bezæ & literis ad incendium ciuile inflammentur. Huius rei proferam tria exempla apertiſsima. Primum eſt ingenua Baronis Adreſij confeſsio, qui illud adſeſſori, des Portes, multis aliis è Senatu Gratianopolenſi audientibus confeſſus eſt. *Baronis Adresij cõfeſſio de Bezæ literis.* Alterum ſumitur ex ipſius literis, quibus petit à Domino de Diguieres, vt vinctum quendam apud Delphinates nobilem reſtituat, idque ab eo impetrat. Literæ adhuc apud me ſunt, & ſi non eſſent; illud tamen ab hominibus fide dignis comprobare poſſem. Atque ſi eò impudentiæ fortè venerit, id vt negare velit, illud adduxero, fuiſſe interceptas literas eius innumeras, quibus ad quaslibet inuaſiones & direptiones, ſuos illos Capitaneos & Duces adhortatur. Item alias adduxero, in eum finem à ſe ſcriptas ad Miniſtros illorum Capitaneorũ, in quarum capite legeretur:

retur: Dominis & fratribus Miniſtris Eccleſiarum reformatarũ in Delphinatu aliisq; prouinciis. In primis autem id negare non poteſt, quod anno 1574. contigit apud vrbem d'Aneſſy, in pago cui nomen Vegrier, in quo comprehenſi ſunt certi milites, à Capitaneis quibuſdam collecti, quorum Princeps eſſet & Dux primarius quidã Comes Heſſus, cui ſuberat, Aduocatus quidã nomine Picolin, Capitaneus cohortis conſcriptæ ex Languedoc, itemque Rouſſetus Montbrumi gener, qui ſimiliter cohorti Delphinatiũ præfuit. Qui è tota turba potuerũt, ſeſe fuga ſubduxêre, ſed tres illi præcipui cum ſuorum nonnulli capti ſunt, & in vrbem d'Aneſſy adducti. *Caluiniani milites capiuntur.*

Notandvm autem hîc cumprimis illud eſt, hos, cùm ſe captos eſſe perſpicerẽt, literas quaſdam occultare voluiſſe, iis ſub lodice depoſitis cubiculi in quod deducerentur, ſed à quibuſdam animaduerſos, & delatas in vrbem Aneſſy literas. Igitur Capitanei cùm in Senatu ſedulò rogarentur, quidnám agerent, quidúe molirentur, nullam aliam cauſam ſui conſilij factiq; afferre potuerunt, quàm ſe à Theodoro Beza accerſitos, à quo literas haberent, cæterarũ

rerum

rerum ſe eſſe inſcios. Ex quo ſatis conſtat, vt in ſeminibus cauſa eſt arborum & ſtirpium, ſic luctuoſiſsimi atque diuturni in Gallia belli Bezam ſemen extitiſſe. Turbis enim & inuaſionibus, interceptionibus vrbium, agrorum populationibus, decretorũ quibus in tranquillitate Gallia retineretur, reſciſsionibus; peregrinorum incurſionibus, quibus exhauſta Gallia eſt, Beza, vt Satanæ, ſeditionum, diſſenſionum bellorumq; parentis miniſter & organum cauſam dedit. Vnde manifeſtum eſt ipſũ minimè Dei eſſe, qui vnus pacis & conſenſionis eſt amantiſſimus.

Gallicorũ tumultuũ Beza auctor & quaſi ſemen.

QVOT adoleſcentes ingenuè & liberaliter educatos, cùm ex veſtra vrbe, tum ex vicinis municipiis corrupit, & indies corrũpit, qui relictis parentibus & patria in militiam proficiſcuntur, vt aggregentur perduellibus, quos fratres, auctore Beza, vocant? Putant enim ea ratione rem ſe Deo facere gratiſsimam, cùm id eius verbo voluntatiq; repugnet, vt ſatis declarat exitus. Nam eorũ interficiuntur plurimi, alij à latrunculatoribus vinciuntur, vt non ita pridem, quidam è veſtra ciuitate inter Gratianopolim & Camberiacum, quorum parẽtes, redemptionis

ptionis ergô miſêre pecunias, cum literis Magnificorum Bernenſium, qui in fauorem captiuorum ſcriberent: eæ per ciuem quendam d' Aneſſy latæ ſunt (nomen eius tum, cùm opus erit, aperiam) ſed ille vobis eſt amicus, quiſquis eſt, veſtrique ſtudioſiſſimus.

Ecqvis verò neſcit Baronē d' Aubonne eſſe Bezæ manum, qui nunquam perditos illos ſuos gáneones educit, niſi ad arma, & tanquam claſsicum Beza cecinerit. Eius tamen parens defunctus Baro, Montalbani quondam Epiſcopus, eiuſmodi facta, plena inſolentiæ nunquam tolerâſſet. Intelligebat enim quo ſpiritu Beza, quo Caluinus duceretur, eorumque in ſua peruerſitate ſocij, hinc illæ lachrymæ, hinc illa eius pœnitentia, ſqualor atq; mœror, quòd in eam regionem pedem vnquam intuliſſet, ex qua, referre, non fuit integrum. Sed in vita Caluini de illa re ſatis. *Baro d' Aubonne Bezæ manus.*

Vt igitur ea ſit extrema vitæ morumque Anteſignani veſtri Bezæ clauſula, illud minimè ſilentio prætermittendum eſt, parentem eius, qui Vezelij Prorex fuit, dum in extremis ageret, ac ei in mentem veniret vita filij turpiſsima, & flagitioſiſsimi mores, iis

quæ

quæ ad optimi veriq; Chriſtiani & Catholici officium munusq; pertinent piè riteq; perſolutis:agnitis in ſe IESV CHRISTI beneficiis,peccatis integrè pureq; confeſsis, accepta iam pro Eccleſiæ conſuetudine venia peccatorum, antequam CHRISTI Domini ſanctiſsimum corpus in viaticum ſalutis acciperet, Tabularium publicum acceſſiuiſſe cum teſtibus, inſtrumentoq; ſolemni & celebri filium ſuum Theodorum Bezam exhæredâſſe ac repudiâſſe, vti Deo hoſtem, Regi proditorem, & ſibi patri rebellem,illudq; ad extremum adieciſſe,ſe illum ad tribunal CHRISTI Domini appellare. Qui paulò pòſt Deum inuocans, atque eum laudibus ornans, ſuſcepta cum omni reuerentia & deuotione ſacra Euchariſtia, & oleo ſancto, pro Eccleſiæ Catholicæ ritu vnctus,animam Deo reddidit.

Theodorus Beza à parēte Catholico exhæredatur.

Bezæ parēs moriturus Eccleſiæ Sacramentis munitur.

HACTENVS igitur, Magnifici honorificique Domini,vitam,mores,& res geſtas Archiminiſtri veſtri Bezæ accepiſtis, qui integro adoleſcentiæ, propeque totius vitæ curriculo impuriſsimus fuit & impudiciſſimus,Sodomita nefarius,adulter execrandus,nuptarum expugnator ſceleſtiſsimus, latro facinoroſus,fur improbiſsimus,ſacrilegus

Enumeratio multiplicium Bezæ facinorum.

legus nequiſsimus, impoſtor audaciſsimus, homicida immaniſsimus, ſuæ ipſius prolis interfector crudeliſsimus, iactator vaniſsimus & impudentiſsimus, auctor & cauſa cædium innumerabilium, bellorum ciuilium & ſeditionum, incurſionũ, prædationum, combuſtionum, direptionis & vaſtitatis vrbium, arcium, caſtrorum, pagorũ, oppidorum, templorum, regionum, & infinitarum hoc miſero infelicique ſeculo miſeriarum & calamitatum. Iam veſtrarum partium illud eſt, vt ſtatuatis, quonám tandem ſpiritu agitetur, & an idoneus Miniſter verbi Dei eſſe poſsit, tot ſceleribus tectus, & tot vndique flagitiis conſpurcatus. Vocem Apoſtoli, locis antea commemoratis audîſtis: Ne Spiritum Dei extinguatis, qui ſine intermiſsione pulſat ad oſtium animorum noſtrorum, vt eos ſua luce & gratia colluſtret. Nolite igitur ipſum extinguere, nolite ipſi, perturbationibus animi prauis, reſiſtere, neúe induremini aduerſus illum obſtinatione quadam & pertinacia. Qui enim Spiritui ſancto aditum ad ſe præcludunt, ab eo iure deſeruntur, & in denſa cęcitate relinquuntur, dum

dum ſua ipſi culpa præcipitis in exitium ſempiternum ruant: à quo vos ſeruare velit is qui eſt optimus & clementiſs. voſq́;, hac mea cohortatione, in eius nomine apud vos inſtituta, à ſomno longè periculoſiſsimo ſuſcitet,quo captos & irretitos, velutq́; ſuis præſtigiis incantatos vos Pſeudoprophetæ & falſi Miniſtri longo iam tempore detinent. DEVS Opt. Max. excitet veſtras mentes, & eas ſua gratia colluſtret,& vobis omnia bona,cùm animi,tum corporis,hîc & in cœleſtibus impertiat,Amen.

PAN-

PANTALEONTIS THEVENINI LOTHARINGI Commerciensis, *I. V. D.*

De vita Theod. Bezę, Cento.

AD LECTOREM.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

STATVERAM, Lector, ad Bezę vitam ſcholia è variis Scriptoribus adiicere, ſi tuliſſent anguſtię temporis, & noſtrę tralationis exemplar ab eorum manibus recepiſſem, qui more Catholico, res antequam imprimantur, examinant: itaq; Centonem tantùm accipies, ſed è probatis auctoribus, vt Beza viuus, qui Romanos Pontifices dudum mortuos, falsò cúm ſuis criminari ſolet, ad veriſsima ſua encomia, ſi quid habet reſpondeat. Habebit enim hîc proculdubio quod mordeat vel quo mordeatur. Etſi verò in Centonibus & Collectaneis nulla ferè ratio ordinis exigi meritò poteſt, ſequar tamen ſeriem rerum ab eo geſtarum, vt à Medico illo noſtro referuntur, quantum quidem ipſam mente memoriaq; comprehenſam habeo. Ac quoniam narrationis de vita Bezę partes duæ ſunt, à priori ducamus

Caluiniſta cum omnibus hæreticis habent aliquid cõmune.

exordium. Longè enim eſt illud veriſsimum, quod à Bolzeco ſcribitur, Caluinianos & Bezanos, cum omnibus illis Hæreſiarchis, qui ab ipſo commemorantur, in aliquo conuenire. Nam cùm olim quidẽ hiſq; noſtris temporibus, hęretici fuerint propemodũ innumeri, Caluiniſtæ cum omnibus in aliquo ſcelere coniunguntur, iſtorumq; omnium ſunt colluuies, vt in Chronologia, G. Genebrardus, Theologus Pariſiẽſis eruditiſsimus inductione lõga probat, præſertim lib. 4. ad finem ſextæ ætatis. Quin recta ad Atheiſmum tendit veſania Caluinianorum, vt quidam impietatis conuictus Metis reſpondit, eſſe ſe quidem Caluiniſtam, itidemque Atheum, nolle enim ſe huiſmodi Deum habere, qualem Caluinus & Beza deſcriberent, omnis ſcilicet ſceleris & peccati effectorẽ, impulſorem, & auctorem. Tendit & ad Mahometem, neq; vlla vnquã perſuaſio fuit Mahometiſmo propior, vt libro de Antichriſto oſtenſurũ ſe recepit Genebrardus, in Chronologia, lib. 3. ſeculo ſexto. Sed ne videar alieno niti baculo, & ſanctiſsimis videlicet hominibus calumniam affingere, ſcripta eſt anno 1568. Conſtantinopoli epiſtola, quam typis excuſam perlegi, & in qua

Caluiniſmus tendit ad Atheiſmũ & Mahometiſmũ.

quid

quid Euangelici apud Turcas etiam moliantur expreſſum eſt. Eius ſummam ſic expreſsit Surius in hiſtoria, p. 750. & 751. In his literis (ait) fit mentio cuiuſdam non poſtremi Hugonotæ, qui ex Galliis venerit Conſtantinopolim, & ibi multa egerit cum ſupremo Baſſa homine aſtutiſsimo, de Hugonotis, in Turcarum Imperatoris fidem & tutelam ſuſcipiendis. Sed cùm intellexiſſet Baſſa, Hugonotas aduerſus ſuum Regẽ Carolum rebellare, in hominem valdè cómotus eſt. Non enim ille negabat Hugonotas ſubeſſe Regis imperio, ſed rebelles eſſe propter religionem ipſorum, quæ ſit Turcicæ proxima. Item paratiſsimos fore Hugonotas ad turbas & ſeditiones in Germania procurandas, quoties id Turcis commodum videretur. Item fore Hugonotas Turcis ſocios vtiliſsimos, quòd non ſolùm Regem ſuum vexare poſſent, ne affinem ſuum Regem Hiſpaniarum contra Turcas milite vel conſilio iuuet, ſed etiam per aliquot potẽtes Alemaniæ Principes, qui Hugonotarũ rebus manifeſtè faueant, ipſum Romanorũ Imperatorẽ impedire in omnibus, quę contra Turcas ſuſciperet. Hæc tam fœda, tam prorſus ab omni Chriſtiana pietate, immò

Caluiniſtæ cum Turca paciſci cupiunt.

Caluiniſtarum artes.

Caluiniſtæ à Turca ſpreti. etiam ab omni humanitate aliena auſus eſt Hugonota ille Turcis proponere. Sed Baſſa reſpódit per interpretem, Hugonotas longè inferiores eſſe, quàm vt ad illorum amicitiam ſeſe demittat Turcarum Imperator, nec fidem haberi debere iſtis ſociis, qui proprium etiam Regem proderēt & impugnarent. Turcas ſolitos eſſe cum Imperatoribus, Regibus, & magnis Principibus agere, non cum perfidis ſeruis, & rebellibus ſubditis. Ex his poteſt intelligi, ipſos Hugonotas fateri ſuam religionem Turcicę eſſe proximam: tum quàm parati ſint ad gratificandū Turcis, ad excitandas ſeditiones in Germania, &c. O miſeram ſanè hoc æuo Chriſtiani orbis conditionē, qui à nullo magis proditur, Chriſtiani nominis atrociſsimis hoſtibus, quàm ab illis qui vel maximè Chriſtiani, & reformatæ religionis videri volūt! Hæc Surius. Atque ea de re ſatis. Iam quod Bolzecus conqueritur in hiſtoria, tot ferè eſſe ſectas hodie quot capita, id vberiùs Genebrardus recenſendo commemorat, ad finem ſexti ſeculi, lib. 4. Chronologiæ. Hæretici (ait) Lutherani (eſt enim Lutherus Hydra, ex cuius corpore pullulârunt hæc capita) Zwingliani, Carolſtadiani, Seruetiani,

Hæreticorū hoc tempore ſectæ.

tiani, Anabaptiſtæ, Oſiandrini, Dauid Georgius, Trinitarij, Antitrinitarij, Autotheani, Campaniſtæ, Caluiniſtæ, ſiue Hugonotij, Adamitæ in Hollandia, Suenckfeldiani, Vbiquitarij, qui & Brentiani, Bibliſtæ, Amſdorfiani, Maioriſtæ, Tropiſtæ, Antidæmoniaci, Infernales, Adeſſenarij, Antinomi, Athei, ſiue Epicurei, Puritani, & Laicocephali in Anglia, Vncti in Surtia, Comitatu Angliæ, Familia de amore, & Illuminati in eadem Anglia, ita, vt non modò à noſtris, Hoſio, Lindano, Prateolo, Staphylo, Sanctio, Beaux-amis, verùm etiam ab ipſiſmet, vt Lauathero, Lipſienſibus, &c. plus ducentæ ſectæ numerentur. Hactenus Genebrardus. O cæcitatem hominum incredibilem! ô palpabiles tenebras! Nimirum relicta Eccleſia, tanquam dato vno abſurdo, vt Ariſtoteles loquitur, tam varia conſequũntur, vt veriſsimus hoc loco ſit vulgatus ille verſiculus:

Vnica virtuti ſtat via, multa malis.

De Puritanis, quos obiter auctor perſtrinxit, ita ſcribitur, in argumento operis, cui titulus eſt; Concertatio Eccleſiæ Catholicæ in Anglia, pagina 13. Inter varias hæreticorum ſectas, quæ hoc tempore Angliam *Puritani qui.*

occupant, duæ ſunt præcipuæ. Prior eſt Caluinopapiſtarum, ſic à nonnullis dictorum, quòd aliquam habeant cum Catholicis in rebus diuinis ſimilitudinem: nam & Archiepiſcopos ſuos habent & Epiſcopos, itemq́; Decanos, Archidiaconos, cæterosq́; gradus Eccleſiaſticos, vnà cũ redditibus, à piis maioribus aſsignatis: ſuaq́; officia diuina qualiacunq;, ſtatis horis quotidie cantillãt, itaq; ab aliis appellantur nõ immeritò Caluiniſtę molles, ſi religionem ſpectemus, quamuis ſi mores attendamus, ipſis Turcis crudelitate haud inferiores eſſe videantur. Altera ſecta Puritanorum eſt, quaſi Caluiniſtarum purorum, qui nihil volũt cum Catholicis habere cõmune, itaq; nomina omnia & officia perſonarum Eccleſiaſticarũ vnà cum cærimoniis reiiciũt. Hæ ſectę vt maximè ſunt in Anglia potẽtes, ita ſanè vehementer ſæuiunt in Catholicos: & quãuis inter ſe capitali odio diſsideant, librisq́; euulgatis ſe mutuò dilacerẽt, in eo tamen cõſpirant, inſtar Herodis & Pilati, vt Catholicam Eccleſiam acerrimè impugnent, eiusq́; propugnatores grauiſsimis tormẽtis diſcrucient. Sed hæc cõmunis eſt omnium hæreticorũ aſtutia. Nunquam enim, vt grauiſsimè ſimul & facũdiſsimè lo-

Omnes hæretici in Eccleſiam Catholicã conſpirant, cur?

quitur

quitur Oſorius Syluenſis Epiſc.lib.1.de Religione, in Gualterum Haddonum Anglũ, nunquam fieri potuiſſet, vt peſtilentes ſectę vires colligerẽt, niſi priùs Pόntificis Maxĩmi labefacta fuiſſet auctoritas. Quomodo enĩ peſtis diu viguiſſet, cùm facillimum ſit eam naſcentem Pontificis auctoritate reſecari? Capite, inquit Sponſa, nobis vulpes paruas, quæ vaſtitatem inferũt vineis. Huic Sponſæ poſtulato quis ſatisfaciet, ſi nullus erit ea poteſtate præditus, qua poſsit hęreticorum prauitatem, antequam adoleſcat, extinguere? Per vulpes enim hæreticos cõſtat intelligi. Itaq; Paulus in 2. ad Theſſalonicenſes epiſtola negat futurum, vt Antichriſtus, ante defectionem adueniat. Neçeſſe igitur eſt, vt minores Antichriſti, qui iam, vt Ioannes ait, illius Antichriſti futuri imaginem referunt, antequam ſcelus impium moliri queant, non ſolùm ab Eccleſia, & ab illius ſummo Rectore deficiant, verùm etiam omnes, quos diſcipulos abducere conãtur, ad eandem defectionem ſollicitent. Inde adeò factum eſt, vt omnes hæretici, qui conatus omnes ad Eccleſiæ euerſionem cõparant, in hanc primùm arcẽ inuadant, hanc tormẽtis oppugnent: huic machinas admoueant, ad

illam ſubruendam cuniculos agant. Nec enim illa expugnata diffidunt,ſe liberè poſſe ſementem omnium malorum facere,& cum multorum exitio & interitu,quacunque illis libuerit impunè volitare. Vt enim antiquiores prætercam, id Ioannem Huſſium impulit, vt Pōtificis Rom. dignitatem conaretur euertere. Idem cōſilium Hieronymus Pragenſis ſecutus eſt, cùm eiuſdem Pontificis auctoritatem labefactare cōtenderet. Hāc ſibi primùm rationem Lutherus excogitauit Eccleſiæ funditùs euertendæ. Hac eadem ratione fuit aditus in Britannia omnibus erroribus, qui poſtea conſecuti ſunt, inconſideratè patefactus. Fractis igitur ad hunc modum valuis, & repagulis cōuulſis,facillimum fuit hominibus profligatis atq; perditis irruere,Eccleſiamq; diſcindere & dilacerare, tantasq; opiniones,turbulentas & nefarias, & inter ſe diſsidentes inducere. Atq; hæc hactenus ita ſe habent: quod ad miraculum Caluini attinet,in eius vita quidem omiſſum, atque hîc ab auctore inſertum , eiuſmodi omninò eſt, quod refertur à Surio,p. 412.Nullum quidem vnquam (ait de Luthero) miraculum edidit, quamquam miracula omnia facilè vincit,

quod

quod Monachus apoſtata, incæſto Monachæ cōcubitu toties pollutus, tot iam olim ante mille annos damnatarum hæreſum inſtaurator, tot flagitiis coopertus, homo importuniſsimus, audaciſsimus, maledicentiſsimus, qui nulli omninò parceret, omnia ſurſum deorſum miſceret, tantam ſibi apud cæcos & miſeros mortales exiſtimationem conciliare potuit, vt non alio quã Apoſtoli & tertij Eliæ loco haberetur. Conatus eſt quidem aliquando dæmonem expellere, ſed fruſtrà. Anno enim 1545. puella quædam dæmoniaca, è Miſnia adducta eſt VVitembergam ad Lutherum, ea ſpe vt dæmonem eiiceret. Ille igitur, vtpote malè ſibi conſcius, principiò valdè ſe difficilem præbuit, tandem iuſsit puellam in ſacrarium parochianæ Eccleſiæ introduci. Ibi ſuis quibuſdam Luthericis exorciſmis adiurat dæmonem, ſed dæmon eius exorciſmos irridet. Tum verò Lutherus, mirè angi, diſcruciari, & è ſacrarij oſtio ſe velle proripere. At dæmon ita obſtruxerat oſtiũ, vt neq; intùs neque foris poſſet reſerari. Ea res etiã in maiores illum anguſtias adduxit, iamq; per feneſtras erumpere conabatur, ſed conatum cancelli ferrei retardârunt. Deniq;

Miracula Lutheri & Caluini.

ſecuri ferrea per cancellos immiſſa oſtium perfringi oportuit, vt Luthero patêret exitus. Faxit Dominus Deus noſter, vt ad ſanitatem redeant, qui horum hominum, nulla vitæ ſanctimonia, nulla miraculorum efficacia ſuffultorum, infauſtum Euangelium magno totius Europæ malo complexi ſunt. Vide apud eundem auctórem miraculum Caluini horrendum, quo viuentem, demiſit in Orcum, pagina 323.

SED iſta hactenus de priori hiſtoriæ parte: deinceps ad alteram veniamus, quæ Bezam ipſum magis attingit. Ac vt inde rem valdè tumultuariam ordiamur: Bezæ etymon inprimis elegans, auctor habet, qui in ipſum librum edidit, cui titulus; Caluinianus candor, hoc eſt, de eximia pietate, fide, doctrina, & modeſtia Theodori Bezæ, Geneuenſis Theologi, qui Caluiniani dogmatis faſcino dementatus, alios etiam dementare conatur. Hanc, inquam, auctor ille nominis Bezæ notationem habet, vt ouum appelletur Hæbraicè. Sic enim ille, pagina 146. Sed & illud audiuiſti Beza, te nomen tuum præclarè tu-

Bezæ etymon.

tatum eſſe. Beza diceris, ex indice autem quodam meo deprehendi, Hebræis idem eſſe quod Latinis ouum. Ouum, inquam, non ouem, neque enim tanta tua eſt ſimplicitas. Et quidem ouum Galli gallinacei tu es, vel potiùs aſpidum, vt Propheta ait. Quemadmodum enim Eſaias, cap. 59. inquit, qui comederit de illo morietur, & quod confotum erit, erumpet in regulum, ita ouum quod tu peperiſti, hoc eſt tuum, parentiſque tui (mali enim Corui, vt in prouerbio eſt, malum ouum) Caluini dogma, publicè enecat, qui de eo comederit, iiſque tandem exitium afferet ſempiternum. Præclarè ſanè de hæretico hæreticus, vt maior illi fides fortaſsis habenda ſit, quàm ſi id à Catholico profectum eſſe diceretur. Quem tamen etiam ſi aduerſarium inclamaret, ſi ſuſpectum eſſe cauſaretur, anagramatiſmum de manu cuiuſdam ſui Caluiniani ſuſcipiat, neque enim, opinor, illum poterit vnquam honeſtè recuſare. Exſtat enim Petri Carpentarij, hominis Caluiniani ſcriptum, de Cauſariorum (ſic enim ſocios appellat) in Regē Galliæ & proceres coniuratione, cuius ſententia commodiùs infrà referetur.

Beza, Hebraicè ouū, Beze, Germanicè, malum.

Bezæ Anagramma,

Sub

Sub finem eius, iubet eum cui hæc ſcribit Carpentarius, Bezæ incendiario & furiæ (ſic enim loquitur) denunciare ſuo nomine, vt quieſcat. Ni id faciat breui, Deo permittente, futurum vt omnes Principes & Reſpublicæ, quæ Caluinianũ errorem profitentur, detecta cauſæ proditione, & Cauſariorum conſpiratione, qui ſpecie religionis & libertatis Chriſtianæ, omnes ſtatus Regnorum & Rerumpublicarum exagitare, & euertere conentur, ad illos Cauſarios opprimendos arma arripiant, & cętera quę ibi ſequuntur: In quibus etiam meminit Sebæ, 2. Reg. c. 20. hominis ſeditioſi, qui à Dauide Rege defecit, quem ſi literæ nominis & res attendantur, ait eius, de quo hæc ſcribit, typum fuiſſe. In Seba ſeditioſo nimirũ, ſeditioſus Beza continetur. Hęc Surius, pag. 746. & ſeq. Sed de nomine ſatis, pergamus ad reliqua. Ac initiò de toto vitæ genere, grauiſsimorũ hominũ teſtimonia aliquot audiamus, deinde ad hominis doctrinam, impoſturas, & conuitia dilabemur. Auctor igitur Candoris Caluiniani in hanc ſententiam nonnulla ſpargit, pag. 100. 101. & 102. Cùm enim ita caput orſus eſſet, verè affirmare poſſum, me libello adeò paruo, qualis

Caluiniſta quid machinentur.

Beza, Seba.

Partitio ſequentium.

hic

hic tuus eſt, Beza, maiorum impudentiam, & paucioribus pagellis plures calumnias nunquam legiſſe, ſeque Beza omnia bona & integra fide feciſſe prædicaret: ſed id, ſubiicit alter, ex aliis cognoſcere, quàm te ipſo, par eſt. Sic autem in tabulas publicas quidam de te retulit. Eſt in Caluini diſcipulis quidam non poſtremus, Theodorus Beza. *Vita Bezæ.* Is quondam iuris licentiatus, Pariſiis ex opulentis ſacerdotiis, vltra ſeptingentos coronatos aureos percipiens, vitam viuebat *Adoleſcentia.* turpiſsimam, & varia libidinum ſpurcitie contaminatam. Erat hæc quædam ad deteriora paraſceue, talesq; mores nihil merebãtur aliud, quàm vt homo impurus, prorſus à Deo reiectus, in inexplicabilis perfidię & hæreſeos Labyrinthos detruderetur, ꝙ & factum eſt. Nam ad Caluinum defecit, *Defectio à religione.* venditis priùs Simoniaco ſacrilegio, ſacerdotiis vel beneficiis Eccleſiaſticis. Sed quęadmodum in Caluino, aliisque hæreſium Architectis, multa fraus & dolus, miraque inconſtantia fuit, ita & in hoc Beza, quemadmodum, vel vnum hoc præclarũ facinus, quod ſubiicimus, declarabit. Anno enim *Impoſtura mirifica.* 1556. venit ille ad electorem Palatinũ Ottonem Henricum, qui erat Lutheri placitis

addictiſ-

addictiſsimus, cum Farello homine peſtilente, qui Geneuam infecerat, & Caluinum Seruetum, Viretum, aliosque id genus habuit diſcipulos, atque ob metum ſeditionis à Baſilienſibus proſcriptus, & in exilium abire iuſſus fuit. Obtulit autem is Beza illi Principi, arte veteratoria, & multa cum ſimulatione confeſsionem quandam, atque illi non modò Allobroges, ſed etiam Heluetios ſubſcribere. Fecit hoc ille bonus vir, vt Principis beneuolentiam ſibi conciliaret, qua tum opus habebat, maximè quod Rex Francorum ſeuerè in Caluiniſtas animaduerteret, quem eo nomine, accuſabat tyrannidis, orans, vt Regem à propoſito precibus & minis deduceret. Porrò hæc confeſsio ad verbum habebat; Verum & reale ac ſubſtantiale corpus, & ſanguinem Chriſti, ſub ſpecie rerum viſibilium, repręſentari & exhiberi. Dixiſſes Caluiniſtas & Cinglianos prorſus mutatos in Lutheranos: Sed quid non fingit deplorata nequitia? Princeps quidem, & qui aderant, ea confeſsione lætabantur, & quòd putarent conuerſos eſſe Sacramentarios, communis gratulationis ergô, miſerunt eam Duci VVirtembergico. Is quoque tam inſpera-

ſperatam Metamorphoſin miratur & laudat. Spargitur mox rumor in Germania, agiturq́; triumphus de Cinglianis ante victoriam. At Tigurini, vbi de re tota certiores fiunt, tanta hominis impoſtura acriter dolent, & eam confeſsionem magna contentione oppugnant, Bezamq́; falſi reum peragunt. Quid verò interim Beza? Num ſe deſerit? Minimè. Audi artem tali artifice dignam. Vult perſuadere Tigurinis, dolũ aliquãdo bonũ eſſe, & aliud agere atq; ſimulare. Hactenus ille. Quibus ille Gabrielis Prateoli Marcoſsij locus adiungi poteſt, quem idẽ ſcriptor, pag. 137. ita refert. Quid de exilio tuo prædicas? vide ne in eo van⁹ admodũ ſis. Cauſã certè tui ex Gallia diſceſſus ego neſcio: hoc verò ſcio, eos qui te fortè meliùs me nouerunt, alias quàm tu exilij rationes adferre, id ne me odio aliquo ſcribere putes, ipſorum verba recenſebo. Hic (Beza) cùm ob flagitia & mores illicitos, & ſupplicio dignos concubitus, adeoq́ue adulteria, & infandas libidines: ſuis item Satanicis epigrammatis, Martialis & Catulli ſpurcitias ſuperantibus, in proſtibulo decantatis, magis ſuppliciorum metu, quàm religionis amore aufugiſſet ex Gallia:

Bezæ fraus & falſitas.

Ex Prateolo de Beza.

Impuritates Bezæ.

Gallia: Lauſanna item pulſus, ſe CHRISTI Martyrem iactitabat. Et rurſus: Recordare inſuper creditoribus, quos per fugam repentinam debitis tuis fraudâras, cùm tibi gratularentur frequentiùs, quàm cuperes, reditum in Galliam, te reſpondiſſe, vt tantiſper in te haberent patientiam, & omnia redditurum, cùm recepiſſes aduocationū tuarum, per quas hæreticæ cauſæ patrocinabaris in Gallia, ſalarium honorarium, ne videreris non conductus fuiſſe. Inficiari non potes, quin id reſponſi, aut aliud ſimile dederis mercatori de Longemelio oppidulo, cum quo, quàm bona fide egeris, dignum eſt vt ſciatur, in argumentum reformatæ conuerſionis tuæ ad Caluiniſmum. Prioratū nō procul ab illo oppidulo, nullo iure obtinebas, ſed nondum liquebat. Abiturus mercatori locâſti ea conditione, vt per anticipationem aliquot annorum reditus in numerato daret, quo te indigere plurimùm ſimulabas. Eodem tempore alteri eundem Prioratum vendidiſti præſenti pecunia, quo excidit per Senatuſconſultum, quia eo potiebaris iniuſtè. Ita duos circumueniſti, & eadē opera deprædatus es. Conſtat mercatorem tibi admodum fuiſſe importu-

Sacrilegia Simonia.

Beza bona fides.

portu-

portunũ, cùm te reuerſum in Galliam quotidie appellaret de debito, & de dolo, & interea ſurdo narraret fabulam. Et iterum. In bellicis Franciæ tumultibus Portianum oppidum pertranſibas, cùm venienti tuo exercitui de Germania exires obuiam, & ibidem aliquot dies ſubſtitiſti ad inſigne hominis ſylueſtris, concionesque habuiſti de toto presbyterio per Campaniam iugulando. Diſcedebas inde inſalutato hoſpite, vt militarẽ Apoſtolũ decet: cùm mulier cauponaria, publica via poſt te cucurrit, clamitans latinè, vt tuo honori parceret, & ſatellites tuos lateret; Redde quod debes, Domine: nec niſi magna importunitate, permagnis impenſis pauxillum nummorum à te potuit corradere. Adhuc illa viuit, & tui meminit parum honorificè. Annón tacuiſſe, quàm commemorâſſe exilium tuum ſatius fuerit? Hæc ex Prateolo ille Bezæ candidus. Cui non abſimilis eſt Heshuſius, in libro, cui titulus eſt; Veræ & ſanæ confeſsionis, &c. Caluinus ſexcentos Martyres allegat, Beza ſuo præconio venditat orbi opera ſuæ ſupererogationis, & per totam Galliam celebratæ ſanctitatis. Quis putâſſet hominem tam perfrictæ frontis,

Tribunicia Bezæ conciones.

Lepida hiſtoria.

Heshuſius de Beza nequitia.

tamque deploratæ impudentiæ exiſtere in rerum natura, vt qui ante paucos annos ſpurciſsimis ſuis moribus, dedecori fuit ipſis diſciplinis honeſtis, quique ſuos nefandos amores, illicitos concubitus, ſcortationes, fœda adulteria, ſacrilego carmine decantauit orbi: non contentus eo, quòd ipſe more porci, in cœno flagitioſarum libidinum ſeſe volutaret, niſi etiam aures ſtudioſæ iuuentutis ſua illuuie contaminaret. Qua inaudita petulantia, quid aliud voluit iſta quauis ibi magis polluta Beſtia, quàm vt ſcelerum ſuorum celebratione, ſacro ſtudioſorum cætui, omnibus liberalibus artibus, magiſtratui ciuili, legibus honeſtis, humano pudori, ipſi morum honeſtati, Eccleſiæ Dei, immò ipſi Deo eiusque ſeuerisſimæ iræ & iudicio petulanter inſultaret? Et non ſolùm Epicurum, Democritum, Ariſtippum, Cyclopas, & Læſtrigonas, ſed ſpurciſsimos Diabolorum Spiritus malitia vinceret? Hunc ipſum toti Galliæ, & hominibus literatis notum, recenti admodum memoria ſcelerum, noua perſona adſumpta, audere in conſpectum hominum prodire, atque in Eccleſia Dei ſeſe pro ſanctiſsimo Martyre venditare? Quis non

Beza ſeſe Martyrem eſſe iactat.

non admiretur hoc impudens, & incredibile monſtrum? Toti, inquam, regno Galliæ, & viris doctis, in quorum manus venerunt ſpurciſsima, & pluſquam Cynica epigrammata Bezæ, nota eſt huius turpiſsima & flagitioſa vita, & tamen quaſi ſecundus Iobus, vel aliquis ex ſeueris Eremitis, quouis Paulo vel Ioanne ſanctior ebuccinat ſua exilia propter pietatem, ſuos labores, & vitæ ſtupendam ſanctitatem. Eat nunc Heshuſius, & tam puræ & immaculatæ vitæ Beſtiæ, Bezæ, inquam, obiiciat Epicureiſmum. Ita enim ſui, dum eius pietatem prædicant orbi, nihil agunt, niſi quod priora flagitia, impudentiæ cumulo augent. His ea coniugenda ſunt quæ funeſtiſsimè excitauit in Galliis ſeditioſus Aureliæ concionator, vt eum quidam appellauit, quæ ex epiſtola cuiuſdam pij doctiq; viri ſubduximus, vtq; rem paulò altiùs repetamus. Quo tempore Caluiniani, quos Maria Angliæ Regina exulatū ire compulerat, recepti ſunt ab Henrico Rege in Gallias, pernicioſiſsimo conſilio, viuendi, vt priùs conſuêſſent, facta poteſtate: non deerant, qui aſsiduè admonerent, inteſtinum

Beza res tragica in Gallia.

I 2 hære-

Geneua,ſentina omniũ malorum. hæreſeos malum indies creſcere : periculum eſſe, ne confluentibus in Galliam, è Geneua, ſentina hominum perditorum, miniſtris Satanæ, inſtar cancri vicina quæque ſemper abſumens, tandem vniuerſum regnum inficeret. Rex igitur, pace cum Hiſpano facta, cùm in eam cogitationem totus incumberet, vt hæreſes è regno extirparet, contraria haſta cum Lorgio concurrens, vulneratus, non ita multò pòſt interiit. *Mors Henrici Regis.* Succeſsit in regnum Franciſcus II. *Franciſcus II.* Is initiò ſui regni omnes eos capite damnauit, qui Religionis ergô, nefaria conuenticula facere aduerſum vetera iura & leges præſumpſerant. Menſe Martio, 1560. plurimi è coniuratis, quos ſua improbitas in Regem armauerat, iugulati ſunt, alij Ambaſiæ, cùm Rex eò veniſſet, capti atque in Ligerim acti. *Ambaſianus tumultus.* Quo loco illud adſcribendum quod 4. Chronologiæ è Surio Genebrardus annotauit: Geneuæ (ait) nefandiſsimum conſilium, de Franciſco II. Rege Franciæ, Regina vxore, Regina matre, eius liberis, proceribus, & bonis magiſtratibus ad certum diem, per inſidias trucidandis, Beza principe, Caluino au-ctore; Ottomano ſubſignatore, Spifamio *Geneuenſium nefandum concilium.*

mio ſuaſore, omnibus Galliæ prædonibus & laniſtis conſciis. Cùm ergo, Dei voluntate non ſucceſsiſſet, capti ſunt, vt dictum eſt, & in Ligerim acti. Ludouicus Borbonius Condæus, ſeditioſorum princeps & caput, cùm ibidem, Religionis ergô, comitia haberentur, in vincula coniicitur. Sed Rex nonis Decembris, è dolore auris repentinò moritur, non ſine ſuſpicione veneni. Solutis regni comitiis, cùm nihil aliud verbo profiterentur rebelles, quàm conceptam animo hæreſim velle defendere, fraudulenter imminebant regno. Colloquium proinde Theologorum Nauarri Regis opera Poſsiacum indicitur: Pontifices adeſſe iuſsi. Ibi Theodorus Beza auctor atque incentor omnium malorum, cum Miniſtris vndecim Geneua euocatus, præſente Regina matre, cũ Sorbonicis Doctoribus, quos illa inuitos & repugnãtes intra quatriduũ adeſſe iuſſerat, magna animi iactantia congreditur. Diſputatum verò eſt Pontificij Legati Hippolyti Eſtenſis, Caroli Lotharingi, & Franciſci Turnonij opera, de Euchariſtia aliisq; rebus controuerſis adeò doctè, vt diſputationis

Rex moritur.

Concilium ſeu colloquium Poſſiacum.

Beza incentor malorũ.

haud fruſtrà pœnituerit hæreticos. Nam ibi Beza, vt eſt in cõgreſsione Gallica duorum Doctorum Sorbonicorum, totidemq; Caluini miniſtrorum, pag. 34. cùm perſpiceret ſibi malè cedere, ſuisq; negotium de Euchariſtia, coram Regina & Proceribus regni, interceſsit, vt ea res indefinita relinqueretur, & veniretur ad alia, quæ magis facere aduerſus Catholicos exiſtimaret, cuiuſmodi ſunt imagines, &c. Vt autem pergamus, ſoluto concilio, hæretici conciones in ciuitate habere cœperunt ex edicto regio, quod appellant Ianuarij, factionibusq; Michaëlis Hoſpitalij Aruerni Cancellarij, qui vnus ſcribendo, & malè ſcribendo plus detrimenti Galliis attulit, quàm qui armati poſtea exſtitêre. Haud multò pòſt hæretici ciuitates occupant, Aurelia per proditionem capta, Lugdunum proditur, Tholoſa tumultuans, per Monlucium ſeruata, Turones, Bituriges, Xantones, magna Aquitaniæ pars, Neuſtria ferè tota intercepta, redacta in poteſtatem munitiſsima vrbe Rotomago, in cuius obſidione poſtea, cùm ab exercitu regio, Imperatore Guiſio reciperetur, Antonius Borbonius Rex Nauarræ,

Beza detrectat cõgreſſum de Euchariſtia.

Edictum Ianuarij, M. Hoſpitalij.

Vrbes ab hæreticis occupata.

uarræ, cadit. Erumpit hæreticorum exercitus, hominum ſupra 30. millia, indeq; primum cum ipſis prælium ad Druydes atrox, in quo cùm initiò perdita omnia viderentur, Franciſcus Lotharingus Dux Guiſius inclinatã aciẽ diuina ope propriaq; quadam fortunæ felicitate reſtituit. Paucis pòſt interiectis diebus, cũ Aureliã vrbem, in quam Collighij fratres, & Largius cũ ſuis ſeſe receperant, Guiſius obſideret, caſtriq; egreſſus, foſſas ad alterum ciuitatis latus perducerct, à Io. Poltronio, quem Admiralius & Beza ſubornârant, venenata glande proditoriè percutitur: & poſt aliquot dies ſanctiſsimè expirat. Eius morte Gallia mortiferum vulnus accepit. Etenim non ineleganter à quodam dictum eſt.

Prælium ad Druydes.

Dux Guiſij opera Bezæ proditoriè interfectus.

L'oeil, helas! l'oreille, & l'espaule,
Ont cauſé meints maux à la Gaule. hoc eſt;
Oculus, eheu! auris & humerus,
Attulerunt multa mala Galliæ.

Qvod de morte Regum Henrici & Franciſci II. itemque Ducis Guiſij debet accipi. Itaque in eius funus cygneam planè Edmundi Campiani Societatis Iesv Theologi

E. Campianus Martyr in Anglia. logi (qui dudum CHRISTI Martyr inclytus eſt in Anglia) cantionem audiamus. Sic enim in ratione octaua inſurgit aduerſus Caluinianos. Hoc quoque tritum eſt in hac fece (inquit) omnia peccata eſſe paria. Itaque hac trutina, non leuiùs in Deum ſeueriſsimè iudicantem deliquerit ille caupo, qui gallum gallinaceum, quando non eſt opus, occiderit, quàm infamis ille ſicarius, qui plenus Beza, Gallum Heroa Guiſium, admirabili virtute principem, diſploſa fiſtula clanculùm interemit, quo facinore, nihil vidit orbis noſter, ætate noſtra, funeſtius, nihil luctuoſius. Itaque meritò nos iam olim cecinimus.

Inuictus vitiis, inuictus Guiſius armis,
Heu! Bezæ infanda proditione cadit!

PRODITOR, & ſi Princeps ei pepercerat, iuſſu Regis, quadrigis religatus in diuerſa tractus eſt. Per idem tempus Ioannes *Caluini mors & morbi.* Caluinus Geneuenſis Hæreſiarcha, pediculari morbo correptus, digno vitæ exitu interiit. Qua de re ſic Genebrardus in Chronologia. An. 1564. Caluinus 14. Cal. Iunij, tam variis morbis extinctus eſt, vt niſi

niſi à Beza ſcriptum eſſet, vix crederetur. Per 4. ferè annos diſcruciatus nouem horrendis morbis. Colica, Calculo, morbo articulari, Hæmorroidibus, febri phthyſica, Aſthmate, Hemicranio, Catharro continuo, vomitu denique ſanguinis. An mentiar, Beza, eſto tu iudex. Nam ad verbum iſta è tuo Gallico opuſculo exſcripſi. An Herodes terribiliùs animam Satanæ reddiderit, equidem neſcio. Tanquam ſorex, Beza, tuo iudicio periiſti. Cur iſta de tuo præceptore non occultabas? Cur famæ tui doctorculi ſic malè conſulebas. Hæc ille. Et tamen is, Caluinus inquam, cùm liberos in patrem, vxorum petulantiam in coniuges, fratrem in fratres, nurus in ſocrum, humanum genus armâſſet in Deum, & tenebras pluſquam Cimmerias mortalium mentibus offudiſſet, Galliæ ſolem ſe nominabat. Secutæ Hugonotorum inſidiæ Regi factæ, 3. Cal. Octob. 1567. cùm eſſet Meldis 10. ab vrbe Lutetia lapide, quò ſeſe Heluetiorum copiis pręſenti periculo ereptus, diuina ope recepit. Mox Hugonoti ea ſpe fruſtrati, Lutetiam obſident, ac cum Regio exercitu, ad Phanum S. Dionyſij, 3. Idus Nouemb. pręlium ineunt, in quo Conneſtabu-

Beza præceptore præ- dit.

Caluinus ſol Galliæ, ſcilicet.

Inſidiæ Regi Meldis factæ.

Prælium Dionyſiacum.

lis Momorantius cecidit. Quod verò templum S.Dionyſij, & buſta Regũ ferè omnia intacta reliquêre, cauſam aiũt, quia ibi Lud. Borbonium Condæam in Regem coronârunt, monetamq; auri tali inſcriptione cuderunt. LVD. XIII. DEI GRATIA. FRANCORVM REX. PRIMVS CHRISTIANVS. O impudentiam prædicandam! Malè certè cũ Clodoueo, qui primus omniũ fuit Chriſtianus, malè cum Carolo Magno, & Lodoico, qui in canonẽ Sanctorum ſunt relati, malè cum tot aliis piiſsimis Regibus, qui Chriſtianiſsimorum nomen obtinuerunt, ageretur! Ruinæ porrò & crudelitates, quas hæretici in Catholicos exercuêre, vix à poſteris credẽtur. Et quarum pars magna fui, inquit ille: Cùm enim anno ſequenti irruptionem feciſſent in Lotharingiam, etſi Princeps eſſet pacificus, eã penitùs expilârunt, exhauſerũt, deuaſtârunt. Vrbs Commercium, quę mihi natalis, cõſpurcata, prophanata, profligata tãtum non expilata. Vt ad generales ruinas redeam. Altaria vbiq; deſtructa, imagines comminutæ, templa multis locis incenſa, multis diruta, quid dico multis? ſanè numero incredibili, nimirum ad decem millia, & ſuprà. Quæ reſidua fuêre, ad vſum equorum com-

Condæus in Regem per Caluiniſtas coronatus

Furores Caluinianí.

commutata, aut in ſpeluncas latronum cõuerſa. Aureliæ, auguſtæ Crucis templũ, mirabili opere & celatura, Lugduni fanum Iuſti, actis cuniculis, & incẽſo puluere corruerunt. Sanctorum oſſa aut cõcremata, aut in profluentẽ deiecta. Sic D. Martini, apud Turones, Irenæi Iuſti, & Bonauẽturę, apud Lugdunenſes, Hilarij apud Pictauos, apud Engolimenſes, Diuorum omnium, qui ibi ſepulti erant, corpora amiſimus. Monaſteria ſupra ſexcenta, minimùm, ſolo æquata, quã calamitatem pertulit magna Carthuſia Allobrogũ, tertio lapide à Gratianopoli. Vaſa aurea atq; argentea, quę maiorũ pietas reliquerat templis, partim ab hęreticis, per ſacrilegium rapta, & in pecunias verſa, partim à Præfectis prouinciarũ in vſum belli capta. Euchariſtia porcis obiecta, pedibus ꝓtrita, oleo ſacro cocta, quodq́; horrendum magis eſt dicere, tergendis natibus adhibita, cùm eam vocitarẽt, irriſorio apud Gallos nomine, Ioannem Album, ſtultum appellantes CHRISTVM, ꝙ ſub figura panis corpus ſuũ ſacroſanctũ occuluiſſet. Precioſa veſtis, aulæa omnis generis & gemmata ſacrorũ ornamenta amiſſa. Ex vaſis ęneis & campanis, tormenta conflata, Bibliothecæ, quæ in noſtra

Sacrilegia.

Horrenda.

Vaſtitas, crudelitas, inhumanitas.

ſtra Gallia inſtructiſsimæ atque antiquiſsimæ fuêre, paſsim arſerunt. Buſta principum & nobilium magna crudelitate effoſſa. In his Ludouici XI. ſeditioſorum olim ſeueriſsimi vindicis, cuius ſtatuam in fano Cleriacenſi Aureliæ capite multârunt. Quin Franciſci II. cor in templo S. Crucis Aureliç ab iis igni concrematum. Multç vrbes ferro ignique vaſtatæ, multæ, multa auri pondo ſeditioſis extrema minitãtibus tradere coactæ, aliæ diuturno militum præſidio vexatæ, mœnibus nudatæ, pecunia multatæ, vectigalibus oppreſſæ, ciues in exilium acti, aut in oculis vxorum & liberorum trucidati, agri hoſtiliter vaſtati, coloni per ludibrium interempti, Francorum opes aliò tranſlatæ. Hic fructus Bezani Euangelij, ſeu veriùs cacangelij. Veteres crudelitates Bezani partim renouârunt, partim nouas exercuerũt. Ad Petram Fortem cohors præſidiaria, quæ accepto iureiurando in deditionem venerat è ſublimi loco, integra prçceps dato, quod genus ſupplicij Tyberio voluptati fuiſſe legitur. Moruaſij, quod oppidum eſt ad litus Rhodani, cùm ſeſe dediſſent, è veſtigio, contra morem militarem, ducenti crudeliſsimè cæſi, reliqui è faſtigio

Bezanorũ crudelitas.

ſtigio

ſtigio rupis acti præcipites. In prouincia Lugdunenſi Monbriſo, deiecto muro capta, cæſis mille ducentis. Adreſius, beſtia Nerone crudelior, duodecim nobiliſsimos viros, cum quibus pranſus erat, ex altiſsima turri in ſubiectum montem deiecit. In his & Monſalarium belli ſocium. Eandem crudelitatem exercuerat ad fanum S. Marcellini in Delphinatu. Septimo ab Aurelia lapide, in pago Patta, 25. pueri in templo cremati, atque duo qui euaſerant, à carnificibus Bezanis in flammam reiecti. Ad fanum Macarij in Vaſconia Catholici viui aggeſta humo obruti, pueri medij ferro ſecati. Sacerdotum viſcera fuſte intorta, ſenſim exacta. Cænomānis cùm res diuina ageretur, multi Sacerdotes occiſi, vnus ſuſpēſus. Monacho penem amputârunt, coctumque deuorare coëgerunt, tandemque vt quò deueniſſet, viderent miſerum, medium ſecârunt. Quis credat hæc, qui ea non viderit? & tamen ita verè acciderunt. Conſtat ſuprà 5000. Sacerdotes Dei omnis generis lentis & crudelibus ſuppliciis eſſe peremptos: quibuſdam eorum pellem detractam, qui octauo aut nono demùm die, quaſi ad inſaniam redacti, ſpiritum exhalabant. Multis

Adreſij immanitas.

Barbaries plus quàm Turcica.

Sacerdotes ſuprà 5000. occiſi & trucidati.

tis caput amputatum, alij militari ſupplicio minoribus tormentis expoſiti, aut ęnearum machinarum ori alligati, emiſſo igne in fruſta diſtracti, plurimi vnco, ſummo gutturi affixo, dolore & inedia confecti, non pauci in templorum crucibus ſuſpenſi. *Horrenda crudelitas.* Plurimi etiam ſulphureo puluere inſtructi, lardoque perūcti, miſſo igne arſerunt. Alij cādentibus verubus viui, per poſteriores partes infixi, alij clauis ferreis, in abraſam capitis partem adactis, exſtincti: nonnulli exenterati, quorum viſcera fruměto reſperſa, in alimētum porcorū ceſſerunt. Ad caſtrum Longumellum, *Mirum ſupplicium.* vbi Beza Prior aliquādo fuit, Sacerdos vir ſanctiſsimus ab illis capitur: qui cùm fratris pecunia ducētis aureis ſeſe redemiſſet, tale ſupplicium pertulit. Penem fune ſtricto alligârunt ad tertium vſq; lapidem, incitatis equis, fratre eiulante & ſequente, traxerunt: ad focum ſuſpenderūt vt ſubiecto fumo extinguéretur. Denique inſtar porci linea recta in partes dilaniârunt. Multi ſuperſunt adhuc mutili, diſſectis naribus, amputatis auribus, pedibus ſciſsis aut aduſtis, vnguibus extractis, cæcati, vulnerati, ſenſibus ſpoliati qui harum crudelitatum præ ſe ferunt veſtigia. Sacræ Virgines innume-

numeræ violatæ; Mulieribus grauidis vterus ferro cæſus, infantes ad ſaxa acti, antè mortem accepêre quàm vitam. Longum eſſet recenſere quot oppida, quot prouinciæ penè funditùs ſint euerſæ. Tres exercitus interdum 4. tota hyeme Gallia aluit: nec eſt qui eloqui poſsit Germanorum latrocinia, Gallorum perduellium ſacrilegia, Anglorum fallacias, Flandrorum direptiones: In ſumma Gallia videri queat ſcopus, contra quem nequiſsimi homines, inſtigante Beza, omnia nequitiæ ſuæ tela direxerunt. O portentoſum Bezæ Euangelium. Mox ſecuta eſt Larnacenſis pugna, in qua Condæus cum exercitu cæſus, coronam accepit, quam ipſi Beza toties fuerat pollicitus. Dux Bipontinus temulentus obiit, nihilominusque Admiralius, verum rebellionis caput, exercitum reſtituit. Pictauium obſeſſum, à generoſiſsimo Duce Henrico Guiſio, proditoriè Franciſci occiſi filio, ſtrenuè defenditur, quæ quidem vrbs liberata ſummæ victoriæ occaſionem propè Moncontourium dedit. Tertia enim Octobris dies, 1569. Gallias de ſuorum ſcelere & perfidia edocuit, eademq; legitimo magiſtratui ereptum, penè gladium reſtituit, & impic-

Galliarum miſeria.

Larnacenſis pugna.

Condæus cæſus.

Pictauij obſidio.

Pugna ad Mōcontourium. impietati ſuas pœnas dedit. Admiralij opera acies diligentiſsimè erat inſtructa, qui tamen ex veteri ſua arte ſibi cauit poſt principia. Ad extremum, dum vtrinque in ſe ipſos ſæuiunt Germani, ducibus vtrobique Comitibus Manſsfeldiis, religione & armis iam contrariis, & rebellium equitatus Gal-
Admiralius fugax. licus, lanceis inſtructus, ſocios pugnantes deſereret, ipſi quoque Germani equites fugam arripiunt, præcurrente illis gnauiter Admiralio. Ingens ibi ſtrages omninò rebellium & ſociorum, & Bipontini ita ad vnum omnes cæſi, vt non ſuperfuiſſe putetur, qui ad ſuos nuncium referat. Hæc victoria Ręgi regnum, & ſuam Eccleſię trànquillitatem reſtituit. Anno 1570. tertium pacificationis edictum in Francia: Anno verò 1572. cùm diu fuiſſet in aula Admiralius, Regis Nauarræ nuptiæ, menſe Auguſto, quas excepit ob quandam in Catholicos Principes coniurationem Dies Bartholomeanus,
Pariſienſes Matutinæ. ſiue Pariſienſes matutinæ, in quibus iuſto Dei iudicio ſupplicium de Admiralio, & reliquis perduellium capitibus ſumptum, abfuère Beza ſuis mœnibus tectus, & Comes
Montgomerÿ mors. Montgomerius, qui tamen 1574. captus, menſe Iunio Lutetiæ ſecuri percutitur. Ha-

ctenus

ctenus à me hæc ita commemorata ſunt, vt quot quanta mala piſtolicum Bezæ, ſeu,vt quidam alius, priapicum Euãgelium Franciæ regno,viciniſq; prouinciis attulerit, eſſet vnicuiq; peruium. O miſerum te Beza, ſi intelligis (iis enim propè te verbis, quibus olim Cicero M.Antonium lubet affari) miſeriorem ſi non intelligis, hoc literis mandari, hoc memoriæ prodi, huius rei ne poſteritatem quidem omnium ſeculorum vnquã immemorem fore: Religionem auitam ex regno Chriſtianiſsimo profligatã, Franciſcum Guiſium, qui Galliarũ decus ac lumen fuit, proditoriè, te inſtigante, cæſum: Regem tuis inſidiis ſæpe appetitum, omnes Cõſulares, Prætores, Magiſtratus, Nobiles, omnem ſobolem iuuẽtutis, vnoque verbo Francicam Rempub. afflictã, atq; exterminatã. Vt enim in ſeminibus cauſa eſt arborum & ſtirpium, ſic Francicæ calamitatis ſemen tu fuiſti. Dolent Caluinianæ perſuaſionis homines 3. vel 4. ſuorum exercitus, totq; duces interfectos? eos Beza interfecit. Deſideramus illuſtriſsimos Principes, totq; fortiſsimos homines? eos quoq; nobis Beza eripuit. Auctoritas Eccleſię, & Regię maieſtatis, afflicta eſt? eam Beza ſeditioſus, cõ-

Piſtolicum Bezæ Euãgelium.

In Bezam.

Beza peſtis Galliæ.

cionator afflixit. Omnia deniq;, quæ tot annos vidimus, quid autem mali nõ vidimus? ſi rectè ratiocinabimur, vni Bezę accepta referemus. Vt Helena Troianis, ſic iſte Galliæ cauſæ tumultuum, cauſa peſtis, atque exitij fuit. Quæ vt negare minimè poterit, ſunt enim in recẽti omnium memoria, ita Principibus paratas inſidias malitioſè ſibi & ſuis imponi, ſuo more, fortaſſe dixerit. Sunt enim omnes in Caluiniana ſchola ita informati, ita inſtituti, vt quidam, cuius ſcriptum exſtat, eruditè & grauiter annotauit, vt quæcunque meditantur, quæcunque agunt, quô priùs facta, quàm cœpta eſſe audiantur, ſi negare nequeant, ea ipſa in aduerſarios exonerent, eorumque innocentiæ & integritati, ſuas fraudes, ſuas machinationes, ſua veneficia, ſuas cædes imputent. Pauca igitur ex Carpentario Caluiniano huc annotemus, ne ſibi falsò Beza putet affingi, ſe Regi Franciæ, adeoq; Principibus necem eſſe ſæpe machinatum. Exſtat ergo quoddam Carpentarij illius ſcriptum, in quo palàm aſſerit, eò ſpectare, eò tendere omnes Cauſariorum conatus (ſic enim ille Caluinianos quoſdam appellat) vt Reginam matrẽ cum catulis eius tollant.

Artes Caluinica.

In Regẽ & Principes Galliæ Bezæ coniuratio.

Eius

Eius rei exitum polliceri eos ſibi, auctoritate vatis illius impuriſsimi (ita homo Caluinianus Bezam, Caluinianorum Pontificem & Regem, vt ipſe loquitur, appellare non dubitat) eius orationem, vti oraculum, eius ſcripta, vti libros Sibyllinos, excæcatos homines (vtique Caluinianos) recipere: eum ſegnitiem & languorem Cauſariorum ſemper incuſâſſe, quòd quietè & pacificè viuendo, hoſtilem animum erga Papiſtas, & erga Regem deponere viderentur. Ait certis indiciis ſe ſatis accepiſſe, eum apertè Regis caput petere, & multa alia quibus Caluinianorum furores & amentiam, & hoſtilem in Regem animum ſatis declarant. Ait itidem Carpentarius, ſe ſæpiùs obiurgâſſe Cauſarios aulicos (Caluiniſtas dicit) quòd illos non puderet homines flocci & nihili, & omnibus probris & vitiis coopertos, impenſis publicis alere, & illis ſuas legationes & negotiationes magis ſerioſas & graues demandare. At illi, inquit, mihi in aurem obmurmurabant; Breui magnum, & pulcherrimum facinus conficient. Ex quo facilè colligebam cauſam in ſuo ſinu, tanquam in vagina reconditos habuiſſe latrones & ſicarios, à quibus magis Principibus,

Beza Pontifex et Rex Galliæ.

Cauſariorũ ſcopus.

quàm priuatis, timendum eſſet. Deniq; illos intelligebam vndiq; colligere homines, feroces, audaces & manu promptos ad ſcelus perpetrādum. Cauſam autem, cuius crebrò facit mētionem, ait idem auctor, nihil aliud fuiſſe, quàm quorundā Caluinianorum, qui pace vti & quietè viuere noluerunt, coitionem & factionem, ad interturbādam tranquillitatem publicam, contra leges & edicta Principis initam. Ab hac ergo cauſa vocat Cauſarios, huic cauſæ addictos: quos etiam ait conuentus aſsiduè habuiſſe, in iis nullum verbum de Deo, pace & tranquillitate tractatum, de bello, de ſuſcitando tumultu verba fuiſſe: publicè religionem præ ſe tuliſſe: in abdito remotis arbitris, nihil aliud quàm arma & bellum ſpirâſſe: Bezam in his incendiarium & Furiam, ac veluti Sinonem quendam exſtitiſſe. Perſpicuè enim licet animaduerti, eum de Beza dicere, cui etiam hoc fert teſtimonium, eum grauiter increpare Cauſæ ſuperſtites, quòd Principes Galliæ, ſæpè ab illo antea ad necem notatos atque deſignatos, non occiderint. Hæc ille Caluinianus: ex quibus coniici facilè poteſt, quales demùm illi & ſint & fuerint, qui ſe reformatæ Religionis & Euangeli-

Cauſa Caluiniſtarū, quid.

Beza Sinō.

Beza ſicarius.

gelicos iactabundi gloriantur. Atque hæc de vita Bezæ bellorum Franciæ inſtigatoris: ad doctrinam hominis veniamus. Quo in argumento, quid primum querar? ſanctorum maieſtatem Bibliorum videlicet, à Poëtaſtro impudiciſsimo fœdiſsimè violatam? Enimuerò peccatori dixit Deus, vt eſt in Pſalm. 49. *Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis Teſtamentum meum per os tuum? Tu verò odiſti diſciplinam, & proieciſti ſermones meos retrorſum: Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, & aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum: hæc feciſti & tacui. Exiſtimâſti, iniquè, quòd ero ſimilis tui, arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam. Intelligite hæc qui obliuiſcimini Deum: nequando rapiat, & non ſit qui eripiat.* Hoc loco cùm ſe tam graphicè depictum eſſe Beza perſpiciat, cur vocem ad ſe Dei præpotentis interea diſſimulat. Origenes, vt in Origeniſtarũ hæreſi Epiphanius auctor eſt, ad hunc verſum complicato libro, è concione receſsit, ac miſerè eiulare cœpit, recordatus ſe Alexandriæ, vi perſecutionis adactum ad grana

Hæc de vita Bezæ: iam de doctrina.

Biblia violat.

Pſalm. 49.

Origenis exemplũ Bezæ propoſitum.

Impudens Bezæ temeritas.

Contra Sycophãtam.

Nouum Teſtamentum deprauat.

Locus beati Lucæ à Beza corruptus.

Thuris Diis gentium offerenda, adeò vt auditores omnes commiſeratione tacti cum eo lachrymarentur. Beza cùm tot impuritates in ſe, tot flagitia & ſcelera, quæ hoc libello deſcribuntur, ſuſceperit impudens, & illotis manibus ad ſacras literas accedet, eas ore impuro contaminabit, in hæreſi ſuſceptaque amentia immotus perſiſtet, & de ſua ſalute ſe certum eſſe prædicabit? Sed frontem dudum perfricuit, itaque pergamus. Non enim libros quoſdam ſolùm cum ſuo magiſtro è Bibliis repudiauit, ſed nouum inſtrumentum etiam impia verſione deprauauit, fœdiſsimiſque & obſcœniſsimis annotationibus, vt infrà dicetur, nouum IESV CHRISTI Teſtamentum conſpurcauit. Pauca de multis adferam. Etenim, vt cùm Campiano, qui in ea confeſsione ſanguinem ſuum fudit, illud in medium proponam, Beza verbum illud arcanum ex Lucæ, 22. cap. *Hic eſt calix nouum Teſtamentum in ſanguine meo, qui* (calix) *pro vobis fundetur*, auſus eſt vt corruptum vitiatumque traducere, quòd hæc oratio nullam expoſitionem niſi de vino calicis conuerſo in verum CHRISTI ſangui-

ſanguinem patiatur. Textus enim habet, ποτήριον ἐνχυνόμενον. Alio loco animam CHRISTI cadauer appellat, ſceleratus: Et, vt IOANNES DVRÆVS Scotus, eruditiſſimus Societatis IESV Theologus, aſſertor CAMPIANI, aduerſus VVitakerum animaduertit, Euangelium Ioannis mutilat: eius verba ſunt eiuſmodi: Euangelij Ioannis partem (ait) quæ mulieris adulteræ hiſtoriam complectitur, ab inimicis fidei, ſceleris impunitatem vxoribus ſuis dare metuentibus, de codicibus ſuis ſublatam fuiſſe AVGVSTINVS teſtatur. Annón idem, VVitakere, tuus Beza præſtitit? *Ad me quidem quod attinet* (inquit) *non diſſimulo mihi meritò ſuſpectum eſſe, quod veteres illi reiecerunt.* Vbi mira impudentia EVSEBIVM, CHRYSOSTOMVM, THEOPHYLACTVM hanc hiſtoriam ait reieciſſe, quorum id nemini vel in mentem vnquam venit. Addit deinde ſuę cenſuræ argumēta ſanè grauiſsima. *Quod narrat* (inquit) *IESVM ſolum fuiſſe relictum cum muliere in templo, neſcio quàm ſit probabile.* O intolerādum impuriſsimi nebulonis audaciam: mala profectò mens, malus animus: quaſi tantundem eſſet

Animam Chriſti cadauer appellat.

Duræus Scotus.

Beza Euāgelium Ioannis mutilat.

In cap. 8. Ioan.

Impia & ſceleratiſſima Bezæ de Chriſto verba.

periculi, ſi ſolus in templo CHRISTVS cum muliere relinqueretur, quantum ſi cum ſua Candida Beza: aut non eodem argumento pulcherrimam illam mulieris Samaritanæ cum CHRISTO loquentis hiſtoriam, reiicere poſſet. Pergit verò furcifer. IESVM *digito ſcripſiſſe in terra, nouum mihi & inſolens videtur, nec poſſum coniicere quomodo poſſet ſatis commodè explicari; tanta deniq; lectionis varietas facit, vt de fide hiſtoriæ dubitem.* Quicquid ergo in Scriptura Bezę nouũ videtur, quicquid ille non ſatis commodè explicare poteſt; quicquid variè in codicibus legitur, ſuſpectum eſſe atq; dubium debet. Iam ad alia tranſeamus, nam pręterquam quod aduerſus humanam CHRISTI naturam in reſuſcitando Lazaro blaſphemauit, quidnám illud eſt quod in Concilio Piſsiaco in tanta Principum ſummorumq; Theologorũ corona euomuit potiùs quàm ſcripſit, tãtum abeſſe CHRISTVM ab Euchariſtiæ Sacramento, quantum abſit ſupremum cœlum ab infima terra? O blaſphemum os & impudens: O Sacramentarium in vltimas terras deportandum! CHRISTVS enim Dominus diſertis verbis teſtatur, ſe in hoc ſacro epulo, verum corpus & ſanguinem ſuum exhi-

Beza mira audacia.

Blaſphemia Bezæ.

exhibere. Sed quibus tandem machinis ipſi Deo conatur mendacium affingere? His nimirum axiomatis, quæ ipſius Candidus ex eius libello in Calumniano candore annotauit. *Bezæ axiomata impia.*

QVICQVID non poteſt fieri iure phyſico, id etiam ne diuino quidem iure fieri poteſt.

CLAVSO an reuoluto lapide, Dominus reſurrexerit, ex hiſtoria Euangelica colligi non poteſt.

CHRISTVS non ingreſſus eſt per clauſas ianuas.

CHRISTVM inuiolata matris virginitate natum, neq; verbi auctoritate, neq; fidei analogia, neque alicuius Patrum probabili coniectura nititur.

NVLLVM apicem oſtendi poſſe ex ſacris literis, vnde conſtet, vel ante, vel poſt glorificationem, eſſentiale corpus CHRISTI, vllam Phyſici corporis proprietatem abieciſſe.

HÆC Bezæ blaſphema ſomnia indicâſſe, refutâſſe eſt, aliquem tamen è veteribus opponamus, ne nos armis deſtitutos prorſus arbitretur. *Aduerſus Bezæ axiomata.*

ADVERSVS primũ, Auguſt. lib. 3. de Tri-

nitate, cap. 5. Cùm ad nutum Dei, aqua in vinum conuerſa eſt inuſitata celeritate, vis diuina, non lex aut ius naturæ, etiam ſtultis fatentibus declarata eſt. Fortior eſt enim Dei conſtitutio, quàm virtus aut ius naturę, Chriſoſt. hom. 32. in Matth.

Adversvs tria ſequentia. Auguſt. ſerm. 138. Quomodo de ſepulchro exire non poſſet, qui ex incorruptis matris viſceribus, ſalua virginitate proceſsit? Et rurſus idem: Perfidi Iudæi monumenti lapidem ſignauerunt vt nō haberet egreſſum Christvs. Sed ſicut mundus eum non capit, ita nec ſepultura cuſtodit. Et paulò pòſt: Fefellit cuſtodes, exiliuit de ſepulchro, apparuit diſcipulis ianuis non apertis, inde clauſus exiit, huc, excluſus intrauit. Idem ait ſerm. 156. & 159. & 160. vbi hæc verba ſunt, refer ad omnipotentiam non ad phantaſiam. Idem Enchirid. ad Laur. c. 34. Quòd ſi vel per naſcentem, eius corrumperetur integritas, iam non ille de virgine naſceretur eumque falsò, quod abſit, de Virgine Maria natum tota confiteretur Eccleſia.

Adversvs S. Auguſt. de Ago. Christi, cap. 24. Omnia poſsibilia ſunt Deo, nam & ambulare ſuper aquas, contra naturam huius

ius corporis eſſe manifeſtum eſt, & tamen ipſe Dominus ante paſsionem ambulauit, & poſt reſurrectionem ſuam fecit de corpore ſuo quod voluit: ſi enim potuit ante paſsionem clarificare illud ſicut ſplendorem ſolis, quare non potuit & poſt paſsionem, & quantã vellet ſubtilitatem in temporis momento redigere, vt per clauſa oſtia poſſet intrare? Chryſoſt.hom.42.in Ioan. IESVM, nihil à ſua natura motũ mare, vt Dominũ admirabiliùs prætulit. Theophylact.in 6. c. Ioan. Hoc autẽ loco (ait) maius miraculum fit, manens enim in ſua natura mare, in ſuperficie ſua ferebat Dominum, & hoc quidem aduerſus Caluini impietatem, qui vt CHRISTO miraculũ detraheret, ſoliditatem mari attribuit. Sexcenta Patrũ loca, prudens breuitatis cauſa prætereo, & multa omninò ſunt in tuo, Beza, Candido, ex his pauculis ſic infero. Beza, vt verbum CHRISTI, hoc eſt corpus meum, hic eſt ſanguis meus, doceret eſſe impoſsibile illa falſa axiomata quinq; vaniſsimè poſuit. Auguſtinus, omnium cõfeſsione ſanctiſsimus (vt de cæteris Patribus, & conſenſione Eccleſię taceã hoc tempore) contradicit: Vtri magis adhibenda fides? ſanctóne & Theologo

Caluinus maluit mari ſoliditatẽ tribuere, quam Chriſto miraculum in corpore.

Patribus fides adhibẽda potius, quàm Bezæ.

logo eruditiſsimo, an poëtaſtro & ſcurræ impuriſsimo & impudiciſsimo? O Bezam craſſum Theologum, ô Dialecticum miſeratione digniſsimum! Et loco Prophetarum & Apoſtolorum, Philoſophos & Poëtas impios, nominatimque Lucretium, impius ipſe & prophanus allegat. Immò verò quid mihi dicis de Platone, & de Cicerone, & de Virgilio? Inquit Aug. pſal. 103. & Hieron. ad Euſtoch. Quis conſenſus CHRISTO cum Belial? Quid facit cum Pſalterio Horatius? Cum Euangeliis Maro? Cũ Apoſtolis Cicero? Quos tamen ferè omnes in hac materia, Achillæi argumenti inſtar allegâſti. Taceo contradictoria huius Berengarij diſcipuli. *Veram præſentiam corporis & ſanguinis* CHRISTI *in cœna non inficiamur. Non eſt magis præſens quàm olim ſanctis Patribus.* Item: *Panis & Vinum ſigna ſunt & ſymbola non rerum abſentium, ſed præſentium. Non magis præſens eſt nobis carne ſua, quàm Rex Hiſpaniarum Indiæ Orientali vel Occidentali, quarum neutram, opinor, niſi fortè depictam, vidit.* Item: *Idipſum corpus Domini, quod traditum eſt pro nobis, & ſanguis fuſus pro nobis, communicatur in cœna. Caro* CHRISTI *procul abſens ſignis adhibitis ſignificatur.* O acumen Carneadeum! Et

Caluiniani candor, p. 123.

Beza contradictoria.

crede

crede huic beſtiæ ſalutem animæ tuæ, Lector, Chriſti Domini precioſiſsimo ſanguine redemptæ. Sed hæc didicit à magiſtro Caluino qui vt Lutheranos & Zuinglianos infatuaret ſuum illud eſt, & non eſt, excogitauit, vt fuſius in alio quodam opere, Domino faciente, oſtendemus. Cui tamen vni poſt Deum, ne exceptis quidem Apoſtolis, veram cœnæ intelligentiam attribuit, eadem rabie, qua in extaſim raptus pro ſuggeſtu, turbulentis illis & tribunitiis ſuis cócionibus, exclamare dicitur; Non eſt ſalus extra Geneuã. Malè certè igitur Anglis, tuis erroribus dementatis conſuletur: vt de aliis nihil dicam. Procedamus vlteriùs. Docet in expoſitione Pſalmi 73. verſu 7. Genebrardus, quàm imprudenter ſuo ſe gladio Beza iugulârit. Vox Pituhim (ait) non ſolùm ianuas, ſed ſculpturas etiam & picturas deſignat. Quod Beza ſequitur, vt ſe & ſuos ſicarios pingat, qui ſacras imagines ſolent demoliri & excindere. Eſt enim Pſalmus ille Propheticus, aduerſus Eccleſiarum vaſtatores. Fuiſſe verò picturas & cælaturas varias in Dei templo apparet, 3. Reg. 6. Vbi Cherubis omnia ſparguntur, quos alatos fuiſſe puerorum imagines docent Thalmudici,

Caluini eſt & non eſt.

Deplorata Bezæ impudentia.

Beza Iconomachus.

Imagines eſſe retinendas.

dici. Quin Cherubim obumbrantia ſiue tegentia propitiatoriũ tam Moyſis, quàm Salomonis, opificio erant ſolido & ſtatuario. Adde Theraphim ſacras quaſdam imagines Oſee 3. quales Dauid domi habuit, tanquã lares & penates, 1. Reg. 19. Quare præceptũ de nõ faciendo ſculptili R. Iaphet, cum noſtris, exponit in malam partem de idolis, vt & citat Abben Ezra in illud 3. Oſee. Sic R. Leui in 20. Exod. Itaq; prima Eccleſia habuit cruces. Arnob. lib. 8. contra Gentes. Tertull. de corona mil. & veteres quiq;. Euſeb. lib. 7. c. 18. Theoph. in 9. Matth. Sozom. lib. 5. c. 21. Euag. lib. 4. hiſt. c. 26. Imagines Christi & Virginis D. Lucas pinxit, Niceph. lib. 14. c. 2. Damaſc. lib. 4. c. 8. Lampridius in Alexandro Mammeæ. Prudentius, Aug. lib. 1. de conſ. Euang. c. 10. Petrum & Paulum cum Christo pictos pluribus locis meminit. Xenaias ſiue Philoxenus Hierapoleos Epiſcopus Eutychianus, primus Iconomachus, à Patribus notatur, ſub anno 493. Niceph. lib. 16. c. 27. & Cedrenus. Sed imperitæ multitudini facilè imponunt Cyclopes iſti, de quibus Matthæus Launæus in ſua declaratione Gallica conqueritur. Locum, in gratiam Lectoris, Latinè reddam,

Launæi locus, Latinè redditus.

dam,

dam, vt potero. Sed cuius demùm ſceleris (ait) Proteſtantes ipſi conuincerentur? Pinguntenim illi, fingi cælarique curant, & publicè vendi patiuntur ſigna & Icones Doctorum ſuorum, ſi quos præcipuo quodam honore coluerunt, vt Martini Lutheri, Caluini, Zuinglij, Melancthonis, aliorumque qui dudum mortui ſunt: atque adeò ipſius Bezæ, (& nuper Mülleri) etſi viuant adhuc & nobiſcum hîc humi repant. Miniſtri, Doctores, & earum ſectarum ſtudioſi, eiuſmodi picturas in Bibliothecis habent, iis ſimplices mulierculæ ſuos lectos cingunt, ac earum nonnullæ, ipſis plus æquo deuotæ, maiorique zelo, quàm par eſſet, incenſæ, eas pietatis oculo intueri ſolent, adeò vt quædam deprehenſæ ſint, flexis genibus, coram illis orare. Sed & permulti reperti ſunt vtriuſque ſexus, Caluini idolum collo geſtare, qua deuotione erga Müllerum Auguſtanæ quoque affectæ ſunt: cùm in templis interea, vel in ædibus CHRISTI crucifixi imaginem non ferant, (præſertim Caluiniſtæ) quæ paſsionis eius myſterium, genusq; mortis, quam pro nobis paſſus eſt, in memoriam reuocet, vt ea ratione iuſtificemur

Hæretici ſuorum Doctorũ imagines colunt.

Caluini idolum.

Vſus & finis imaginum.

coram

coram iudicio Dei, & in vitam æternam viuificemur, cùm in eius nomine, ſaluos nos fieri oporteat, in eumq; finem nobis à patre ſit conceſſus. Similiter ſanctiſsimæ Virginis Mariæ matris Domini noſtri Iesv Christi, non patiuntur imagines, quibus admonemur, eum in carne veniſſe, hominem illum factum eſſe, nobis per omnia ſimilem, excepto peccato, vt, teſtante Apoſtolo, thronum gratiæ eius confidenter adeamus, miſericordiæ obtinendæ cauſa, gratiæq; conſequendæ, vt iuuemur in tempore opportuno: Neq; pariter ſanctorum Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, aliorumq; Seruorum Dei præcellentium, qui tam multa paſsi ſunt, vt Iesvm Christvm filium Dei eſſe mundiq; ſeruatorem teſtificarentur, qui per patientiam, aduerſus immanitatem Tyrannorum tam conſtanter dimicârunt, & importunis hæreticorum ventis, tam viriliter reſtiterunt, ad plantandam, erigendam, & confirmandam Eccleſiam, & doctrinę diuinæ, quæ in ea eſt, puritatem: ſeſeque totos, mundo, diabolo, & cõcupiſcentiis opponentes, tam piè ſanctequè vixerunt, vt eorum ſanctitas non ſolùm, dum in viuis agerent, verùm etiã poſt

Imagines B. Virginis.

Imagines Sanctorum.

mor-

mortem, tot ſignis, prodigiis, & miraculis eluxerit. Reiiciunt, inquam, imagines eiuſmodi, quæ hiſtoriarum loco ſunt nobis ob oculos poſitæ, vt in iis nobis miſericordiã Dei liceat intueri, qui tantas liberalis Magnificentiæ ſuæ dotes ſuis creaturis impertiit: vt nobis exemplo ſint, vitæ piè & iuſtè traducendæ, nobisq; perſuadeant, præſtò nobis ſemper eſſe diuinum auxiliũ in tribulationibus & anguſtiis, patentemque nobis fore cœli portam, ſi modò factis totaq; vita ratione exprimamus virtutẽ, pietatem, ſanctitatem, & conſtantiam eorum, qui nobis iis imaginibus & hiſtoriis imitandi proponuntur. *Fruct⁹, quos ex v̄ſu ſacrarum imaginum percipimus.*

Pro ſacris autem illis imaginibus, ſuorum Doctorum idola excitant, ſi nõ in ſuis templis, at certè in ædibus, tantiſper dum illa in apertum publicumque produxerint. Interea ſatis illud cognoſcitur, eiuſmodi Doctores & Miniſtros non fuiſſe Sanctos vel Angelos, ne quid dicam grauius: neque vel longiſsimo interuallo veſtigia ſecutos illorum optimorum & ſanctiſsimorum Patrum, qui primi religionem Chriſtianam atque Catholicam inſtaurârunt. Nam, vt mortuos, in ſuis ſepulchris quieſcere

Beza arro-gantia, ambitio, ſuperbia. iubeamus, vnum Theodorum Bezam, exempli gratia, proponemus, cuius, & ſi viuentis adhuc, imago, per vniuerſas Europæ regiones volitare cernitur. Interea plures Miniſtri Galli, Germani, Angli, diſcipulique quamplurimi, ac multi alij graues & fide digni viri, qui Geneuã adierunt, nobiſcum teſtabuntur, neminem in Europa reperiri, ne militarem quidem, & gladiatoria firmitate virum, ipſo arrogantiorem, ſuperbiorem, & ambitioſiorem, adeò vt nemo ſit omninò mortalium, adeò abiectus, adeò humilis & manſuetus, qui ipſum ferre poſsit, & quem tandem eius non tædeat. Quod perperam admodum quadrat, non dicam in Reſtauratorem ſeu Conformatorem Religionis Chriſtianæ, qualem eſſe ſe ille autumat, ſed ne in ſimplicem quidem ſacerdotem Deique miniſtrum, & ſanctæ Eccleſiæ Domini noſtri IESV CHRISTI paſtorem. Oportet enim populi Doctorem *Humilitas decet Eccleſia paſtorẽ.* & Dei Miniſtrum, imitatorem eſſe IESV CHRISTI, & tanquam eius expreſſam quandam effigiem, ſeſeque populo ceu ſpeculum quoddam & exemplar humilitatis exhibere, cùm humilitas ſit tanquam parens, & veluti nutricula fidei. Bezam non eſſe eiuſmo-

iuſmodi, ſciunt omnes qui eum norunt, & quibus aliqua cum ipſo familiaritas interceſsit, quiúe legunt eius inuectiuas, plenas impudentiæ, vanitatis, aſſentationis, ſuperbiæ: nihilominus tamen idolum beſtiæ in precio eſt, & à ſuis ſuique ſimilibus circumfertur & colitur. *Bezæ inuectiua.*

SED quid his immoremur? quidam iſtorum Iouis, Veneris, Dianæ, Mercurij, aliorumque Diabolorum, quos olim Æthnici pro Diis coluerunt, imagines & picturas retinent: ſuas aulas, cubicula, officinas, hiſtoriis ornant, quæ cùm omni genere libidinis infames ſint, nulla in re alia, vſui ipſis eſſe poſſunt, quàm vt eos malo exemplo peruertant, adoleſcentes corrumpant, & homines vtriuſque ſexus, ad nequitiam impellant. Geneuæ etiam publicè diuenduntur, forum quod è regione Baſilicæ eſt, iis tanquam emblematis diſtinguitur, Syndici, Miniſtri, & alij ſanctæ illius ciuitatis (vt loquuntur) Rectores è conſilio redire nequeunt, quin iis oculos paſcant, cùm tamen impuritatis æternum ſint veluti monumentum, & ad omne flagitij genus ceu quoddam irritamentum. Permittunt eas, *Hæretici etiam Geneuæ prophanas imagines retinēt.*

vt emant, ciuibus, domiq́ue detineant. Porrò licuit animaduertere, in iis pagis & vrbibus, quæ Proteſtantes & Hugonoti, partim vi, partim aſtu & deditionibus olim occupârunt, CHRISTI Domini, ſacratiſſimæ Virginis, ſanctorumq́ue ſeruorum Dei fractas eſſe potiùs & combuſtas imagines, quàm Idolorum, & ſtatuarum Gentilium, & omnis monumentorum impuritatis. Vnde illud quæſo, vt CHRISTI Domini imagines & Sanctorum, quæ in ædificationem nobis & exemplum propoſitæ ſunt, impenſiùs execrentur hæretici, quàm Diabolorum eorum, & Idolorum, quæ ab Æthnicis olim colerentur, quæq́ue non niſi exemplo perniciosa eſſe poſſunt, & diabolicam omnibus inſtructionem adferre? Quid ex eo concludi poteſt aliud, niſi CHRISTI Domini ſanctitatem, eius mortem, & paſſionem, atque in genere, quidquid ab ipſo vnquam pro nobis effectum eſt, ſimiliterq́; vitam Sanctorum eximiam & piam, eorum conſtantiam, patientiam, proq́ue CHRISTI nomine perpeſſa ſupplicia, iſtis eſſe odioſa, eorum ingratam hiſtoriam, & memoriam iniucundam: Vitam verò turpiſsimam, libidines, adulteria, impuritates Iouis, Veneris, Mer-

Cur hæretici prophanas potiùs quã ſacras imagines velint.

Mercurij,& ſimilium ipſis arridere,eſſeque longè acceptiſsima? Quæ pace eorum à me dicta ſint, qui pudoris ſunt & caſtitatis ſtudioſi, nam è ſuperioribus iſta elici poſſunt & concludi. Imagines enim libentiſsimè conſpicimus, literas legimus cupidiſsimè, eorumque gratiſsimam memoriam habemus,quorũ vita, reſq; geſtæ nobis placent, quos æmulari & ad quorum imitationem vitam noſtram componere volumus.Contra verò eorum monumenta deteſtamur, quorum à vita & factis abhorremus.Itaque concludemus eos crucis hiſtoriam & imaginem exoſculari, perpeſsionumque,quas pro nobis CHRISTVS IESVS tolerauit, qui cum S. Paulo in eius cruce gloriantur, per quam mundus ipſis eſt crucifixus, & ipſi mundo: eos autem qui ab illis ſacratiſsimis rebus auerſantur,aliunde quàm à cruce honorem ſibi quærere,nec in CHRISTO Domino verè gloriari. Hæc hactenus ex Launæo. Quis autem Bezæ de Ioue, Baccho, Venere, Hortorum Deo, Pantagrueliſmo ſenſus ſit, non modò fœda & libidinoſa epigrammata arguunt, verùm etiam eius declarat ingenium. Is enim, quod in Caſtalione reprehendit in Cantico cantico-

Catholici in cruce Domini cum S. Paulo gloriantur.

Beza miſcet ſacra profanis.

rum, res ſacras ita verſibus expreſsit, vt non tam Chriſtianum poëtam, quàm Catullum aliquem aut Propertium referat. Si exemplum requiritur, en quibus ille verſibus hominum animos, ad pœnitentiam & lachrymas præparauit, cùm Pſalmum illum, Miſerere mei Deus, doloris ac pœnitentiæ plenum carmine eſſet redditurus. Sic enim Berſabeen, quaſi Candida eſſet deſcribit.

Miratus patulæ radiantem frontis honorem,
Purpureasq; genas, pulchri & diſcrimina naſi,
Os roſeum, & flauos per eburnea colla capillos,
Marmoreumq; ſinum. Et paulò pòſt:
Illa illum ſenſit venientem, & læta recepto
Hoſpite, nil præter Veneris iam cogitat artes,
Omnibus arridet pulchræ ſibi conſcia formæ,
Nunc ſinit extrema criſpanti fronte capillos
Ludere, nunc varia diſcriminat arte vagantes,
Iam celare ſinum ſimulat, mammasq; coërcet.

CÆTERA pudor adſcribere prohibet. Sed ſit ille libidinoſus, & miſceat ſacra profanis, at eſt acutus in multis. Videlicet: nam *Acumen Bezanum.* in argumento, quod in fine ſuorum Pſalmorum præfixit Cantico B. Mariæ Virginis, dum illud attingit, quod ab ipſa dicitur;

tur; *Ecce enim beatam me dicent omnes generationes.* Quid Beza? portendebat, *(* ait *)* ſuperſtitionem eorum qui illam toto orbe colerent. Acutè. Perinde enim eſt, ac ſi concluderem, ex illo ſuo de Candida & Audeberto epigrammate, fuiſſe Bezam ſemper caſtiſsimum. Quis enim non videt Spiritum ſanctum his verbis, cultum quem Chriſtiani B. Virgini deferunt, iam tum, ipſius ore, approbare, prædicere, propeque præcipere? Et tamen audet furcifer, Fanum Lauretanum, in quo Virgo religioſiſsimè colitur, cum Templo Epheſiorum, B. Virginem Dei matrem, cum idolo Dianę comparare. His, inquam, blaſphemiis acta Apoſtolica auſus eſt contaminare, futurus videlicet obſcurus, niſi, quemadmodum ille qui memoriæ ſui cauſa Templum Dianæ incendit, Lauretanum quoque fanum Beza, bipedum, vt quidam illum vocat, vaniſsimus vellicaret: immò verò, ſi poſſet vt tot alia in Galliis incenderet. Sed quia de Pſalmis paulò antè mentionem fecimus, eos autem Gallicè & Latinè, verſibus etiam reddidit, in ea re, quàm benè ſe geſſerit, expendamus. Quod è præfatione Doct. Genebrardi malo repetere, quàm

Beza blaſphemus in B. Virginē, et in templū Lauret.

In c. 19. Act.

oratione mea perſequi, erit enim & grauior arguentis auctoritas, & multa in temeritatem falſarij corruptoriſque huius verborum Dei veriſsimè dicta proferentur. Sic igitur ille in eruditiſsima ſua Pſalmorum expoſitione orſus eſt. Nouiſsimum Theodori Bezæ propudium, me tua cauſa impulit, Chriſtiane Lector, ad hoc diuiniſsimum opus commentariolis illuſtrandum. Iſtum enim, vt illud tibi è manibus eriperet, inque eius locum ſuas quiſquilias ſufficeret, præfari non puduit Græcum, proindeque Latinum è Græcis repræſentatum, malè ex Hebræo fuiſſe conuerſum, deinde nunquam adhuc eo, quo decuit, fructu, publicè ac priuatim fuiſſe lectum & cantatum ab vllis Chriſtianis cœtibus: Præterea non modò aberratum in eo fuiſſe à genuina auctoris ſententia, verùm etiam de eruendo aliquo commodo ſenſu fruſtrà fuiſſe à doctiſsimis deſudatum. Denique conſectandarum allegoriarum ſtudio, vt reliquos etiam veteris teſtamenti libros, ita Pſalmos miſerrimè fuiſſe contaminatos. Quoniam igitur hæc ſunt quatuor Bezanæ veſaniæ, reprehenſioniſque capita, vt ea in re diſsimulem,

Grauiſſima Genebrardi de temeritate & amentia Bezæ verba.

Diuum

Diuum Auguſtinum, cæteroſque diuinos interpretes impudentiſsimè ac ſceleratiſſimè vituperatos, expono ſimplicem & genuinum literæ ſenſum, quem iſte propter idiotiſmorum & diſciplinarum neceſſariarum ignorationem cômodum erui poſſe inficiatur. Doceo noſtros interpretes 72. Hebraico fonti conuenienter vertiſſe, Hebraiſmorum autem Syriaciſmorum, Arabiſmorum, antiquæ poëſis & phraſis inſcientiam efficere, vt alicubi ineruditis nulla videatur bene accommodatæ ſententiæ explicatio, vbi eruditis eſt ſingularis atque eximia. Poſtremò eſſe ſacrilegæ temeritatis priùs damnare veterum ſapientiam, quàm intelligere. Quibus ita poſitis Genebrardus, oſtendit vndecim luculentis ſanè & elegantiſsimis rationibus, quid iſtum, atq; iſtiuſmodi nebulones, vt ad hunc modum iudicarent, fefellerit. Ac iis rationibus tandem expoſitis, ad Bezam ſuis titulis exornandum magno zelo aggreditur. Quod autem Beza (inquit) iſta minimè intelligit, & ab vtriſque etiam, id eſt, veteribus interpretibus & recentibus abeſt longiùs, ac indoctè atque præpoſterè, verſu ſimul ac proſa Pſalmos nouiſsimè expreſſerit, nô eſt valdè

Patres Bezæ vituperat.

Beza ex-pers lingua Hebraica. mirandum. Nam nihil ſcit Hebraicè, vt ipſe ingenuè agnoſcit, dum non fontem Hebraicum, non ſuam ex Hebræis, ſed Henrici Molleri verſionem ſecutum ſe ait. Eam autem quorſum cæteris antepoſuerit, ipſe videat. Certè de eo probè cenſere non poteſt, quoniam è veritate Hebraica harum rerum iudicium pendet, non ex linguæ imperitorum opinione, cenſura, voluntate. Itaque quæ aliquando ea lingua balbutit, habet è dictatis quorundam eſurientium Grammaticulorum, qui ita Geneuæ eam docent, vt & ipſi Doctoribus opus habeant, vel è verſionibus Molleri, Campenſis, & aliorum, vel ex annotationibus Pagnino & Vatablo affictis, vnde hoc ei ſępe contingit, quod de iſtius furfuris hominibus alicubi ſcripſit Hieronymus, vt alienis videns oculis, cuiuſque interpretis errorem *Beza Spir. ſancti expers, & Theologia rudis.* ſaniori intelligentiæ anteponat. Quin & mirabilius eſt, cur Spiritus ſancti expers, & Theologiæ rudis, quæ ad iudicandum de expoſitionum puritate requiritur, & lingua primaria exutus, quam ne ipſe quidem negauerit ad ſuum conſilium neceſſariam, auſus ſit negotium iſtud ſuſcipere, præſertim poſt diuiniſsimos illos poëtas,

Ariam

Ariam Montanum, Matthæum Toſcanum, rebus omnibus, ad tantum opus perficiendum ornatos. Et cùm hi è Dauide Hebræo Dauidem Latinum luculentè fecerint, non eos viderit luminibus ſuis obfuturos, atque homines alicuius naſi eſſe prælaturos verſus ex Hebræo, id eſt, de fonte, eosque planè Horatianos & Virgilianos, verſibus profani, veternoſi, iamque confecti poëtæ, è Molleri riuo, vtcunque antiquam & eruditam poëſim redolentibus. Accedit, quòd ad fulciendam carminis ſui ruinam, apta pariter & inepta rapit attonitus, quemadmodum poëtis quibuſdam Lucianus exprobrat. Vbi aliquis meritò quærat, quid nunc illud, quod in ſua ad reprehenſiones CASTALIONIS reſponſione tam ſuperbè decreuit: Dico (inquit, ad ſe non reſpiciens) dico oportuiſſe te, vt ſacras literas interpretari poſſes, quatuor minimùm linguarum peritum eſſe, Hebraicæ videlicet, Græcæ, Latinæ, & Gallicæ. Dico etiam oportuiſſe te in his eſſe verſatum, vt eorum mentem, & ſententiam teneres. O Satanicam impudentiam! Cur igitur ſuum iudicium non ſequitur? Nónne illud

Beza poëta profanus, veternoſus, &c.

Edictum Bezæ in Caſtalionem.

illud eſt Apoſtoli? Hæreticum deuita, cùm ſit proprio iudicio condemnatus? conſulit, immò verò dicit edicitque nequis ſacras literas interpreretur niſi lingua Hebraica plenè imbutus, & interim profanè accedit ad Pſalmos, id eſt, Scripturarũ epitomen verſu proſaq́; interpretandos, ne ea quidem tinctus. Sed nec video pro Latina interpretatione, cur oportuerit Caſtalionem magis peritum eſſe linguæ Gallicæ, quàm vel Vaſconicæ, vel etiã Tartaricæ, quum reliquorum interpretum, de quibus agitur, ſiue veterum, ſiue recentium nullus Gallus exſtiterit, vel probè Gallicè ſciuerit. In eo item bellè habet, quod non tantùm Gallicas ſuas cantilenas damnat, damnandasq́ue præfatur, addita ioculari excuſatione, δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι, qua eas non ſolùm Græcè ridet, qui ſua cauſa Gallicè, etiam vſque ad ignes & gladios inſaniuerunt, extremoque ſupplicio affici voluerunt, verùm etiam ſuum magiſtrum, per quem nouiſsimè profecit, & ſua Gallica peruersè reddita cognouit, ingratus diſcipulus flagellat, atque ita in lucem edit, vt tanti laboris & iudicij palmam ad ſe vnũ rapiat. Nam & cum ſe paululùm immutare, & interdũ emolli-

Beza Gallicam ſuam Pſalmorum verſionem damnat.

Beza præceptorem flagellat.

re

re profitetur. Quaſi verò ſiue benè ſiue malè verterit Mollerus Hebraicæ gnarus, à Beza eius linguæ ignaro corrigi recenſeríue debeat aut iuſtè poſsit. Quî deinceps nobis pro certo conſtare poterit, Bezam in proxima Latinorum ſuorum editione à ſeipſo nó diſceſſurum, neque de illis idem facturum, quod nunc de ſuis Gallicis, vt ſi alter Mollerus exoriatur, qui ipſi videatur rectiùs interpretari, non ipſum ſuorum iſtorum pudeat, quæ vſque adeò interim extollit, & prę illis cæteras interpretationes in manibus hominum hactenus ſine fructu verſatas dicat, cùm præſertim ingenio ſit ad hæreſim & nato & facto, id eſt, inſtabili ac incerto, è neſcientibus ea, de quibus affirmat, è ſemper diſcentibus, & nunquam ad ſcientiam peruenientibus vt de iſtiuſmodi pronunciat Apoſtolus. Apage ergo Belua, Meliora verba de ſanctis & doctis viris quæſo. Sed nec poſſum non conqueri, quod illuc nouos & peregrinos Deos inducat, nec Deum Dauidis, ſed Iouem Gentilium perpetuò inuocet, cum Caſtalione à ſe alioqui oppugnato. Nos enim Chriſtiani à nullis Apoſtolis & Patribus didicimus Deum vnquam ſic fuiſſe appellatum, etiamſi infiniti integros

Beza ingenio ad hæreſim nato.

Beza Iouē, non Deum colit.

gros libros de Dei nominibus Latinè Græceque ſcripſerint, ac Hebraicas voces ſuis ſonis expreſſerint. Iudæi ad hunc vſq; diem inficiantur, ſe vllum huius prolationis habere vocabulum, deteſtantur item profanationem iſtorum, qui Deum iſta nuncupatione afficiunt. Taceo cæteras clariſsimas rationes, à me alibi dė hoc copioſè commemoratas, quas quia agnoſcit & probat, inuidia in Caſtalionem deriuata, Danæus quidam excucullatum iſtius mancipium, quodam Sabelliano ad me reſponſo, pro cunctis Miniſtris de Sabellij furore damnatis & conuictis (pag. 10.) debuit Beza pro ſuo regno (nam inter iſtos regnat, vt inter cæcos ſtrabo) vel reſponſi illius editionem proſcribere, vel certè poſt illam reſipiſcere. Sed rectè. Sic enim extrema eius primis conſentiunt. Quemadmodum prima ætate Iouem ſuis carminibus celebrauit & cecinit, ita nunc extrema Iouam, neſcio quem Deum neque Chriſtianis neque Iudæis cognitum, vnica literula à Ioue differentem canit & inuocat. Quocirca non intempeſtiuè hæc rythmica aliquis extempore cecinit:

Danæus ex. excullatus.

Beza ſibi hic ſimilis.

Beza

Beza è Paganiſmo ad Caluiniſmum tranſiit,
Beza è Caluiniſmo ad Paganiſmum rediit.

Esse enim deteſtandum Gentilium errorem, nomen nouum, incertum, peregrinum, inuſitatum Deo imponere docet cōtra Celſum Origenes: Vt ſileam ab inferis reuocari Varronis Spiritum Deum Iudæorum Iouem putantis, & tale delirium mundó perſuadere conãtis, vt deplorat Auguſt. li.1. de conſenſ. Euang. cap. 21. & ſeqq. & li. 6. ca. 6. & lib. 7. ca. 5. de Ciuitate. Alij addiderunt ſubeſſe etiam venenum Caluiniticum de αὐτοθέῳ & αὐτουσίῳ, vt Dei Filius, cui verè quoque propriè, per ſe competit nomen tetragrammaton, à ſe diuinam eſſentiam, non à Patre conſecutus videatur. Horum te monitum, Chriſtiane Lector, volui, vt ſcias quo loco iſtius mimi Bezæ Pſalmi habendi ſint, ne etiam tibi ſinas euelli hanc editionem, ſed eam diſcas intelligere & omnibus cæteris præponere prius, quàm reprehendere & improbare. Hactenus Beſtiæ caput lauit doctiſſ. Genebrardus. Iam ad eius blaſphemias & cōuicia veniamus. Beza itaq; (ait eius Candidus, pag. 35.) vt in peius ſeſe ſubinde proficere, atq; adeò ad ſummū impietatis gradū contendere nobis faciliùs per-

Error Cal. & Bezæ circa Trinitatem.

De blaſphemiis Bezæ.

perſuaderet, non peierare tantùm, ſed & blaſphemare Deum voluit. Etenim de Maieſtate CHRISTI, & ſacra Euchariſtia locutus, illam, commentum, laruam Chymeram, abominationem, blaſphemiam, idolum execrandum appellat: hanc verò cœnam Adipalem, Capernaiticam, Cyclopicam, & per quam Eccleſia tandem in Cyclopum antrum transformetur. Immò verò, vt de eo Iacobus Andreas refert auguſtiſsimum hoc tremendumque myſterium, vocat excrementum Satanæ, & abominandum idolum, quo Diabolus ſibiipſi & aliis illudit: aitque præterea, vt Ioannes Schuetz Lutheranus in 50. rationibus aduerſus Caluinianos ſcribit, amicæ ſuæ Candidæ poſteriora (ne plus dicam, adiicit, propter pias mentes) pulchriora eſſe & mundiora, quàm eorum ora & labia, qui ſuſpiciendum hoc & venerandum corporis & ſanguinis CHRISTI Sacramentum recipiunt. O blaſphemiam horribilem, ô linguam præcidendam & canibus offerendam! Rectè S. Hieronym. in cap. 18. Eſa. Nihil eſt horrendum magis blaſphemia, quę ponit in excelſum os ſuum, qua tamen in Caluinianorum ſcriptis nihil eſt vſitatius vel frequentius. Quæ quidem

Abominanda Bezæ blaſphemia.

Erubeſce Lector.

ſunt

ſunt eiuſmodi, vt eorum meritò me pudeat & tædeat, itaque hominis audaciam, & impudentiam attendamus. Cuius enim audacię illud eſt, quod in præfatione quadam ad Iezabellam (Elizabetam inquam) Angliæ Reginam ſcribit in hæc verba: Datum ipſo die qui feſtus eſt D. Thomæ (etſi Caluiniani feſta omninò nulla agnoſcant præter diem Dominicum, quē etiam falsò è 1. cap. Apocalypſeos colligunt) quo die tormentis bellicis & machinis, tua maximè opera, verbum Dei plantatum eſt in Gallia: funeſtiſsimum illud prælium intelligēs ad Druydes, quo in Regios, Regemq; ipſum, ſi licuiſſet, concurrit armatus. O Euangelium piſtolicum! Cuius item amentiæ ſit, quod Patribus antiquis ferè omnibus bellum indixiſſe videtur? nam, vt cæteros omittam, Auguſtinum ſuum eſſe mentiuntur (niſi fortaſsis emerint) Dionyſium delirum ſenem appellant, ſuæ gentis Apoſtolum: Cyprianum ſtupidum, Deo deſtitutum & deprauatorem pœnitentiæ, Chryſoſtomum tenebrionem in iuſtitia fidei, fabulatorem Nanzianzenum, Ambroſium à Cacodæmone faſcinatum: Hieronymum autem Beza nominatim in Acta Apoſtol. cap. 23. nihil dubitat

Audacia et impudētia Bezæ.

Nota Lector.

Euāgelium piſtolicum.

Beza quàm nefariè cõtumelioſus in ſanctos Patres.

affirmare (certus de ſua ſalute, vt diximus) ęquè damnatũ eſſe atq; diabolũ, iniurioſum Apoſtolo, blaſphemum, ſceleratũ, impium. O tempora, tempora cuiuſmodi monſtrum orbi peperiſtis! Sed oportet eum, qui ſemel à teneris vnguiculis cum pudicitia pudorem amiſit, gnauiter, vt ille inquit, eſſe impudentem. Quî enim membris parcat, qui à capite CHRISTO non abſtinuit, & Eccleſiæ matris, in qua ſuſceptus, baptizatusque eſt, viſcera inſtar viperæ corroſit, eique violentas manus impius & ſacrilegus attulit. Et regnare vult ambitioſus Geneuæ Pontifex, & totius Galliæ Archiepiſcopus (quod ei crebrò ſuus obiicit Candidus) immò verò & in ſocios tyrannidem exercet. Teſtis eſt Seruetus, vt ipſe, hæreticus, quem cùm igni Caluinus, pro ſua clemẽtia adiudicâſſet, ſcripſit Beza librum de comburendis hæreticis, quæ vox ſi paſsim effectum ſortiri potuiſſet, nihil eſſet in hoc genere quod iam ageremus, niſi cum exuſto Beza, hoc eſt, cum larua bellum gerere cuperemus. Teſtis Italus ille, qui, quemadmodum iam ante annos aliquot Friburgi intellexi (nihil enim hîc quidem præter auditum habeo) cùm inauſpicatò Geneuam appuliſſet, & in-

Beza, Vipera.

Beza ſcripſit librum de comburendis hæreticis.

Italo lingua exſciſſa Geneuæ, cur.

& intuitus Beſtiæ diuinos propè honores exhiberi, cùm obmurmuraſſet, Geneuæ iam pluſquam Papam reperiri (ô ſi ſucceſſionem, vt Caluini, ſic haberet Beza Cathedræ Petri!) eaque vox ſubitò excepta, & ad Pontificem delata eſſet, ei in Senatum vocato ea pars amputata eſt, quâ priuatus, in Bezam nihil vnquam quicquam articulatè proferre poſſet. O ſitientem vindictæ Pontificem! Quæ in aliis tamen minus eſſet mira, ſi non eadem Caluiniſtam Ramum excluſiſſet, vt pag. 71. exprobrat tuæ impotentiæ Beza, tuus Candor Caluinianus, tam implacabilis es & efferata beſtia! At vt abyſſus abyſſum inuocat, ſic ex audacia vocor ad impudentias. Ad impudentiſsimam igitur Bezæ impudentiam pertinet, quod ipſe homo, hominum, vtì iam conſtat ſatis, impuriſsimus, in 2. cap. 2. ad Theſſalonicenſes ſcribens, annotatione 4. Cardinales, Papæ rubros cinædos vocat, ipſe cinædus toto orbe decantatus, & ſuis ipſius monumentis, ne non alij fides haberetur, celebratus. Et in capite 13. ad Hebræos, annotatione 4. legem Cœlibatus, vocat diabolicam Tyrannidem (cùm PAVLVS omnes eſſe cuperet qualis ipſe eſſet,

Impudētia Bezæ impudentiſſima.

Beza de Cardinalibus.

Beza de Cælibatu et Doctoribus Catholicis. nec ſatis commodè exiſtimaret ſatisfieri Deo & Coniugi) & Catholicorum Doctores proſtibula Sodomitica, ipſe notiſsimus Sodomita, Caluini Sodomitæ, eaq; de cauſa perfugæ ſtigmatici filius ſecundum hæreſim & peccatum, non dico quale, ne obſcœnitate verborum cum ſordidiſsimo ganeone videar contendere voluiſſe. Item 2. *Beza de Pontificib.* Petri 2. Pontifices omnium hominum dicit impuriſsimos, de quorum tamen nullo tam impura vnquam probare poterit, cuiuſmodi ea ſunt quæ de ſe ipſo mandauit literarum monumentis. Sed quid hîc ordinem mediter, aut obſeruem methodum? obruor ſcelerum Bezæ fluctibus, & in per- *Cumulantur Bezæ facinora.* purgando hoc Augiæ ſtabulo requiratur Hercules aliquis. De impudentia enim, ſuperbia, atque blaſphemia habes, Lector, 2. ad Theſſalon. 2. annot. 3. vbi nefarius ait *Beza de Patribus Orthodoxis.* ſanctos Patres Orthodoxos, ſi non omnes, at certè nonnullos Antichriſto ſubſeruiſſe: ipſe perditionis filius, cumque ſuo Martino *Beza Antichriſti neruus.* & Caluino Antichriſti neruus, vel, vt grauius loquitur eius Candidus, p. 10. Diabolus incarnatus. Ibidem annot. 4. vocat venerabile Sácramentum, farinaceum numen, annot. verò 15. Eccleſię Catholicę traditiones, ſuper-

ſuperſtitiones fœtidas, Catholicosque Doctores inceſsit vt hominũ impudẽtiſsimos. Gaudeo laudari, inquit Hector Næuianus, ſed à laudato viro, ſi contraria ſunt contrariorum conſequentia, quamquam acerbiſſimum eſt res ſanctiſsimas, & optimos viros ita fœdè cõculcari pedibus, tamen nihil eſt æquè intolerandũ, quàm quod illud à Beza fiat, hominum quot ſunt, quotquot erunt, & quot vnquã fuerunt perditiſsimo, deterrimo, profligatiſsimo, nequiſsimo. Pergamus aũt, nondum enim finis. In 1. ad Tim. 2. annot. 6. omnes Catholicos in genere vocat ſacrilegos: meminit forſan ſuorum in Gallia latrociniorum atq; facinorũ, quodq; faciunt mulieres impudicę, obiicit prior innocentibus crimen, occupat aditum ne eius ſceleris meritiſsimè quidem eum accerſamus: quia ergo ſub genere Catholicorum, per Dei gratiam ego cõtineor, expilatæ per ſuos ganeones, Eccleſię Commercienſis, ad tribunal CHRISTI illum appello, videat, quid cauſæ ſit cuius gratiâ me quoq; ſuo nomine ſiſtendum arbitretur. 2. ad Timoth. 3. annot. 8. Abdiam vocat librum execrandum, Nicephorum ineptiarum & blaſphemiarum plauſtrum, tandem iterum ſanctiſ-

Catholicos Beza vocat ſacrilegos.

Beza ad De tribunal accerſitus.

Beza de S. Hierony. ſimum virum & Doctorem S. Hieronymum, 1. Corinth. 7. annotat. 1. & 9. & 28. Manichæum vocat, improbum, cauillatorem, corruptorem denique ſacrarum literarum. Occurrent colligenti plura, & exaggerabit qui volet, velle verò debent omnes quos zelus Dei comederet, ego certè planè defeſſus ſum numerando. Hoc tantum

Votum ad Deum. peto, patientiſsime Deus, vt quia ob noſtra peccata, tam immane monſtrum tamdiu in orbe conſiſtere pateris, huic tandem, niſi reſipiſcit, ita eueniat, vt de Eccleſia nem-

De conuitiis Bezæ. pe meretur. Superſunt ex ea partitione, quæ à me ſuprà poſita eſt, conuitia, quorum Beza tantus eſt artifex, vt in reliquis, etſi eſt ſummus, nihil tamen eſſe videatur. Mitto igitur famoſos libellos, de quibus copiosè Bolzecus, mitto contumelias in Deum, B. Virginem, & omnes cœlites, quas partim attigimus, partim nobis ignotæ ſunt, nihil commemoro eius in ſuum Regem maledicta, in Reginam probra, in Principes & Magiſtratus dicteria, iſta omnia breuitatis cauſa prætereo. Odia, rancorem, ſimultates, diſsidia, cæteraque huiuſmodi, quorum Beza officina quædam eſt, miſſa fa-

Beza in Heſshuſiũ. cio: ea tantùm profero quæ in Heſshuſium con-

congeſsit & in ſuum Candidum. Heſshu- *& auctore Candoris Calumniani.* ſium enim aſinum vocat calcitronem, nebulonem, ſycophantam, &c. in Candidum verò tantum effundit diluuium, vt ipſum, quàm me, præſtet intelligere. Etenim (ait) vt vetera præteream, quibus ſceleſtos nos, & nequam, & nebulones, & ſi quæ etiam grauiora ſunt, dicere conatus es: ſum ego tibi homo maleuolus, maledicus, conuitiator, oſtentator, palpator, diſsimulator, criminator, calumniator, iniquus, ridiculus, putidus, rancidus, laſciuiens, iniuſtus, malæ fidei, impudentis conſcientiæ, ſophiſta, cyclops, ſcurra, maledicentiſsimus, & multò plura alia, quæ pag. 39. continentur. Hic eſt ille manſuetudinis ſpiritus: hæc illa tantoperè ad omnes plagas mundi celebrata modeſtia, tanta illa omnium animi perturbationum moderatio, cuius exemplum nulla ætas ſuppeditare poſsit. Sed in nullos tamen quàm in Lotharingos Principes incurrit furioſiùs, quòd *Beza in Principes Lotharingos.* Religionis Catholicæ columen, & columnam, qua Galliæ regnum fulciretur, ſecùs quàm ad ſuum inſtitutum poſtulâſſet, eos *Beza de Principe Guiſio & Cardinale Lotharingo.* ſemper fuiſſe animaduertit. Nulla cuiuſquã in dicẽdo tanta vis eſt tãtaq; copia, vt poſsit,

 non

non dicam amplificare ornando, ſed tantum percenſere numerando, ea quę in Principem Guiſium, eiusq; fratrem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Cardinalem Lotharingum, quorum illum proditoriè peremit, hūc fortè venenato fumo ſuſtulit, conuitiorum plauſtra contulerit. Nec contulerit modò, verùm etiam ſcripſerit, dictârit, & in vulgus ſparſerit, vt ab omnibus paſsim cantarentur, & ſic Principes innocentiſsimos, tum viuos, tum mortuos, ignominia ſempiterna, ſi illud modò, conſequi poſſet, afficeret. Nimirum non acriùs illius armis in campo Druydum, quàm huius in conuentu Poſsiaco luculenta oratione fuerat Beza lætaliter vulneratus. Quo loco, vnde miſſus eſſet, rogatus, reſpondit, extraordinariè: Cur igitur non edit miracula vt Moyſes, cuius rei fuit tam anxius in Exodi principio, niſi miracula ſint illæ ſtrages Galliæ, Angliæ, & Flandriæ (caueat adhuc á gliſcente Bezæ veneno Germania) neque enim plures plagas Moyſes in Ægyptum, quàm in florentiſsima olim, iam nunc miſerrima illa regna, ſed in ſuam præſertim Galliam iſte Catilina tot annos importauit. Ibidem cum ſibi malè conſcius

Bezæ miracula.

Beza Galliarum Catilina.

ſcius ſuæque cauſæ timens, tergiuerſaretur, Cardinalis, qui ad conſenſionem animum adiungebat, eum interrogat, num confeſſioni Auguſtanæ velit ſubſcribere, fore enim vt faciliùs inter ſe negotium componerent. Reſpondit impudenter, nolle quidem ſe, Auguſtanos ipſe ſi vellet agnoſceret, quaſi verò à ſua fide, ab auita Catholicaque Regilione vnquam Reuerendiſs. defeciſſet. Si quis plura quærit, legat Anticaluinum Vigoreum, Sanctæũ Ebroicenſem Epiſcopum, præſertim in libro Gallico de atheiſmis Caluini & Bezæ, itemque congreſsionem duorum Doctorum cum totidem Miniſtris, qui libri ad ædificationem Catholicorum, & confuſionem hæreticæ prauitatis donari latinitate mererentur: Legat Genebrardum & alios qui pro aſſerenda vinea Domini aduerſus has vulpeculas egregiè deſudârunt, hodieq; indefeſſo ſtudio deſudant. Sed quo longiùs in altum euehor, eò mihi facinorum Bezę patentior campus explicatur. Etenim, vt ait Poëta:

Qui contra venena Bezæ ſcripſerunt.

Genebrardus.

Non mihi ſi linguæ centum ſint, oraq; centum,
Ferrea vox, omnes ſcelerũ comprendere formas
Quæ Beza admiſit, non dicere nomina poſſem.

Itaqve vela contraham, ſi priùs tot ſuis

in alios probris & maledictis illi repoſuerim, quæ duobus libellis ſuus ille Candidus variè ſparſimq; coniecit. Non enim oportet tam lautum hoſpitem prorſus indonatum abire. Illa verò Candidi ſunt eiuſmodi. Beza Cerberus, Archimagerus, canis vetulus, deſperatus, tenebrio, lucifuga, veſpertilio. Nathanael commentitius (eo enim ſe titulo, homo ſimplex, exornârat) ſtultus, impius, deſertus à Deo, periurus, blaſphemus, furioſus, conuiciator, contumelioſus, hypocrita, recantator, calumniator, putidus, fabulator, delirus, vetulus, diſsimulator, furiis exagitatus, Capernaita, Metaphoricus, impudens, obſtinatus, Idololatra, auarus, profanus, ſeditioſus, Aureliæ concionator, bellorum Gallicorum inſtigator, Berengarij diſcipulus, falſus, ſibi contrarius, Proteus, Cameleon, Lucianus, fanaticus, profanus Philoſophus, craſſus Theologus, laruatus, vertiginoſus, mendax, vulpecula, leuiſsimus, Manichæus, Cretenſis, Zigeiner, ambitioſus, bipedum vaniſsimus, vulpecula Samſonis, os impurum, ad fingendum velox, nugator impudentiſsimus, ſine rubore, Medio paraſitæ Alexandri Magni ſimillimus, Geneuenſis Pon-

Quibus epithetis auctor Candidis Caluiniani Bezam ornârit.

Pontifex, perturbator Eccleſiæ, impoſtor, Arabicus Tubicen, muſcarum improbitatem ſuperans, quæ, vt olim poëta dixit:

—quamuis de pelle viri ſint ſæpe repulſæ
Aſſultat morſura tamen.

In ſcenã enim ſemper redit toties profligatus & exploſus, & ſolus ſapere, ſolus regnare vult, cùm ipſi poëtæ illud verè poſsit attribui:

Diſpeream ſi non Pyladi præſtare matellam
Dignus es, aut porcos paſcere Pyrithoi.

Hæc ex Candore Caluiniano, vt mihi gratias agere Beza non debeat, nihil enim hîc meum eſt: qui ſi Satyram clamauerit eſſe hanc, reſpondebo Satyrum oportuiſſe tractari per Satyram. Ad te verò, Lector, vt redeam, ſi Centonem hunc productũ eſſe nimium adieceris, hoc habeto, me nondum omnia effudiſſe, vt ſæpiùs ſcribendum ſit, ſemper nouus veniam, quam facultatem mihi multitudo iſtius vitiorum, flagitiorumque largietur. Iſta itaq; quæ in tuam gratiam pauculis ſanè horis hinc inde collegi, æqui boniqúe conſules, ſimul animaduertes, cui vnicæ tuæ ſalutem credere debeas. Devs pro ſua benignitate & clementia

tia Eccleſiæ ſuæ hæreſeon fluctibus tamdiu oppreſſæ miſereatur, hæreticos, inprimiſque Bezam in viam reuocet, teque, Lector, ſua gratia complectatur. Vale. Ipſo die S. Bartholomæo ſacro, quo ante annos 12. tam pinguis & grata Caluino Lutetiæ victima cecidit. Iterum vale.

REVE-

REVERENDO PATRI AC DOMINO, D. PETRO DE SAINCT VINCENT, DOCTORI THEOLOGO, & Priori de Salona, viro nobilitate, virtute, eruditione, pietate longè præſtantiſsimo, Domino & Mæcenati ſuo humaniſs.

PANTALEON THEVENINVS S. P.

*V*TRVM *hæc Poëmatia, quæ interdum inambulans, luſiſſem in hæreticos, typis mandare foret vtilius, an intactã planè hanc Camerinam (vt eſt in prouerbio) relinquere, diu multumq; R. P. dubitaui. Occurrebat enim illa plauſibilis ſanè, probabiliſq; ratio, fore multò præſtabilius, iſtos in viam ſalutis, humanitate potiùs, quàm conuiciis pellicere, neq; ipſos his aut ſimilibus ſcriptis, tam in noſtram ſententiam adduci, quàm laceſſitos & exacerbatos, in ſua magis peruerſitate retineri. Verùm cùm eam eſſe naturam hæreticorum perſpicerem, vt nullis omninò Catholicorum ſcriptis moueantur, conuiciandi verò falſoq; criminandi finem nullum faciant,*

ſubiit,

ſubiit, hanc Sapientis ſententiam, quam te quoq; frequenter in ore habere memini, locum hic obtinere poſſe: Dic ſtultitiã ſtulto, ne ſibi videatur ſapere. *Auxit animum mihi Hæreſiarcharum ingenium, qui petulantiſſimè inceſſunt ſummos Pontifices, Clericatum omnem, Cælibatum, atq; adeò matrem Eccleſiam tot conuitiis onerant, vt ad eam vnam rem & nati & facti eſſe videantur. Caluinus, vt paucos perſequar, ſunt enim eiuſdem luti omnes, quàm in maledicendi palæſtra fuerit exercitatus, quotq́; aduerſus eos, qui ſuæ cauſæ non fauerent, maledictorum plauſtra congeſſerit, vt in VVeſtphalum & alios, qui illum aliquando, vel obiter attigerit, ignorare non poteſt. Lutherus, iſtorum omnium communis parens, præter linguã maledicentiſſimam, ſi Sleidano ipſi credimus, qui eius gratiâ conſcripſit hiſtoriam, ſui lutulentæ impoſuit ſummum Pontificem, aliaq́; adpinxit quæ recitare vetat pudor. Quid Beza? Beza, præter animi tantam impotentiam, quanta in nullo vnquam mortalium fortaſſe fuerit, ſcripſit libellum Emblematum, eo tantum, vt exiſtimo, fine, vt Epiſcopos ſtatuas eſſe, & pingeret, & fingeret: Regem Carolum, inter Cardinales, peſſimos, ſuo iudicio, Conſiliarios ſtatueret, denique, (nam dudum non aſpexi, reliqua minimè teneo) ſerpentẽ immenſæ magnitudinis delinearet, quem*

vndiq;

vndiq; in orbẽ capitibus, ſummi Pontificis, Cardinalium, Epiſcoporum, Sacerdotum, Monachorũ, diſtingueret & ſtiparet, immiſſo etiam, ſi Diis placet, cœlitùs enſe, qui nodum Eccleſiæ Catholicæ, conſenſionemq; diſſoluere videatur. O impudentiam Vezeliam! ô Bezanam verè veſaniam! At diſſoluet potiùs Hydram illam, quam in Centone paulò antè deſcripſimus, Lutherũ, inquam, cum ſuis capitibus, & colubris: qui effuſis parentis erutisq; viſceribus inde tanta fœcunditate prodierunt, vt ſectæ iam, ab illis ipſis plus minùs ducentæ numerentur. Quænam igitur inuidia, quæue mihi religio, ſi impudentiſſimis illorũ mendaciis, nonnulla, eaq; vera, maiori moderatione repoſuero? Aut ad matrem Eccleſiam, errantes oues redeant (tametſi, non oues hîc, ſed lupos tantùm, necdum omnes attigi) eaq; ratione à me ſecuri ſunt, aut ſi reſpondent, obſtinati, eò mihi plus acuminis ingeſſerint. Quamquam nihil hîc eſt ferè non extemporaneum, quodq; non adeò propter ſe prodit in apertum, quàm vt ingenioſiores noſtri temporis Catholicos poëtas, in hanc pulcherrimam arenam alliciam. Cur autem hæc qualiacunq; crepundia, in tuo nomine, R.P. apparere voluerim, ſatis, opinor, in eo cauſæ eſt, quòd olim Lutetiæ ſimul Philoſophiæ dederimus operam, atq; omninò, ante annos decem, morbo afflictum

ctum grauiſſimo, ſic me tua liberalitate ſubleuâſti, vt ab eo tempore, ſecundum Deum, vitam tibi acceptam feram. Sed etſi hæc non eſſent, iuſtæ ſunt aliæ, ſufficientesq́; cauſæ, communis patria, LOTHARINGIA, *communis Princeps* CAROLVS *huius æui ornamentum ſingulare, ac decus eximium: communia Sacra, tantùm non communis profeſſio, tametſi ſim adhuc in manu Domini, mihiq́; ſit conſcientia teſtis, in quam partem magis propendeam, cauſæ verò inprimis tua eruditio, virtus atq; pietas, (vt nobilitatem, ſplendoremq́; generis nihil hoc loco commemorem) quæ ſingula in te ſanè tanta ſunt, vt eadem, reliquis tuæ ſortis hominibus, optare non dubitem. Nam deprauatos homines, aulicos (rara ſiquidem auis, apud Gallos potiſſimùm, vt aulicus animum ad pietatem adiungat) blaſphemos, contentioſos, atq; faces huiuſmodi execraris, ex ſententia Pſalmi centeſimi, & eos, niſi ſi qui fortè tuis increpationibus adducti, ad mentem redeant, penitùs auerſaris. Continentia tibi, vitæq́; moderatio ſumma, pietas, & ardor ipſe deuotionis, Religionisq́; Catholicæ zelus incredibilis, vt ij me norunt meliùs, qui tecum hoc tempore familiariter verſari conſueuerunt. Iam verò etſi dudum Lauream in ſacratiſſima Theologiæ facultate, & quidem Lutetiæ acceptus es, librum nunquam ponis de manibus, in con-*

concionibus ſacris ad populũ declamitandis frequens es, orationibus inſtas & precibus, pauperéſque ſemper aſſueta illa tua benignitate proſequeris. Deniq; ſic tete geris (conſcius enim mihi eſt, pro veteri noſtra, Lutetiæ, conſuetudine animus, quàm leuiter, quamq; pauca de tuis virtutibus adduxerim) vt re ſimul & nomine, ſis verè nobilis, Catholicus, Doctor, Theologus, & religioſus. Sed tua me iam, in pauculis iſtis recenſendis, videtur increpare modeſtia. Accipies igitur R.P. ſolita illa tua in me humanitate, hoc puſillum opuſculum, leuidenſe illud quidem, pignus tamen āmoris & obſeruantiæ in te meæ; dum aliquid aliud breui fortaſſis expoliam, quod T. R.P. futurum fiet acceptius. Vale, a.d. 25. Auguſti,

1584.

DE HÆRETICIS POEMATIA.

VVICLEFVS.

MOnſtrũ horrendum, ingens, fidei cui lumen ademptum.

Gallia væ reprobis nimium vicina Britannis.

SVNT iſta quidem ad imitationem Virgilij, ex cuius æmulatione quoq; alter verſus ſic habere poſsit.

Sic penitus noſtro diuiſos orbe Britannos?

HVSSIVS.

Protea conſtanti tenuit Conſtantia nodo,
Hæc etiam fuerint fata Luthere tibi!

FINGVNT Hæretici fidem huic non fuiſſe ſeruatam, qua de re Campianus in 4. ratione, ibiq; Duręus Scotus, aduerſus VVitakerum, vbi probat nullam Huſsio à Conſtantienſi Concilio fuiſſe datam fidem.

HIERONYMVS PRAGENSIS.

Fundamenta quatit, totamq; à ſedibus imis
Eruit hic Romam. Callidus hoſtis erat.

ECCLESIÆ QVERELA DE HÆRETICIS.

Quæ vox hæc Sponſæ? paruas excindite vulpes:
Heu, quot vaſtatur vinea noſtra locis?

HÆRESIS EXCINDENDA.

Ni fuerint ima fibra de ſtirpe reuulſa,
Inſano ramos caule valere putes?

LVTHER anteà Lodder.

Texuit infandas ſcelerato ſtamine telas,
Quid mutat nomen? iure Loderus erat.

ANTICHRISTVS.

Ingemis hunc primum diſpungere viſa Ioannis?
Forſitan hinc ſeſe nouerat ipſe ſatis.

PROPTER Genebrardũ, qui de Luthero, 4. Chronolog. ita ſcribit. Aliqui Antichriſtũ eum eſſe contendunt, quòd ſit caput & Patriarcha hæreticorum in Occidente, qui ſe toti armârunt contra CHRISTI doctrinã, & beneficiorũ eius memoriam. Facit ad illorum coniecturas Lulter, characteribus Hebraicis reddere numerum Antichriſti 666, Apoc. 13. Saltẽ igitur erit neruus Antichriſti, nobile proximumq; eius membrũ, &c.

LVTHERVS.

Eſto Euangelicus quantum velit eſſe Lutherus,
Hoc ſcimus, fauſti nunciat ille nihil.

DE EODEM.

Lutherus Chriſtum, Chriſti ſponſamq; fefellit,
Amiſſam toties ingeminatq; fidem.

DE EODEM.

Atqui orbis tanto ſectarum fluctuat æſtu,
Et veſtem Chriſti te lacerare negas?

DE EODEM.

Vulnerib⁹ Chriſti nunquã illachrymâſſe Luther(rus
Dicitur. Hoc mirum? non fuit ille bonus.

ALIVD.

Vtcunq; in menſis dicax ſe ſcurra leuaret,
Semper, quod tacitum, vellere poſſet, erat.

ALIVD in Haddonum.

Siccine ad aſtra vehis falſo ſermone Lutherum?
Exitus acta probat; mortuus ebrius eſt.

ALIVD.

Ierem. 1. *Olla Lutherus erat ſuccenſa Aquilonis ad oras,*
Illinc in terras panditur omne malum.

LVTHERI GESTA.

I.

Pontificem vellit, Turcam ciet, atq; tumultus,
Carniuorus potat, ſacrilegusq; coit.

II.

Dæmonis alloquio fruitur, Patresq; Tridenti
Ridet, MISSAM agitat, Cæſaris arma mouet.

III.

Comburit Decreta Patrum, nixusq; Philippo,
Seditionis amans, ore Sophiſta tonat.

IV.

Principibus dat opes Cleri, Sacra funditus aufert,
(Nuda fides ſatis huic) & temulentus obit.

V.

Temporibus noſtris hæc Hæreſiarcha Lutherus
Fecerit? haud poſſet deteriora Satan.

HÆRETICI.

Mutant Hæretici, mutata; nomina, veſte,
Et quauis falſi ſuſpicione carent? LV-

LVTHERI DISCIPVLI.

Eheu diſcipulis ſic dilanianda Lutheri
Viſcera? quid facias? vipera viuus erat.

ALIVD.

Diſſipat arte Satan, deuincit fœdere Chriſtus,
Hæretico Hæreticus diſſidet: vtrius eſt?

MINISTRI.

Siccine Principibus miſcent aconita Miniſtri, Oſor. lib 1. & 3. de Relig.
Cenſeriq; proba Relligione volunt?

CONCORDIA SCHMIDELINI.

Mille abit in partes diſcerpta furore ſuorum,
Et glutinum tortus Mulciber iſte coquit?

MELANCTHON.

Omnia quàm triſti denigrat hypocrita vultu,
Beſtia nigra, leuis transfuga, & erro vagus.

SLEIDANVS.

Hiſtoricus? nugæ plus eſt quàm Græcia mendax:
QVINTE mihi teſtis CAROLE ſummus eris.

BRENTIVS Brant. bren.

Nunc te Tartareis dedunt Germanica flammis,
Quid fueris viuus Gallica verba ſonant.

BVCERVS.

Buceri ab occurſu, cornu ferit ille, caueto,
Credidit hiſce dolis Anglia vana latus?

ZVVINGLIVS.

Zvvinglius in flammis, quas ipſe accenderat, arſit
Alter tum patriæ, tum Catilina ſacris.

OEcolampadivs.

Hui ſpecus horrendũ & tetra caligine merſum!
Luminis aut olei nil ea lampas habet.

Specvs ſc. Triphonij, & lampas fatuarum Virginum.

Farellvs.

Præ reliquis rabido furioſius irruit ore,
Cyclops, in matris viſcera, qualis erat?

Viretvs.

Hic, ne non parum nomen quadrare Vireti
Fortè putes, viuens nil niſi virus erat.

Calvinvs, chauuin.

Eſt, non eſt: fruſtrà ſic caluere? ſicne moraris?
Quàm tibi Caluini nomina ritè nouas!

Alivd de eius morbis.

Prouerbium Vetus. *Gallia tota ægra eſt huius prurigine porci!*
Morbida ſola pecus inficit omne pecus.

Alivd Atheiſmus.

Nunc hos, nunc ſcopulos fertur Caluinus ad illos,
Ac ſenſim gliſcens dedocet eſſe Deum.

Alivd.

Sic capite obſtipo eſt, ſic caluo, & tabe pereſus
Ne pilum frugi poſſit habere viri.

Alivd.

Adſtruere eſſe Deum, cauſamq́; hunc eſſe malorũ,
Id Caluine Deum nil niſi deſtruere eſt.

Alivd.

ALIVD.

Authorem ſcelerum Caluinus numen adorat?
Hoc vno cenſet numinis eſſe nihil.

MAROTVS BEZA.

Faunus erat tantùm, Satyrorum more, Marotus,
Hortorum cuſtos, Gallia, Beza tibi.

ALIVD.

Et tangunt Pſalmos? proculò procul eſte profani,
Conclamat Vates, turba ſceleſta procul.

CONFESSIO BEZANA.

Non confeſſio iam, verùm confuſio planè
Vſque adeò vobis Beza recocta fuit.

BEZA.

Leucippus, numen quòd fecerit eſſe quietum,
Re negat, heus quid tu cui facit omne ſcelus?

ALIVD.

Cernis veſani ſcurrilia carmina Bezæ?
Hoc quoq; nunc ſacros polluit ore libros.

ALIVD.

Si ſapis inſanum metuas tetigiſſe poëtam,
Non parcit ſummo furcifer ille Deo.

ALIVD.

Atheus eſt, ne non Theodori nomen haberet,
Sanctæus nobis, ſi negat, auctor erit.

ALIVD.

Qui feris, accinctus, Caluini ſomnia, ferro,
Beza, vel hoc Chriſti, vel Mahometis opus?

ALIVD.

Vezeliine rogas quæ ſit veſania Vatis?
Veſpa eſt, inſana eſt beſtia, fucus atrox.

ALIVD.

Dixerat, antè, Iouem: reſpondent vltima primis,
Ignotum dicit nunc quoq; Beza Iouam.

LVTHERVS.

Si nequit, aut non vult coniunx, ancilla vocetur,
Nil te flagitij, ſancte Luthere, pudet?

BEZA.

Quis tibi, Beza, pater? Caluinus. Quis pater illi?
Lutherus. Patre quo? Dæmone patre ſatus.

NATVS fertur ex incubo Genebrard. & gloriatur ſe victitâſſe cum Diabolo.

BEZA.

Vezelium Bezam cognoſcere fortè laboras?
Totus flagitiis nobilitatus homo eſt.

ALIVD.

Beza vnius ſcelere ante alios immanior omnes,
Hæreticus pungit quos agitatq; furor.

CALVINI ANAGRAMMATA. 3.

ALCVINVS *voluit, voluit* LVCANIVS *eſſe*
Verſus Caluinus, ſed LVCIANVS *erat.*

ALCVINVS fuit Monachus, CAROLI MAGNI præceptor, huic Caluinus ſuppoſuit librũ de merito CHRISTI, vt & ipſi CAROLO MAGNO librum aduerſus imagines; ediditq; librum

librum alium Lucanij fictitij nomine, ipſe reuera Lucianus, atheus odiumque Dei & hominum. Surius, alij.

SERVETI MORS.

Viuum Seruetum Caluinus fortè cremârat,
More ſuo clemens, Hæreticum Hæreticus.
Hoc vbi Francorum Regis peruenit ad aures,
(Rex Henricus erat) riſit, & adiiciens:
Aduerſis, inquit, ſemper turgere venenis,
Serpentum genus hoc in ſua damna queat.

RAMVS.

Rame, quid inſanis? Logicam tibi ſumito tãtùm,
Teq; in ſacra ſcias iuris habere nihil.

BVLLINGER.

Iræq;, inſidiæq;, & noxia crimina cordi Virgil.
Sunt in ſacra tibi: ſiccine belliger es?

MVSCVLVS.

Muſcule, quid facient immani corpore glires,
Si tantùm, exiguo rodere dente, potes?

DANEVS, Dané.

Gallica damnatum te vox ſonat, omine tetro,
Natarum Danai ſunt tua ſcripta labor.

BEZA ouum.

Ouum ſignificat Iudæo nomine Beza
Germanis ſignat dictio böſe *malum.* Malum ouum.

ANTIMACHIAVELLVS
liber Gallicus.

Prætexit flores, atenim, latet anguis in herba,
Tetra ſuperfuſo toxica melle gerit.

MACHIAVELLVS.

Impius hic paſſim Magnatum obſederit aulas?
Res non difficilis conſociare pares.

HENRICVS STEPHANVS.

Græcus es, & toto Lucianus haberis in orbe,
Abnuis? at produnt te tua ſcripta ſatis.

DE COLLOQVIO D. VIGORÆI & D. Sanctæi Theologorum, cum SPINA & ROSA Caluini Miniſtris, Lutetiæ 1566.

Nil fuit in Spina ſucci, hinc Roſa decidit arens,
Quid propè cum ſancto, cumq́; vigore? rogas?

PETRVS MARTYR.

Falſus vt à vero deſciuit Martyre Martyr,
Verus erat, replicas: Dæmonis ille quidem.

ALIVD.

Quid cũ Martyribus falſo tibi nomine Martyr?
Es Martyr, verum eſt, eſt homo, pictus homo.

IN HADDONVM Iuriſtam.

Relliquias ſancti combuſſerit Anglia Thomæ?
Quis furor hic (quæſo) Relligionis erat?

ALIVD.

ALIVD.

Iuſtinianeam nunquam fortaſſe tenebis
Iuſtitiam. Paulum dilaniasq́ miſer?

ALIVD.

Morum,& Roffenſi cum præſule, Carthuſianos *Oſor. lib.1. de Relig.*
Hac ſaltem cauſa viuere poſſe velis.

ALIVD.

Haddonus ſtulta permittit Biblia plebi
Stultus, idem ſeſe iuris habere putans.
Ac libros non vult vt tangat Oſorius illos,
Quòd præſul doctus,quodq́; diſertus homo eſt.
At,ſacra Pontifices tractent,fabrilia fabri,
Rabula verboſi ſurgat ad arma fori.
Bellus es,&, ſi vis, obſeruantiſſimus æqui,
Nec ſua permitti cuiq́; ? aliena rapi?

HÆRESIARCHAE ferè Apoſtatæ.

Hæreſiarcha ferè diſcinctus Apoſtata quiuis,
Dignum patella operculum.

STVRMIVS.

Antè Petri ſacram quateret quam Sturmius arcem, *Alluſio.*
Ipſi perbellè cum Cicerone fuit.

PAPPVS.

Quis neſcit Pappos, deterrima ſemina florum?
Surgit in Hæretico ſtirps ea multa ſolo.

PERSECVTIO ANGLICANA.

Deſierant dudum (malè ſit tibi Beza) Nerones,
Anglica Martyribus Iezabel vna redit.

KEMNITIVS.

A Cham Kemnitius deducit nomina, quidni?
Riſerat ille patrem, riſit & iſte Patres.

Scripſit aduerſus Concilium Tridentinum.

HEERBRANDVS.

Totus homo ex homine Heerbrando producitur, ecce.
Quantos errores iſte beanus habet.

EFFIGIES LVTHERI.

Virgil. *Canicies inculta iacet, ſtant lumina flamma,*
Et faciem durum, Beza, prementis habet.

ALIVD.

Ut truculenta viro facies, oculiq; bouilli?
Haud index animi candidioris erit.

ALIVD.

Tali Bacchus erat, tali Gargantua vultu,
Tale triplex mentum Pantagruelis erat.

MVLLER.

Quæritur Auguſta cur fugerit exul ab vrbe?
In promptu cauſa eſt, ſeditioſus erat.

MARBACHIVS.

Inſani manant iſto de fonte liquores,
Immeritóne queas dicere Narbachium?

CAROL-

CAROLSTADIVS.

Vltima tranſactæ reſpondent tempora vitæ,
Horribili ſpectro ludificatus obit.

HÆRETICI DIVISI.

Aſpicis Hæreticos vt qualibet vbera ſugant?
Hoc iuuat è matris proſiluiſſe ſinu.

RABVS, Abus.

R, modò dematur, qui ſis, vox Gallica promit,
Non pateris? rabido congruit illa ſeni.

ALIVD, Rapp.

Si coruus niger eſt, hunc tu Romane caueto,
Sunt Germana ſatis, Gallica verba premam?

HOTOMANVS.

Quàm te ſuſpicio, quàm te, tua ſcriptaq; miror,
Ni tamen à patria Relligione cadas.

OSIANDER.

Si faſtos veteres ſeruas, ſi priſca tueris,
Cur tibi cum veteri Relligione nihil?

Scripſit cõtra Calendarium Gregor.

FR. RABELAIS.

Hunc potuit quondam Lucianus habere magiſtrum,
Eſt iunior, ſed plus impietatis habet.

LVPVLVS.

Qui fuerat Lupulus (ſic creuit beſtia) nuper,
Iam quantus rabido prodiit ore lupus?

SER-

SERVETVS.

Dignus erat (fateor) flammis crepitantibus vri,
Te tamen interea iudice, Beza, nego.

MVNSTERVS.

Denegat Hæreticus quæ, ſanior, antè probârat,
Hoc ſibi ius igitur turba ſceleſta rapit?

Vide Genebrardum, lib. 2. Chronologiæ, vbi agit de Machabæis.

DOLETVS.

Indoluere boni te non doluiſſe, Dolete,
In viuis, quod iam forſitan vſquè doles.

HESHVSIVS.

Ad PETRI *refluat veteres Heshuſius vndas,*
Non Caluiniſtis acrior hoſtis erit.

CASTALIO.

Lis tibi Caſtalio cum Beza ſacra, probatur,
Si tibi nobiſcum lis quoq; nulla foret.

SWENCKFELDIVS.

Etſi non alio norim te nomine, Suuenckfeld,
Ex hydra coluber tu tamen vnus eris.

SCHECKIVS.

Non tibi de Logicis iam quæſtio Ramica, Schecki,
Eſt aliud ſummo bella mouere Deo.

Vide quę de Trinitate aduerſus illum ſcripſit Genebrardus.

VVESTPHALVS.

Iſtis dignus eras, forſan, tot, VVeſtphale, probris,
Sed non quæ faceret perfuga ſtigmaticus.

PVRITANI.

Impuri potiùs debent cognomine dici,
Quæ non tetra lues ex Acheronte venit?

ILLYRICVS.

Neſcio num Lyricus fueris in carmine Vates,
Certè in diuinis prorſus es Illyricus.

BEZA SEDITIOSVS.

Si ſapit à vafris caueat Germania Gallis, Noua.
Turba neſcio quid Beza mouere parat.

ALIVD.

Si ſapis à Galli caueas Germania technis, Noua.
Horrida neſcio quæ bella, Nauarra, canit.

VBIQVE.

Brentius, in tabulis, teſtatus VBIQVE, *ſupremis*
Quid, niſi ne paſſim non ſit VBIQVE, *timet?*

MVLLER Pictus.

Mülleri faciem, benè curata cute cernis?
Viuat adhuc pauco tempore, Bacchus erit.

MVLLER, Iuno Lucina.

Müllerus fœtis Iuno Lucina puellis
Auguſtæ (mirum ſi repetatur?) erat.

BEZAE ANAGRAMMA.

BESA *velut, tam re, quã verſo nomine,* SEBA *eſt,*
SEBA *velut quondam, ſic quoq;* BESA *cadat.*

DE

DE RELIGIONE.

DEVS.

Abs quo principium, Muſæ? Mihi credite, ab illo,
Qui Triplex-unus Maximus, Optimus eſt.

CHRISTVS.

Te ſolo genitore ſatum, ter matre fatemur
Virgine, Seruator, Chriſte homo, Chriſte Deus.

B. VIRGO.

Sum quod eram, nec eram quod ſum, nunc dicor vtrumque,
Vt veteri fertur carmine, at ecquid id eſt?

ALIVD.

Virginis euectum miraris ad æthera corpus?
Communis labis traxerat illa nihil.

ECCLESIA.

Fluctuat, at nullis vnquam merſabilis vndis,
Ecqua tam ſtabili dente retenta ratis?

ALIVD.

Quid deſit Petro? Titulus? Poſſeſſio longi
Temporis? Hæcq; bona continuata fide?

ALIVD.

Lib. 3. de Relig. *Qua tanta ſponſam depinxit Oſorius arte?*
Ore pio ſponſum blanditiisq; refert.

GREGORIVS XIII. PP.

Miſſorum à Chriſto numerũ certo omine cõples,
Hocq; tibi nomen, non ſine ſorte Dei.

ALIVD.

ALIVD.

Correxti veterum Faſtos, Decretaq́; Patrum,
Fractis Hæreticis. hoc vigilantis opus.

PRÆSCRIPTIO ECCLESIÆ
in Haddonum.

Sic tibi ter denis præſcribitur hæreſis annis? Oſor. 3. de Relig.
Interrupta licet, quod nec is inficias!
Temporis immenſo Turcus regnauerit anno,
Vera fides igitur ſic Mahometis erit?
Atqui ſcire velim, tua qua poſſeſſio cauſa,
Vel qua ſit demùm continuata fide.
O ſi Pontifices à primo tempore PETRI,
Ordine nobiſcum dinumerare queas!
Sis Haddone licet, Paulo conſultior ipſo,
Si in re tanta tu tibi iure caues?

SVMMVS PONTIFEX.

Pagina ſacra docet, Patrũ monimenta loquũtur,
Tempora confirmant, Beza, quid vlterius?

ALIVD in Haddon.

Rex Chriſtus, Rex idem hominum, ſummusq́; Sacerdos, Oſor. lib. 2. de Relig.
Agnoſcis Regem, Pontificemq́; negas?

ALIVD in Haddonum.

Tranſtulit ad Reges Sacrorum iura Britannos,
Hinc vltrix Nemeſis, hinc maleſuada Venus.
Num Conſtantinus, Theodoſius, aut Lodoicus,
Hac aſcenderunt Relligione polos?

Anglos eſſe conſtat Caluinianos putidiſsimos, maxima ex parte, Caluinus tamē in ca. 7. Amos de Henrico Anglorum Rege, ſcribit in hunc modum. Qui initiò tantoperè extulerunt Henricum Regem Angliæ, certè fuerunt inconſiderati homines. Dederunt illi ſummam rerum omnium poteſtatem, & hoc me ſemper grauiter vulnerauit. Erant enim blaſphemi, cùm vocarent ipſum ſummum caput Eccleſiæ ſub Christo. Hæc ille. Et tamen hodie, vel Puritanis iudicibus, qui nihil niſi Caluinum ſpirant, qui ſecùs dixerit in Anglia, accerſitus maieſtatis, ſuſpenditur, diſſecatur, diſcerpitur, euiſceratur, in diuerſa diſtrahitur. Tam tyrannicè hoc vnum vindicant, quod tantoperè Caluino ipſorum primo parenti diſplicuit. O præclarum religionis benè conſtitutæ fundamentum!

In Anglos Caluiniſtas.

Non ſatis ad fuſum fortes trepidare Britannos?
Fert etiam claues Eliſabeta Petri?

Alivd.

Dan. 5. *Jus in ſacra tuo concedens Anglia Regi,*
Paralip. 2. cap. 26. *Noſti lepram Oziæ, Baltaſariſq́ necem?*

Mis-

MISSA.

Quàm multa, & paucis, aperis myſteria verbis? *Oſor. li. 3. de Relig.*
Quid plura? è cœli vertice Miſſa venit.

OSORIVS.

Oderat Hæreticos Oſorius, inde vocatum
Crediderim, fato præueniente, virum.

CONFESSIO.

Virtutem reuocat, vitiorum ſemina furtim
Eradit, nobis conciliatq; Deum. *Virgil.*

ALIVD. *Oſor. li. 2. de Relig.*

Occidet & ſerpens, & fallax herba veneni
Occidet, hoc, quæſo, quomodo, Beza capis?

S. EVCHARISTIA.

Sunt remi nimium fragiles, ratioq;, tropiq;!
Certa micans nobis ſit Cynoſura Fides.

ALIVD.

Sanguis hic, hoc corpus, Chriſti ſententia clara eſt,
Ulláne præterea Beza figura? Tibi.

HOC EST CORPVS MEVM.

Omnia naturæ, quamuis miranda, fateris,
Et Chriſti verbum diſſimulare potes?

ALIVD.

Si vult, Beza, poteſt, ipſum voluiſſe negabis?
Dixit, id humana ſed ratione capis.

ALIVD in Sacramentarios.

Nuſquam hoc Hæreticis in mentē venerat olim,
Ah tantum admittant ſecula noſtra ſcelus?

ALIVD DE SS. CHRISTI Corpore.

Ne ſe deſertam putet eſſe Eccleſia, Criſtus,
Hoc, abiens, inquit, pignus amoris habe.

PROFANATIO SACRORVM librorum.

Verſus Ariſtoteles plebi non format acumen,
Huic lucem Moyſis pagina verſa dabit?

PVRGATORIVM in Haddon.

Oſorius lib. de Relig. *En tibi mille locis animi luſtratio conſtat,*
Nil affers? Cenſes eſſe negare ſatis?

ORATIO PRO DEFVNCTIS.

Pro vita functis Patres orare vetuſti
Decernunt, iſtud tu modò Beza negas?

MARTYRIVM in Caluinum.

Martyrium non flamma facit, ſed cauſa, tuiq;
Perfidiæ pœnas ſuſtinuêre ſuæ.

IVSTIFICATIO.

Oſor. lib 2. *Confidit nimis hinc, hinc deſperatq; Lutherus,*
Quàm benè ſancta Fides inter vtrumq; tenet?

ALIVD.

Fatali Stoicus Lutherus in ordine rerum,
In reliquis porcum diſſimulare nequit.

ALIVD.

Si fuerit nobis, vt vis, prærepta voluntas,
Quo tandem pœnas iudice, Beza dabis?

SECV-

SECVRITAS HÆRETICA.

Exſpectanda dies homini poſtrema, beatum
Ante obitum ſeſe dicere nemo poteſt.

VOCATIO.

Beza, profanus eras, iam nunc myſteria pandis? Ad Rom.
A quo ſis miſſus diſſere Beza mihi. 11.

IEIVNIVM.

Admonet atq; probat factis ieiunia Chriſtus,
Mater ſancta iubet, Beza negare potes?

IEIVNIVM, ORATIO, ELEEMOSYNA.

Mente preces caſta, pietas aduerſus egenos, Tobias.
Ieiuniumq́; ſed abſq; hypocriſi, bonum. Iamb.

RELIGIOSI in Lutherum.

Si poſſit ſanctam Monachorum euertere gentem,
Poſſit ſacrilegum diſſimulare nefas.

Conſtuprauit enim Catharinam Boram, Monachus Monacham.

IMAGINES in Haddon.

Signa colunt, inquis, de ligno et marmore; falſum.
His etiam credunt numen ineſſe; furis.

CRVCIFIXVS.

Faſciculus myrrhæ, Crucis hac ſublimis in ara Cant. 1.
Dilectus mihi erit ſemper in vberibus. S. Bernard.

PASSIO CHRISTI.

O lignum, ô clauos, ô fontes ſanguinis! agnum
Siccine morboſo pro grege ſponte mori?

ORATIONES SANCTORVM.

Nil audire facis, nil cernere poſſe beatas
Cum Chriſto mentes? hic ita acutus eris?

POENITENTIA.

Diffluere in lachrymas, & tūdere pectora palmis,
Quàm ſemper ſummo victima grata Deo?

ABSTINENTIA, CASTITAS.

Spondaic. *Olim ſacrilego nexu maria exundârunt,*
Et vetitis homines interiêre cibis.

SVPPLICATIONES, Proceſsiones.

4. Reg. 5. *Ni Naaman eſſet peregrè, Eunuchusq́ profectus,*
Actor. 8. *In regione ſua munera tanta ferant?*

DE SVPPLICATIONIBVS anni 1583. in Gallia & Lotharingia, &c. in Bezam.

Tu ſcelus affinges hominum tot millibus? Atqui
Peccatur recta ſimplicitate nihil.

CONSTANTIA IN RELIG. CATHOL.

Ad Rom. 8. *Non polus, aut Acheron, non mors, non tela, vel*
Arcebunt ſancta Relligione pios. (*ignes,*

VOCATIO INDORVM REIE-ctis Hæreticis.

Cur Eſau fratri iuuenis præfertur Iacob?
Myſterium eſt vocationis gentium.

DE COENA HÆRETICORVM.

Prandia Beza iubet tantùm cœnare paratis,
Et Chriſti verbis detrahit inde nihil?

INDVL-

INDVLGENTIÆ in Haddon.

Sæpiùs inculcas plumbo peccata remitti,
Ut lepidum forſan te tua turba putet,
Negligis interea partas è ſanguine Chriſti,
Sancta matris opes. Quàm miſer iſte iocus!

AQVA BENEDICTA.

Incorrupta manet, ſi cætera credere nolis,
Unda piis dici quæ bene-dicta ſolet.
Inſpergiq́; negas? benedictaq́; cuncta reponis?
Obruat hæreticum lympha profana pecus.

ROSARIA.

Perditùs Hæreticos odiſſe roſaria; mirum?
Malint in cœno delituiſſe ſues.

SEPVLTVRA.

Cur non, more Patrum, concedis iura ſepulcri
Beza tuis? cenſen' forſitan eſſe canes?

Et ipſe ſe Moloſſum Beza vocat, aduerſus ſuum illum Candidum, de quo ſuprà.

COELIBATVS.

MOYSES atq; PETRVS ſuſcepto munere Vatũ,
Annón legitimos deſeruêre thoros?

Hæretici verò nefando ſacrilegio illicitos adſciſcunt. Vide Genebrard. 1. parte Chronolog. vbi de Moyſe.

IN LVTHERVM PRO D. DIONYSIO.

Turbauit terras, os torſit in æthera, vellens
Æthereas mentes, Cecropiumq́; ſenem.

BEZA DE DEPREHENSA
in adulterio.

Eſt ſuſpecta tibi mulier deprenſa? videto
Ne volet in crines Samaritana tibi.

IN VVITAKERVM.

Somnia vana putas. ſunt VVitakere, fatemur,
Non tamen in ſacris ſomnia vana libris.

CATEGORIÆ CATHOLIcorum, ſeu 10. Rationes Edmundi Campiani.

1. SACRÆ LITERÆ.

Deſperant, quid enim truncarent Biblia falſi?
Spiritus eſt, aiunt: conueniuntq́ nihil?

2. SACRARVM LITERARVM ſententia.

Sic ſentis. credam, nolis cùm credere noſtris?
Beza, carent omni ſuſpicione Patres.

3. NATVRA ECCLESIAE.

Ecquáſnam ſpecies Caluinus in aëra finxit,
Quas Chriſtus tantùm nouerit atque pij?
Pentemim. *O nugas hominis, ô ſomnia Pythagoræa!*
Candor vbi? veterum ſimplicitasq́ Patrum?
Patres non habuit, deſperauitq́ nepotes,
Re cadit, inuitus nomen inane tenet.

4. CON-

4. CONCILIA.

Numinis afflatu toties conuenerit orbis:
Conciliisq́; nihil, perfide Beza, dari?

5. PATRES.

Proſcindi Patres deturbariq́; Theatro?
Aſtutè. ſteterint, mox quoq; Beza, cadas.

6. FIRMAMENTA PATRVM.

Firmamenta Patrū refugis cane peius & angue,
Hic armatura fortium eſt. *Cantic. 4.*

7. HISTORIA.

Volueris hiſtorias veteres ſimul atq; recentes,
Quid niſi noſtrorum, Beza, trophæa canunt?

8. PARADOXA.

Impia forſan, ais, ſpurca, atq; horrenda videri.
Quin Epicuræos talia ſcripta docent.

9. SOPHISMATA.

Ah! quāta hyppocritæ torquère ſophiſmata norūt!
Fuſtibus ad Logicam Beza vocandus eris.

10. OMNE GENVS TESTIVM.

Quocunq; aſpicias faciunt ſupera, infera latè
Certam de noſtra Relligione fidem.

FASTI HÆRETICORVM.

Hic video tantùm Lutheros atq; Philippos,
Martyribusq́; fecit pagina nulla locum.
Scribis id vt facias te Relligione moueri,
Illos ſubſtitui nulla ſuperſtitio eſt?

O technas vafri varias à Dæmonis artes!
Ut gliſcens ſeſe ſufficit atq; ſuos!

QVAM putidum in eorum Calendariis cernere nihil aliud, quàm tali die mortuus eſt D. Luther, tali Philippus, & eiuſmodi nænias.

RELIGIO COMITATVS PALATINI AD RHENVM.

PETRVS erat primò, ceſſit furialibus auſis
Lutheri, qui mox dat tibi, Beza, locum.
Ad tempus ſed enim ſedes reuocatus ad illas,
Lutherus, cedit nunc quoq;, Beza, tibi.
Exul Beza locum Schmidlino fortè daturus,
Hoc animo iunior ſi Palatinus erit.
Forſan adhuc viuet qui ſingula viderit, atq;
Diuiſum in ſeſe cogitet eſſe Deum.
Principibúſne in res hæc tanta licentia ſacras?
Ad PETRVM remeet, ſi ſapit, iſta ratis.

CORVI IN PALATINATV.

Sed, cur, mutarent ſedes dum fortè miniſtri,
Ceruorum terras tanta caterua ſubit?
* Pulli. *Caluini coruis, * corui ceſſêre Lutheri,*
* Atra. *Alite res* iſta teſtificanda fuit.*

DE DD. Petro & Theodoro Caniſiis, Societatis IESV Theologis.

Aaro-

Aaronis magicos confecit virga dracones,
Sunt canibus noſtris præda Luthere tui.
Dico canes noſtros ſanant qui vulnera lingua, S. Gregor.
Si modò tu Chriſto Lazarus eſſe velis.
Dico canes ambo, qui quamuis ſtirpis auitæ,
Deliciis Regum præpoſuêre crucem.
*Dico canesq́ tuos furiata mente * colubros,* * Miniſtros.
Quorum tu ſtygio Cerberus amne pater.

Historia recens de quodam Viennenſi.

Nuper erat celebris mercator in vrbe Vienna,
Sed tamen, inſano more, Luthere, tuus.
Is, cùm febre graui miſerè decumberet, æger,
Atq; virum Chriſti ſollicitaret amor.
Quanta Lutheranæ doctrinæ inſania, dixit;
*Hac ſperem cœlos, * impietate peti?* * Relligione.
Seruisq́, ite, iubet, Patremq́ accerſite nobis,
Ex his qui Muſas cum pietate colunt.
Aduolat, ægrotus ſua crimina ritè fatetur,
Et Chriſti corpus ſuſcipit ore ſacrum.
Protinùs ex omni deſcendere parte miniſtros,
Increpitare virum, congeminare fidem.
His æger, læta, fauſtiſſima mente precatus,
Hoc demùm carmen prompſit, & interiit.
Degere vobiſcum res eſt gratiſſima viuis,
Tutum cum Patribus deniq; poſſe mori?

ORATIO PRO PACE ECCLESIÆ AD CHRISTVM.

In virtute tua ſurgat Pax aurea mundo,
Pſalm. 121. *Turribus inq; tuis quod ſatis atq; ſuper.*

AD LECTOREM.

Alterius generis ſunt nobis carmina, Lector,
Quæ, poſt hæc, ſi vis, qualiacunq; feres.

AD EVNDEM.

Deducant alij longo ſua carmina filo,
Conuenit arguta cum breuitate mihi.

Cum façultate Superiorum.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BRE-

BREVIS POEMATVM
INDEX.

A.

ABſtinentia. 200
Angli Caluiniſtę. (196
Antichriſtus. 181
Aqua benedicta. 201
Atheiſmus. 184

B.

Beza. 185 186 202
Beza ouum. 187
Beza ſeditioſus. 193
Bezæ anagrammata. 193
Brentius. 183
Bullingerus. 187
Bucerus. 183

C.

Confeſſio. 197
Caluinus. 184
Caniſij. 204
Carolſtadius. 191
Caluini anagrammata. 186
Caſtalio. 192
Cœna hæreticorum. 200
Concordia Schmidelini. 183
Confeſſio Bezana. 185
Conſtantia in religione. 200
Chriſtus. 194
Crucifixus. 199
Corui in palatinatu. 204

D.

Danæus. 187
Deus. 194
D. Dionyſ. Areopagita. 201
Doletus. 192

E.

Eccleſia. 194
Eiuſdem querela de hæreticis. 180
Euchariſtia. 197
Effigies Lutheri. 190

F.

Farellus. 184
Fr Rabelais. 191
Faſti hæreticorum. 203

G.

Gregorius XIII. Pont. Max. (194

H.

Hieronymus Pragenſis. 180
Haddonus Anglus. 188
Hiſtoria recens de quodam Viennenſi. 205
Hæreſis excindenda. 108
Hæretici. 182
Hæretici diuiſi. 191
Hæreſiarchæ. 189
Heerbrandus. 190
Henricus Stephanus. 188
Hotomanus. 191
Huſſius. 180
Heshuſius. 192

I.

Ieiunium. 199
Illyricus. 193
Indulgentiæ. 201
Iuſtificatio. 198

Ima-

Imagines in Haddon. 199

K.

Kemnitius. 190

L.

Lectori. 206
Lupulus. 191
Lutherus. 181.182,183.186
Lutheri diſcipuli. 183
Lutheri Miniſtri. Ibid.
Lutheri geſta. 182

M.

Machiauellus. 188
Marbachius. 190
Müller. 190.193
Miſſa. 197
Melancthon. 183
Marotus Beza. 185
Münſterus. 192
Muſculus. 187

O.

OEcolampadius. 184
Oratio pro pace Eccleſiæ ad Chriſtum. 206
Oratio pro defunctis. 198
Orationes Sanctorum. 200
Oſiander. 191
Oſorius. 197

P.

Pappus. 189
Paſſio Chriſti. 199
Pręſcriptio Eccleſię in Haddonum. 195
Perſecutio Anglicana. 189
Petrus Martyr. 188
Pœnitentia. 200
Purgatorium. 198
Puritani. 193

R.

Ramus. 187
Rabus. 191
Religioſi in Lutherum. 199
Rationes decem Edmundi Campiani. 202. & ſeq.
Religio Comitatus Palat. (204
Roſaria. 201

S.

Summus Pontifex. 195
Sacrorum profanatio. 198
Sanctæus. 188
Scheckius. 192
Schvvenckfeldius. 192
Scherius. 192
Securitas hæretica. 199
Sepultura. 201
Seruetus. 192
Serueti mors. 187
Sleidanus. 185
Sturmius. 189
Supplicationes. 200

V.

Vbique. 193

Vigo.

Vigoreus. 188
Virgo Maria. 194
VVeſtphalus. 193
VVitackerus. 202
Vocatio Indorum. 199.200
VVicleſus. 180
Viretus. 184

Z.

Zvvinglius. 183

ERRATA SIC CORRIGE.

FOl.5.verſ.14.lege, Arthemon.20.v. 20. Hibernia.22.v.24. Circæo.31 v.6.abdomini.32.v.18.Amboſij.33.v.16.molendina.34.v. 23.ſeſe reciperet. & v.24. cum ganeone.44.v.4. Iannem. 69.v.13. Matæomachnia.70.v.16. paræciis.& v. 22.paræcias.82.v.19.characteribus.103.v.14.Luthero.117. v.16.coniungenda.123.v.4.phthiſica.137.v.2.ἐκχυνόμενον.140.v.25. aduerſus Quintum,S.Auguſtinus.

Cætera prudens Lector per ſe facilè emendabit.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

Digitized by Google